ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอ

๑.๑ ความเป็นมาของอำเภอ

อำเภอปางมะผ้า ในอดีตเคยเป็นที่พื้นที่ส่วนหนึ่งของเขตการปกครองของอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วงเริ่มแรกของการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานนั้นเป็นชาวไทใหญ่ที่ได้เริ่มเข้ามาบุกเบิกในพื้นที่เป็นกลุ่มแรก โดยเริ่มจากการเดินทางพักแรมเป็นเส้นทางผ่านของชาวไทยใหญ่ในสมัยนั้นจนกระทั่งนำมาสู่การตั้งรกรากของกลุ่มคนเชื้อสายไทยใหญ่ และด้วยพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงทำให้มีความเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานที่อยู่จึงทำให้มีกลุ่มคนหลายเชื้อชาติและหลายชนเผ่าได้ทยอยเข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งต่อมากรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้แบ่งแยกเขตการปกครองตั้งกิ่งอำเภอปางมะผ้า แยกการปกครองจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้ยกฐานะเป็นอำเภอปางมะผ้า เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙

ในอดีต ด้วยลักษณะกายภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภอปางมะผ้ามีความโดดเด่นและหลากหลายทางธรรมชาติเป็นอย่างมากซึ่งมีความเป็นพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้พื้นที่ปางมะผ้าจึงแทบจะถูกปิดกั้นจากโลกภายนอกส่งผลให้การเดินทางหรือการคมนาคมผ่านพื้นที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานราชการสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ลำบาก คุณภาพชีวิตของประชาชนมีความแตกต่างกับพื้นที่อื่นอย่างชัดเจนประกอบกับสภาพพื้นที่บางจุดของอำเภอ มีปัญหาความไม่สมดุลของสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ ในปี พ.ศ.๒๕๑๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯหัวรัชกาลที่ ๙ ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านแอโก่แสนคำลือ ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะทรงรับทราบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพสกนิกร และในช่วงเวลาต่อมาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับด้านการศึกษาและเรื่องการจัดการน้ำอยู่บ่อยครั้งในเขตพื้นที่อำเภอปางมะผ้า อาทิ เช่น โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน ระบบกักเก็บน้ำในน้ำ เป็นต้น

อำเภอปางมะผ้า เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในถ้ำต่างๆ ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้ากว่า ๗๐ ถ้ำ ค้นพบโลงศพ โบราณที่เรียกว่า "โลงผีแมน" จำนวนหลายร้อยโลง ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ เช่น หม้อดินเผา ลายเชือกทาบ เครื่องมือขวานหิน เครื่องประดับที่ทำด้วยสัมฤทธิ์ และลูกปัดต่างๆ เป็นต้น ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง กองทหารญี่ปุ่นได้ตัดถนนจากเมืองปาย ไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อเข้าสู่ประเทศพม่า ต่อมาพ่อค้าประชาชนได้ใช้เส้นทางนี้ในการติดต่อไปมาโดยมีจุดพักค้างแรมบริเวณที่ห้วยแม่อูมองไหลลงน้ำลางเรียกว่า “สบป่อง” และบริเวณที่พักค้างแรมเรียกว่า “ปางมะผ้า” เป็นภาษาของชาวไทยใหญ่เพราะจุดที่พักแรมนี้สามารถหามะนาวมาปรุงอาหารได้ “ปาง” แปลว่าที่พักแรม “มะผ้า” หรือหมากผ้า แปลว่า มะนาว “ปางมะผ้า” จึงหมายถึงบริเวณที่พักแรมที่มีต้นมะนาวอยู่เป็นจำนวนมาก แบ่งแยกเขตการปกครอง ในรัศมี ๒๐ กิโลเมตร รอบบ้านสบป่องหรือปางมะผ้าเป็นภูเขาสลับซับซ้อนมี ชาวไทยใหญ่ ลาหู่ ลีซู ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นหย่อมๆ และแทบจะตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิงจนปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ทางราชการได้ตัดถนนให้ดีขึ้น บรรดาชาวพื้นราบ ชาวเขาจากต่าง

อำเภอ/จังหวัด และชนกลุ่มน้อยผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศพม่า ได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินมากขึ้นตามลำดับ

๑.๒ คำขวัญอำเภอของอำเภอปางมะผ้า

“ถิ่นผีแมน แดนร้อยถ้ำ งามล้ำขุนเขา รวมเผ่าชาวดอย”

คำอธิบาย :

ถ้ำผีแมน : ถ้ำที่เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของอำเภอปางมะผ้าถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญในการศึกษาถึงอารยธรรมในช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์

ซากกระดูกของมนุษย์ในช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์ในถ้ำผีแมน

โลงศพของมนุษย์โบราณในถ้ำผีแมน

บรรยากาศถ้ำผีแมน

แดนร้อยถ้ำ : อำเภอปางมะผ้ามีถ้ำมากมายในบริเวณเขตพื้นที่ของอำเภอ เช่น ถ้ำผีแมน ถ้ำผามอน ถ้ำแม่ละนา และถ้ำขนาดเล็กอีกมากมาย จึงทำให้ได้รับสมญานามว่า **“แดนร้อยถ้ำ”**

ถ้ำน้ำลอด

ถ้ำน้ำบ่อผี

ถ้ำแม่ละนา

ถ้ำผามอน

ถ้ำเพชร

การท่องเที่ยวภายในถ้ำลอด

งามล้ำขุนเขา : เขตอำเภอปางมะผ้าอยู่ในเขตภูเขาหินปูนที่มีความสูงชันเป็นอย่างมากสลับซับซ้อนกัน ประกอบกับอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างความสวยงามของภูเขาหินปูนและธรรมชาติของป่าไม้จึงทำให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงามของวิวทิวทัศน์ของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ จึงได้สมญานามว่า **“งามล้ำขุนเขา”**

ทิวทัศน์หมู่บ้านจ่าโบ่

วิวทิวทัศน์ของอำเภอปางมะผ้า

ทัศนียภาพในช่วงฤดูฝนของพื้นที่ตำบลนาปู่ป้อม

Scan me

รวมเผ่าชาวดอย : มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สูงมาก เพราะมีคนหลายเชื้อชาติหลายชนเผ่าได้เข้ามาตั้งรกรากและถิ่นฐานเป็นจำนวนมากในพื้นที่เพราะความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่นั้นอาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูง เช่น ไทยใหญ่ ลาหู่ ลีซู ปกาเกอะญอ

ชนชาติไทยใหญ่

ชนเผ่า ลีซู หรือ ลีซอ

วัฒนธรรมชาวลีซู

วัฒนธรรมชาวไทยใหญ่

ชนเผ่ามูเซอ หรือ ลาหู่

ชนเผ่ากะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอะญอ

วัฒนธรรมชาวกระเหรี่ยง

วัฒนธรรมชาวลาหู่

๑.๓ ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน

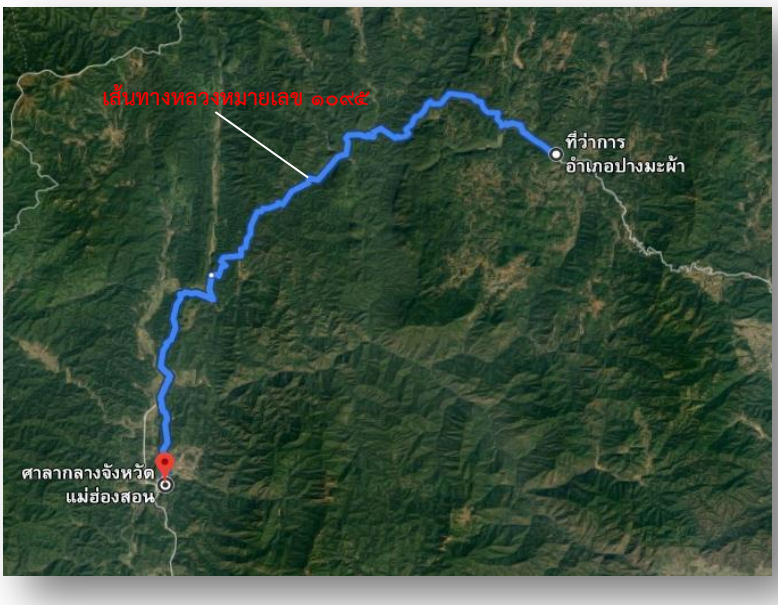
๑.๓.๑ สภาพทั่วไป

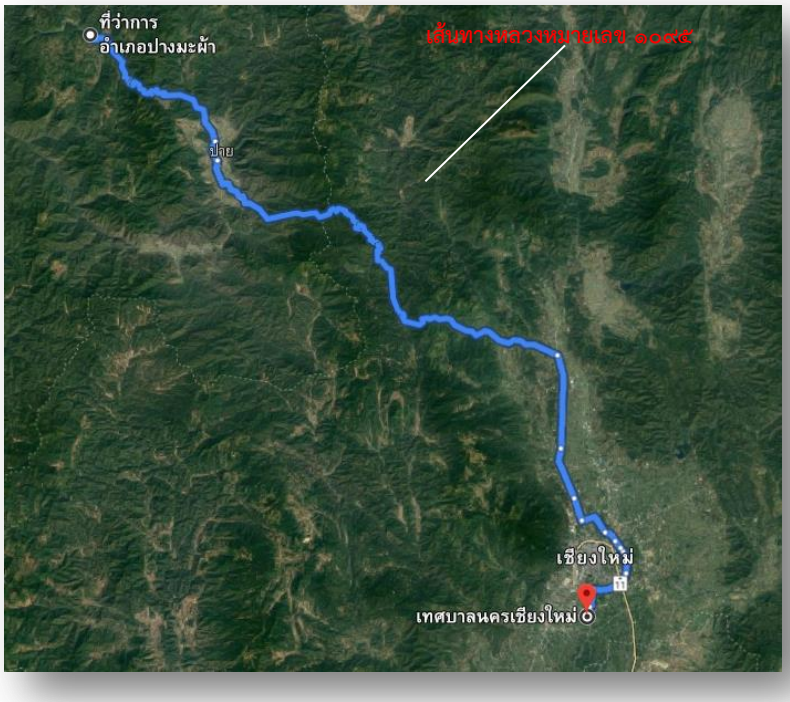
ลักษณะที่ตั้ง

อำเภอปางมะผ้า ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเป็นอำเภอที่อยู่บริเวณเหนือสุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพิกัดอยู่ในช่วงละติจูดที่ ๑๙°๒๒’๑๑” - ๑๙°๔๘”๕๐ องศาเหนือ และลองติจูด ๙๘°๐๑’๓๔” - ๙๘°๒๓’๒๒”องศาตะวันออก อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทาง ๖๗ กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๕ สายหนองโค้ง – แม่ฮ่องสอน และห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ ๑๘๙ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๘๗๖ กิโลเมตร

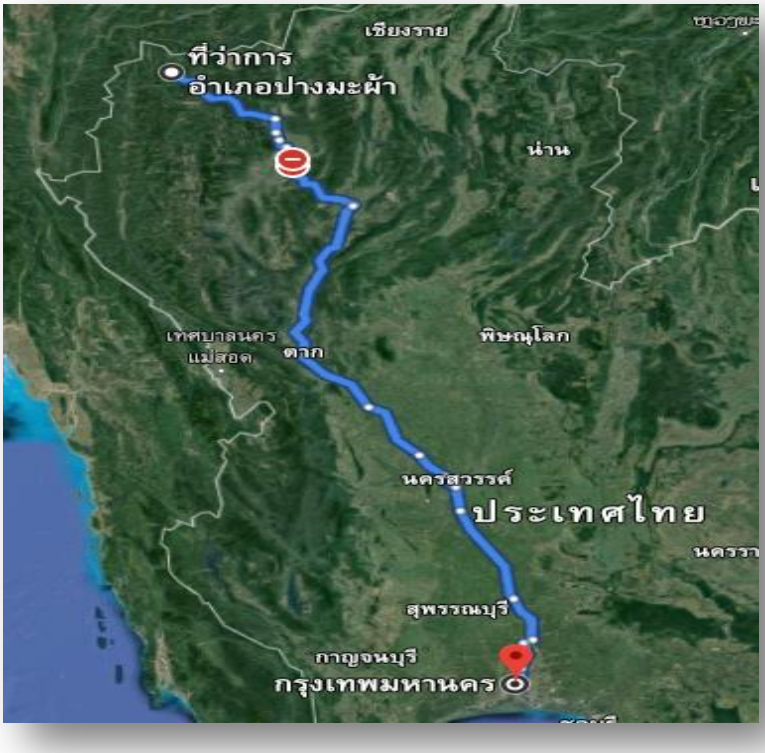

ปางมะผ้าพิกัดตั้งอยู่ในช่วงละติจูดที่ ๑๙°๒๒’๑๑” - ๑๙°๔๘”๕๐ องศาเหนือ และ ลองติจูด ๙๘°๐๑’๓๔” - ๙๘°๒๓’๒๒”องศาตะวันออก

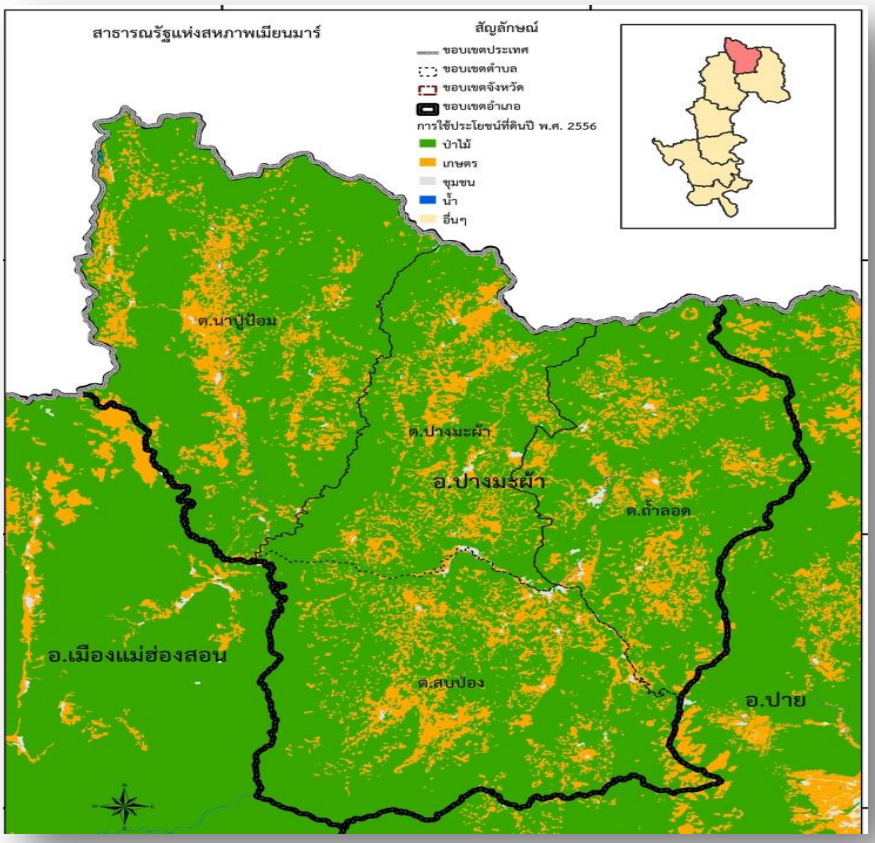
ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ ๑๘๙ กิโลเมตร

ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๘๗๖ กิโลเมตร

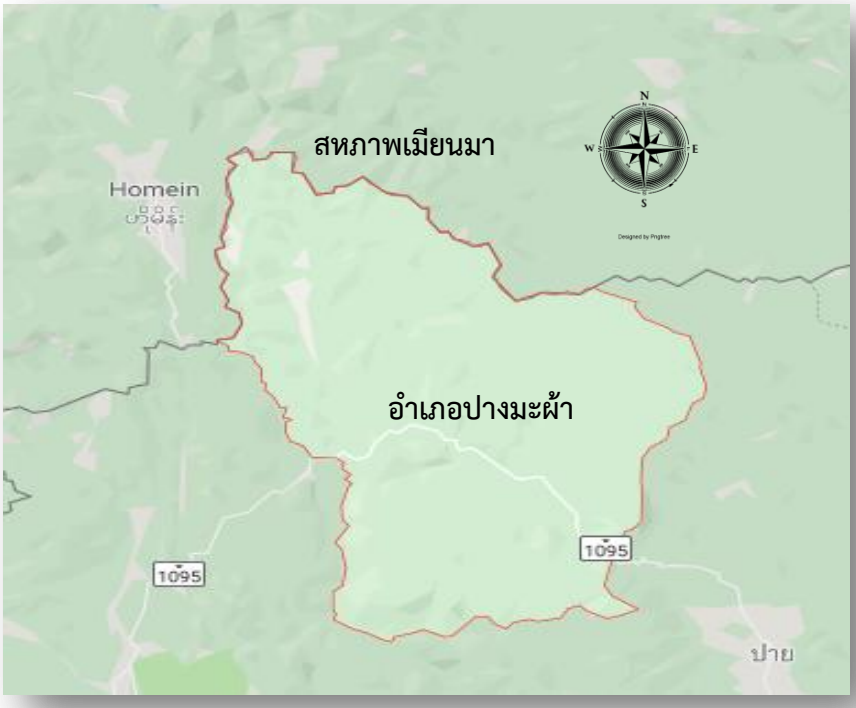
พื้นที่

โดยพื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอปางมะผ้าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่า และมีที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๕๐ ไร่

ลักษณะที่ตั้ง

- **ทิศเหนือ** มีอาณาเขต ติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนมา
- **ทิศใต้** มีอาณาเขต ติดต่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- **ทิศตะวันออก** มีอาณาเขต ติดต่อกับ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- **ทิศตะวันตก** มีอาณาเขต ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และประเท สหภาพพม่า

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอปางมะผ้า มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ เป็นป่าและภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนกันตลอด ประมาณร้อยละ ๙๕ ของพื้นที่อำเภอ หรือประมาณ ๑,๐๓๙ ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ ส่วนที่เหลือเป็นที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งจะเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านต่าง ๆ ประมาณร้อยละ ๕ ของพื้นที่อำเภอ หรือประมาณ ๕๕ ตารางกิโลเมตร

ลักษณะดินในอำเภอปางมะผ้า

ประเภทของดินและความเหมาะสมของการปลูกพืช

ลักษณะ ภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศของอำเภอปางมะผ้า ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ๒ ชนิด คือมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ในช่วงฤดูหนาว ทำให้อำเภอปางมะผ้ามีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไปประกอบกับอำเภอปางมะผ้ามีความสูงจากระดับน้ำทะเลของพื้นที่ ๔๐๐-๑๔๐๐ เมตรส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็นมากกว่าอำเภออื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้อำเภอปางมะผ้ามีฝนตกทั่วไป

ฤดูกาลของอำเภอปางมะผ้า พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน

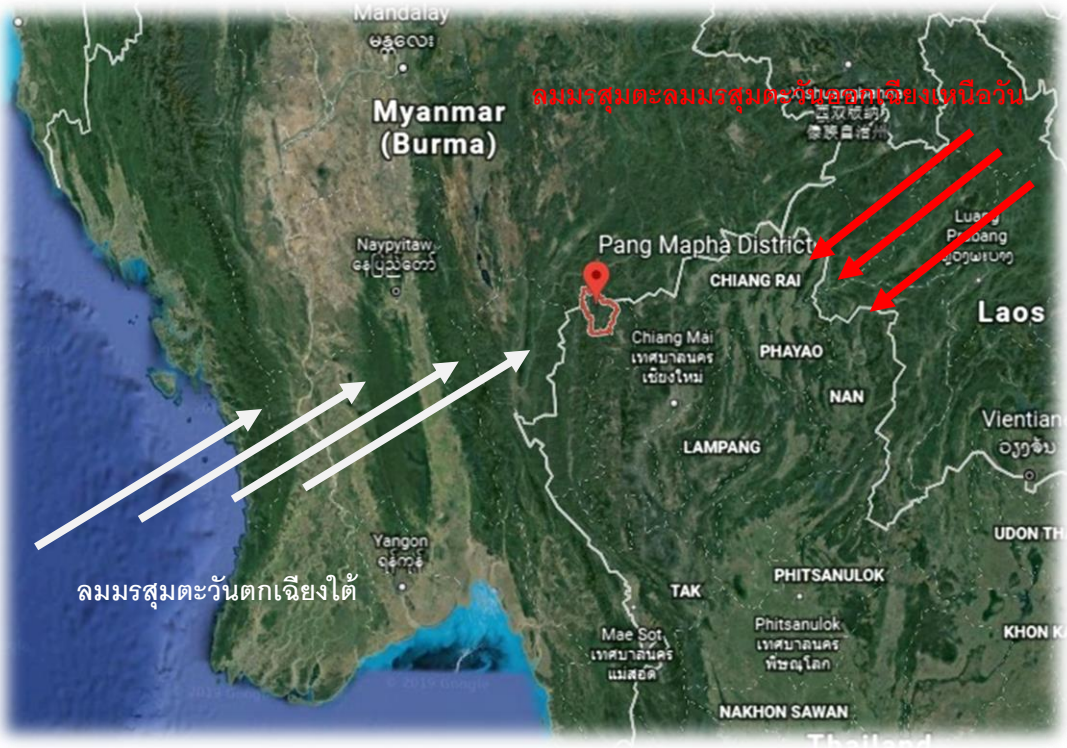
เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึง กลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายน เป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๐-๔๔ องศา

ฤดูฝน

เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดเข้าสู่ประเทศไทยทางตอนเหนือ อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๑๔-๑๘ องศา

ฤดูหนาว

เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคม ถึง กลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐-๑๘ องศา

<u>การปกครอง : การแบ่งเขตปกครอง</u>

อำเภอปางมะผ้า แบ่งเขตการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ออกเป็น ๔ ตำบล ๓๘ หมู่บ้าน ได้แก่

๑. ตำบลสบป่อง ๘ หมู่บ้านประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านสบป่อง
หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำริน
หมู่ที่ ๓ บ้านไร่ (บ้านน้ำบ่อสะเป่)
หมู่ที่ ๔ บ้านหนองผาจ้ำ
หมู่ที่ ๕ บ้านแม่อูมอง (ลุกป่าก๊อ ,หนองขาว)
หมู่ที่ ๖ บ้านกึดสามสิบ (บ้านนาอ่อน)
หมู่ที่ ๗ บ้านหนองตอง
หมู่ที่ ๘ บ้านแม่หมูลีซอ (บ้านดงมะไฟ)

๒. ตำบลปางมะผ้า ๑๑ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ละนา
หมู่ที่ ๒ บ้านปางคาม (บ้านน้ำจาง)
หมู่ที่ ๓ บ้านไม้ฮุง (บ้านปางคามน้อย)
หมู่ที่ ๔ บ้านจ่าโบ
หมู่ที่ ๕ บ้านยาป่าแหน
หมู่ที่ ๖ บ้านผาแดง
หมู่ที่ ๗ บ้านไม้ลัน,
หมู่ที่ ๘ บ้านห้วยเฮี๊ยะ
หมู่ที่ ๙ บ้านลุกข้าวหลาม
หมู่ที่ ๑๐ บ้านผาเผือก
หมู่ที่ ๑๑ บ้านบ่อไคร้

๓. ตำบลถ้ำลอด ๗ หมู่บ้านประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านถ้ำลอด
หมู่ที่ ๒ บ้านแสนคำลือ- แอโก๋
หมู่ที่ ๓ บ้านวนาหลวง
หมู่ที่ ๔ บ้านผามอน
หมู่ที่ ๕ บ้านเมืองแพม
หมู่ที่ ๖ บ้านห้วยแห้ง (บ้านหัวลาง)

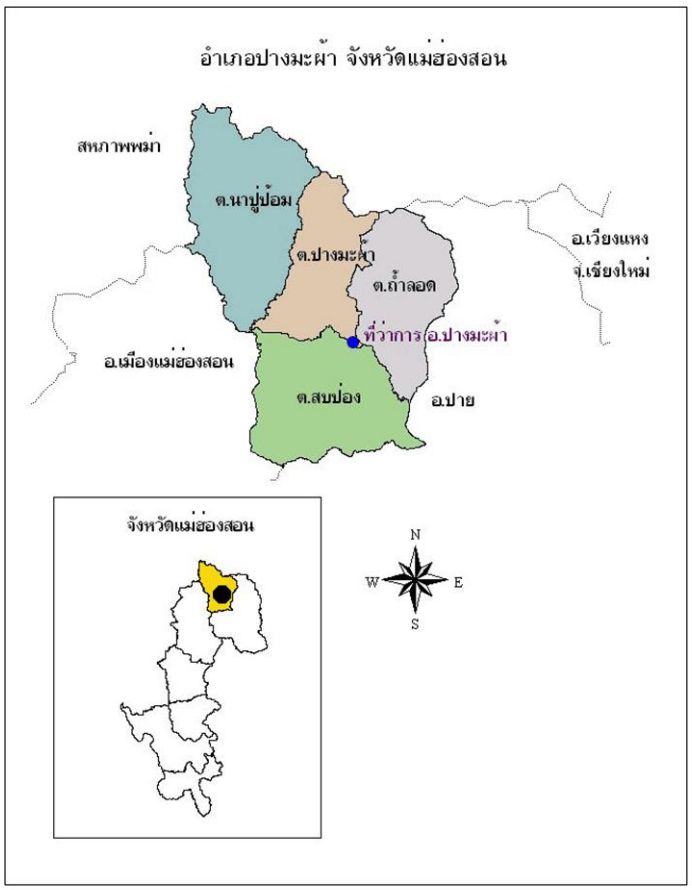
หมู่ที่ ๗ บ้านแอลา

๔. ตำบลนาปู่ป้อม ๑๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านนาปู่ป้อม
หมู่ที่ ๒ บ้านปางตอง
หมู่ที่ ๓ บ้านปางบอน (บ้านอาโจ้),
หมู่ที่ ๔ บ้านน้ำฮูผาเสื่อ (บ้านหนองหอย,บ้านห้วยน้ำโป่ง)
หมู่ที่ ๕ บ้านปุงยาม,
หมู่ที่ ๖ บ้านโท้งนา-ดอยคู
หมู่ที่ ๗ บ้านโท้งสายแล (ไม้ซางหนาม)
หมู่ที่ ๘ บ้านซอแบะ,
หมู่ที่ ๙ บ้านโท้งหลวง
หมู่ที่ ๑๐ บ้านโท้งกองเต้า
หมู่ที่ ๑๑ บ้านป่าโหล
หมู่ที่ ๑๒ บ้านปางคอง

รูปภาพแสดงอาณาเขตโดยแผนที่

<u>การสาธารณูปโภค</u>

๑. การประปาระดับอำเภอและตำบล หมู่บ้าน ดังนี้

- การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน ๑ แห่ง
- การประปาหมู่บ้าน จำนวน ๓๗ แห่ง

๒. แหล่งน้ำกินน้ำใช้ประเภทอื่น

- บ่อน้ำตื้น จำนวน ๒๘ บ่อ
- ถังเก็บน้ำ จำนวน ๙๓ แห่ง
- ถังไฟเบอร์กลาส (ภัยแล้ง) จำนวน ๑๔๒ ถัง

๓. ไฟฟ้า

- ระบบไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวน ๑๗ หมู่บ้าน
- ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๑๘ แห่ง
- ระบบไฟฟ้าพลังน้ำ จำนวน ๓ หมู่บ้าน
  (บ้านโท้งหลวง, บ้านนาปู่ป้อมและบ้านแอโก่)

อำเภอปางมะผ้ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ๔ แห่ง ได้แก่

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลสบป่อง
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลปางมะผ้า
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลนาปู่ป้อม

หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์		หมายเหตุ
			มือถือ	ที่ทำงาน	
๑	นพ.สุพัฒน์ ใจงาม	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลปางมะผ้า	๐๘๑-๗๑๖๘๗๙๗ ๐๙-๕๖๗๖๓๗๑๓	๐-๕๓๖๑-๗๑๕๔-๖	
๒	นายแกล้วกล้า ฤทธาเกริกไกล	สาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า	๐๘-๑๑๗๙๔๙๐๑	๐-๕๓๖๑-๗๑๔๒	
๓	พ.ต.อ.ชยเดช ไคยฤทธิ์	ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรปางมะผ้า	๐๘-๑๙๕๐๓๗๒๖	๐-๕๓๖๑-๗๑๗๑-๔	
๔	นายวันชัย เอี่ยมสะอาด	ปศุสัตว์อำเภอปางมะผ้า	๐๘๑-๙๖๑๕๗๒๒	๐๕๓-๖๑๗๒๙๖	
๕	นางจุฬาลักษณ์ เอ่งฉ้วน	พัฒนาการอำเภอปางมะผ้า	๐๙๐๔๙๗๙๗๐๗	๐๕๓-๖๑๗๑๒๒	
๖	นายประพิณ โตริ	ท้องถิ่นอำเภอปางมะผ้า	๐๙-๘๙๕๘๙๓๘๒	๐๕๓-๖๑๗๒๕๑	
๗	นายวันชัย พรินทรากุล	เกษตรอำเภอปางมะผ้า	๐๘-๔๘๑๐๑๙๔๐	๐๕๓-๖๑๗๑๔๗	
๘	นายศิวพงศ์ นฤบาล	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวแม่ฮ่องสอน	-	๐๕๓-๖๑๗๑๔๔-๕	
๙	พันโทศิริพงค์ ประกาศิต	รักษาการ สัสดีอำเภอปางมะผ้า	๐๘๙-๗๐๔๗๓๔๒	๐๕๓-๖๑๗๐๓๓	
๑๐	นายพิชัย	หัวหน้าโครงการพัฒนาราษฎรบ้านปางคอง	๐๘๑-๗๘๓๐๖๗๙		
๑๑	นายสุรินทร์ คงเสถียรภาพ	รก.ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบฯ	๐๘-๓๓๒๓-๐๔๕๖	๐๕๓-๖๑๗๑๖๗	
๑๒	นายสุทธิพงษ์ ทาเศษ	หมวดทางหลวงปางมะผ้า	๐๙๘-๗๙๒๔๔๖๒	๐๕๓-๖๑๗๑๒๓	
๑๓	นายคำนวณ นิวัฒน์บวรชัย	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสบป่อง	๐๙๗-๙๓๙๙๙๙๐	๐๕๓-๖๑๗๒๕๕	
๑๔	นายเสรี แพร่ทอง	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสบป่อง	๐๘๙-๖๓๒๓๘๐๕	๐๕๓-๖๑๗๒๕๕	
๑๕	นายจ่าแหม ลาภวนรักษ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด	๐๙๓-๒๗๖๐๓๒๐	๐๕๓-๖๑๗๒๔๒	
๑๖	นายศุภสิทธิ์ ธาดาเมธินี	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด	๐๙๕-๖๘๐๐๘๘๐	๐๕๓-๖๑๗๒๔๒	
๑๗	นายปัญญา สำเภาโอฬาร	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปางมะผ้า	๐๘๒-๑๖๔๓๐๕๔	๐๘-๘๒๕๙-๒๑๓๖	
๑๘	นายทรายคำ คำปัญญา	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปางมะผ้า	๐๘๘-๖๒๒๗๙๖๗	๐๘-๘๒๕๙-๒๑๓๖	
๑๙	นายสุรินทร์ พุ่มคำ	รองปลัด อบต.นาปู่ป้อม รักษาการ นายก อบต.	๐๘๙-๘๕๖๘๔๙๘	๐๕๓-๖๑๕๙๙๕	
๒๐	นายนิยม ชุ่มธิ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มส.เขต ๒	๐๘๑-๓๖๖๔๗๙๕	-	
๒๑	นายศรรามยุทธ์ ยุทธนานนท์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มส.เขต ๑	๐๘๑๐๓๕๙๖๐๘	-	
๒๒	นายปรีชา เลาลี	กำนันตำบลสบป่อง	๐๘๘-๒๘๘๖๙๓๙	-	
๒๓	นายเสริมศักดิ์ มงคลชัยวารี	กำนันตำบลถ้ำลอด	๐๙๓-๒๑๙๑๐๙๗	-	
๒๔	นายชรินทร์ จรรยาไพจิตร	กำนันตำบลปางมะผ้า	๐๘๔-๘๐๓๓๓๕๔	-	
๒๕	นายโยธิน วราฤทธิ์หิรัญกุล	กำนันตำบลนาปู่ป้อม	๐๘๔-๓๖๖๒๖๒๐	-	
๒๖	นายนรา เสียบไหม	หัวหน้าหน่วยจัดที่ดิน ที่ ๓	๐๘๑-๘๘๔๑๙๔๕	๐๙๗-๐๘๓๐๖๙๗	
๒๗	นายพัทยา เท็กกิ้ม	หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสันปันแดน	๐๘๑-๗๘๓๙๑๕๙	-	
๒๘	นายกฤษฎา อุตมา	หัวหน้าศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด	๐๘๙-๖๓๕๒๐๕๓	๐๕๓-๖๑๗๒๑๘	
๒๙	นายวิทยา บุญมาดำ	หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าปางมะผ้า	๐๘๓-๕๗๐๑๓๗๓	๐๕๓-๖๑๗๒๗๒	
๓๐	นายนิกร แก้วโมรา	หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ลุ่มน้ำปาย	๐๘๙-๖๓๕๒๐๕๓	-	
๓๑	นายรักษ์ คำนาณศิลป์	หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ มส ๑๖ (สบป่อง)	๐๘๖-๔๒๖๙๓๑๒	-	
๓๒	นายครรชิต วงค์พระยา	หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ มส ๗ (ปางมะผ้า)	๐๙๓-๑๓๖๓๒๗๗	-	
๓๓	นายวรเวช จันทรรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๔	๐๘๗-๘๓๖๖๕๒๐	๐๕๓๖๑๗๐๓๖-๘	
๓๔	นางกัญญา สมบูรณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์	๐๘๑-๙๕๒๓๕๗๐	๐๕๓-๖๑๗๑๘๒	

๓๕	นายอนิรุทธ์ สายบุญผาง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวนาหลวง	๐๘๑-๙๕๑๕๗๑๘	๐๕๓-๖๑๗๑๖๒	

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์		หมายเหตุ
			มือถือ	ที่ทำงาน	
๓๖	นายสมนึก ศรีวิไชย	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปางมะผ้า	๐๙๓-๒๖๕๕๙๐๗	๐๘๖-๔๒๐๖๔๗๕	
๓๗	นายคุล่ม โพธิ์ไทรย์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านถ้ำลอด	๐๘๙-๘๕๑๘๖๖๓	๐๕๓-๖๑๗๑๖๓	
๓๘	นายต๊ะ กิติวิโรจน์ชัย	พัฒนาสังคมพื้นที่สูง ลุ่มน้ำลาง	๐๘๒๘๘๙๗๗๗๔	๐๕๓-๖๑๗๒๑๒	
๓๙	นางสาวขวัญตระกูล คำธานี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซอแบะ	๐๘๐-๑๒๖๒๐๖๕	-	
๔๐	นายธนะพงศ์ อยู่สิริ	หัวหน้าโครงการหมู่บ้านยามชายแดน	-	-	
๔๑	นายจอมพล กฤษสุวรรณ	หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดิน ที่ ๒	๐๘๑๑๓๕๙๖๙๗	-	
๔๒	น.ส.อัญชลี ศรีวิชัย	ที่ดินอำเภอปางมะผ้า	๐๘๑-๗๖๕๘๙๔๖	-	
๔๓	นายชัชวาล รัตนอารยธรรม	หัวหน้าหน่วยควบคุมโรคนำโดยแมลง ที่ ๑.๑.๖	๐๘๗-๑๗๒๐๖๔๒	-	
๔๔	พ.ต.ท.สุรัตน์ ศรีเพ็ง	ครูใหญ่ ตชด.บ้านปุงยาม	๐๘๖-๙๗๗๐๗๖๕	๐๕๓-๖๑๒๑๓๘	
๔๕	ส.ต.ท.ยาโกะ ภู่นายพล	รก.ครูใหญ่ ศกร.ตชด.บ้านน้ำบ่อสะเป่	๐๙-๕๙๑๒-๑๙๘๓	๐๕๓-๖๑๗๑๔๘	
๔๖	ด.ต.นพดล กนกพันจิรวัฒน์	ครูใหญ่ ตชด.บ้านแอโก่ แสนคำลือ	๐๙๗-๙๔๕๑๑๙๒	-	
๔๗	จ.ส.ต.ชูพงษ์ มณีเมธาวี	ครูใหญ่ ศกร.ตชด.บ้านลุกข้าวหลามฯ	๐๙๕-๖๘๙๓๕๐๒	-	
๔๘	นายอนุพล พงษ์จักร์	เจ้าหน้าที่พลศึกษาอำเภอปางมะผ้า	๐๘๒-๑๘๓๓๓๕๐	๐๘๒-๓๙๒๓๖๕๕	
๔๙	ผศ.ดร.จตุรงค์ ดวงมณี	หัวหน้าวิทยาลัยชุมชนหน่วยจัดอำเภอปางมะผ้า	๐๖๒-๕๑๗๒๐๓๗	-	
๕๐	นายประหยัด จักรแก้ว	หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าปางมะผ้า	๐๙๗-๙๗๑๘๑๐๔	-	
๕๑	น.ส.อริศรา ฝ่ายรีย์	ผอ.กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ ๔ สหกรณ์อำเภอ	๐๘๐-๗๖๙๘๙๗๑	๐๕๓๖๑๗๑๖๔	
๕๒	นายนิธินันท์ ทิพย์อนันตสกุล	ผู้จัดการ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาปางมะผ้า	-	-	
๕๓	นายสมควร ศรีชุม	หน.งานอำนวยการการประปาส่วนภูมิภาค จว.มส	-	-	
๕๔	นางวิภาภรณ์ รัตน์รักษ์มงคล	ผู้จัดการ ธกส. ปางมะผ้า	-	-	
๕๕	ร.อ.ปรัชญา วัฒนา	ผู้บังคับกองร้อยทหารราบที่ ๗๕๒ (จะโป่)	๐๙๕-๖๒๘๗๙๓๕	-	
๕๖	ร.อ.ศักดิ์ภรต รุ่งสาย	บก.ควบคุม ศป.บส.ชน.ที่ ๑	๐๖๑-๔๔๕๖๖๕๓	-	
๕๗	ร.ต.สุพรรณ แสงตระกูล	หน.ชป.ยามชายแดนบ้านปางคอง	๐๘๐-๑๒๘๗๒๕๐	-	
๕๘	รอ.เถลิงศักดิ์ ถินทำ	หน.ชป.ยามชายแดนบ้านอาโจ้	๐๙๓-๒๘๒๙๔๔๕	-	
๕๙	ร.อ.สันติ ยอดวัน	หน.ชุดสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศที่ ๓๓	๐๘๙-๙๕๘๐๗๔๕	-	
๖๐	ร.ต.สง่า ปิงกัน	หน.ชพส.๓๑๑๓	๐๘-๐๘๓๙๓๙๕๙	-	

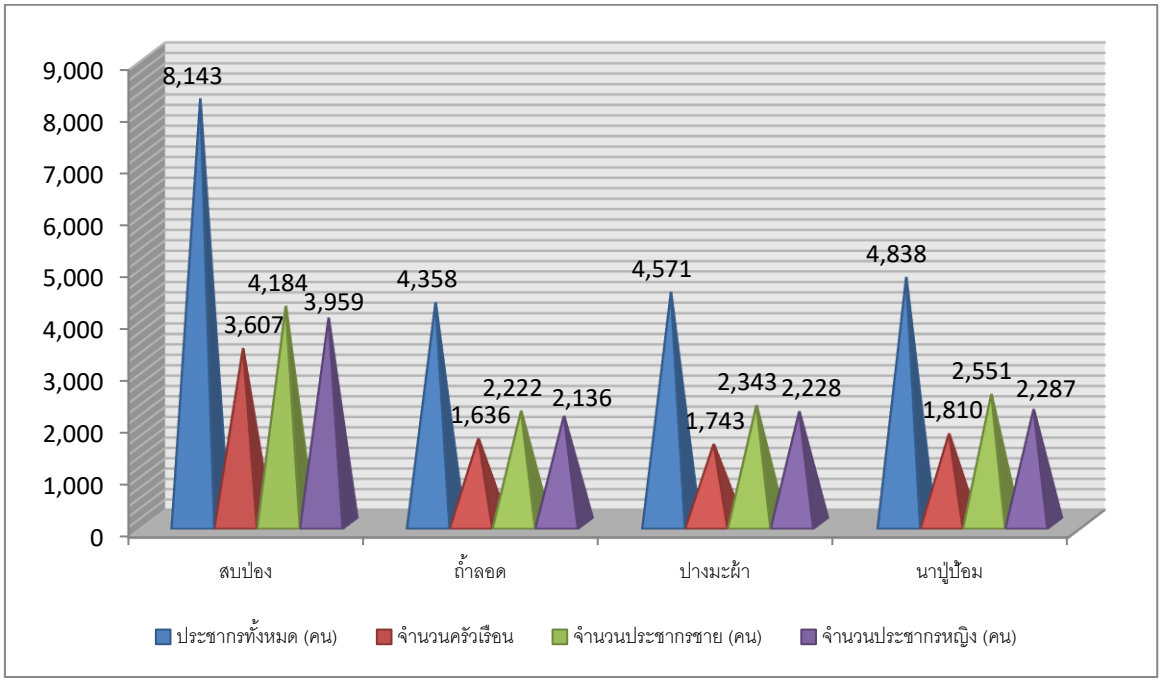
บุคลากรที่ทำการปกครองอำเภอปางมะผ้า จำนวนทั้งสิ้น ๖๖ คน

๑. นายอำเภอ
๒. ปลัดอำเภอ จำนวน ๕ คน
๓. เสมียนตราอำเภอ จำนวน ๑ คน
๔. เจ้าหน้าที่ปกครอง จำนวน ๑ คน
๕. พนักงานราชการ จำนวน ๑ คน
๖. สมาชิกอาสารักษาดินแดน จำนวน ๓๔ คน
๗. ลูกจ้างโครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานนโยบายของรัฐบาลและการให้บริการประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๔ คน
๘. ลูกจ้างโครงการดำเนินการด้านสัญชาติ และเร่งรัดการให้สถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลจำนวน ๕ คน
๙. ลูกจ้างปฏิบัติงานด้านยาเสพติด จำนวน ๑ คน
๑๐. ลูกจ้างนักพัฒนาทางเลือกโครงการขยายผลร้อยใจรักษ์ จำนวน ๒ คน
๑๑. ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) จำนวน ๘ คน
๑๒. ลูกจ้างโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ ๑ ตำบล ๑ มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ การจ้างงานตามภารกิจ จำนวน ๒ คน
๑๓. ลูกจ้างเหมาทำความสะอาด จำนวน ๑ คน

ประชากร

(๑) จำนวนประชากรและครัวเรือนปีปัจจุบัน

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ประกอบด้วย ชนเผ่าลาหู่, ลีซู, กระเหรี่ยง, ม้ง, ปะโอ, ลั๊ว, และคนพื้นเมือง โดยมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น **๒๑,๙๑๐** คน **๘,๗๙๖** ครัวเรือน แยกเป็น เพศชาย **๑๑,๓๐๐** คน เพศหญิง **๑๐,๖๑๐** คน แยกเป็นรายตำบล ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนประชากรสัญชาติไทยของอำเภอปางมะผ้า

ตำบล	จำนวนครัวเรือน	ประชากรสัญชาติไทย		รวม
		ชาย	หญิง	
สบป่อง	๓,๖๐๗	๔,๑๘๔	๓,๙๕๙	๘,๑๔๓
ถ้ำลอด	๑,๖๓๖	๒,๒๒๒	๒,๑๓๖	๔,๓๕๘
ปางมะผ้า	๑,๗๔๓	๒,๓๔๓	๒,๒๒๘	๔,๕๗๑
นาปู่ป้อม	๑,๘๑๐	๒,๕๕๑	๒,๒๘๗	๔,๘๓๘
รวม ๔ ตำบล	๘,๗๙๖	๑๑,๓๐๐	๑๐,๖๑๐	๒๑,๙๑๐
		รวม ๒๑,๙๑๐ คน		

หมายเหตุ : ข้อมูลจำนวนประชากรตามตารางนี้รวมประชากรสัญชาติไทยและประชากรแฝง

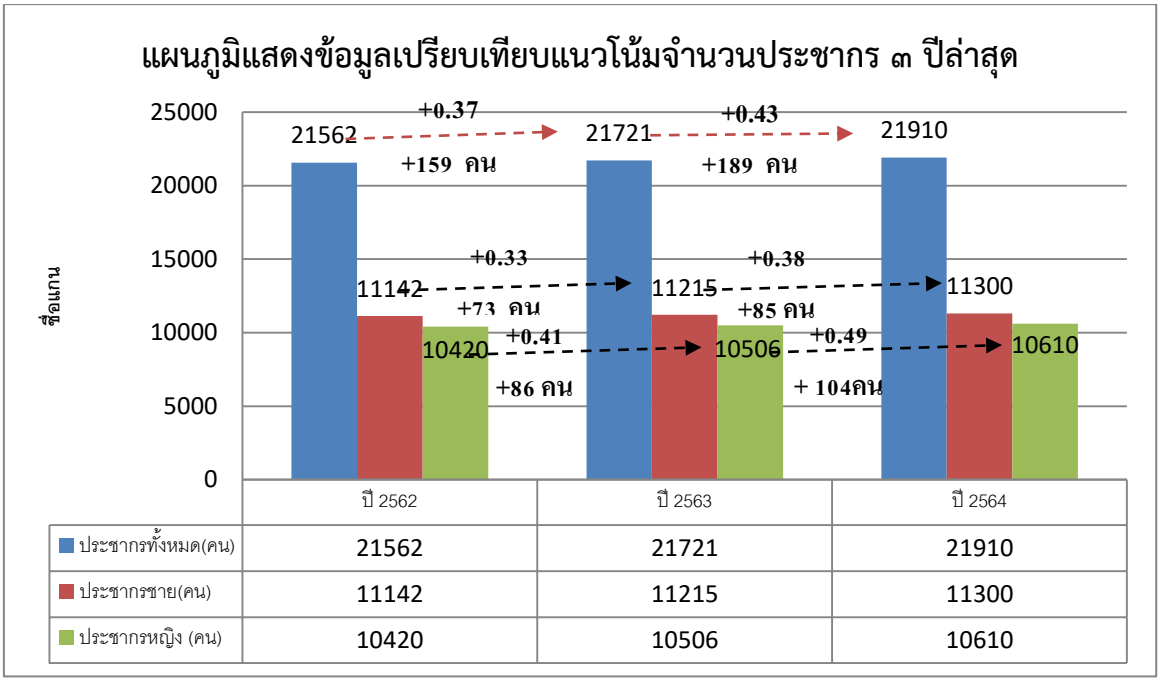
ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปางมะผ้า ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ตารางแสดงจำนวนประชากรสัญชาติไทยของอำเภอปางมะผ้าแบบแยกเพศและช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ตำบลสบป่อง		ตำบลปางมะผ้า		ตำบลถ้ำลอด		ตำบลนาปู่ป้อม		รวม (อำเภอ)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
วัยแรกเกิด (๐-๑๒ ปี)	๙๑๕	๘๓๖	๔๒๒	๔๑๓	๔๓๙	๔๓๙	๕๐๖	๔๗๒	๑,๔๖๒	๒,๑๖๐
วัยเรียน (๑๓-๒๒ ปี)	๖๖๕	๖๔๒	๓๘๒	๓๘๑	๓๖๘	๓๑๖	๔๐๒	๓๕๓	๑,๘๑๗	๑,๖๙๒
วัยทำงาน (๒๓-๖๐ ปี)	๒,๒๑๓	๒,๐๗๙	๑,๒๙๘	๑,๑๙๒	๑,๑๙๙	๑,๑๘๓	๑,๓๕๕	๑,๒๓๒	๖,๐๖๕	๕,๖๘๖
ผู้สูงอายุ (๖๑ ปีขึ้นไป)	๓๙๐	๔๐๗	๒๔๒	๒๔๒	๒๐๘	๑๘๖	๒๘๘	๒๒๙	๑,๑๒๘	๑,๐๖๔
รวม	๔,๑๘๓	๓,๙๖๔	๒,๓๔๔	๒,๒๒๘	๒,๒๑๔	๒,๑๒๔	๒,๕๕๑	๒,๒๘๖	๑๐,๔๗๒	๑๐,๖๐๒

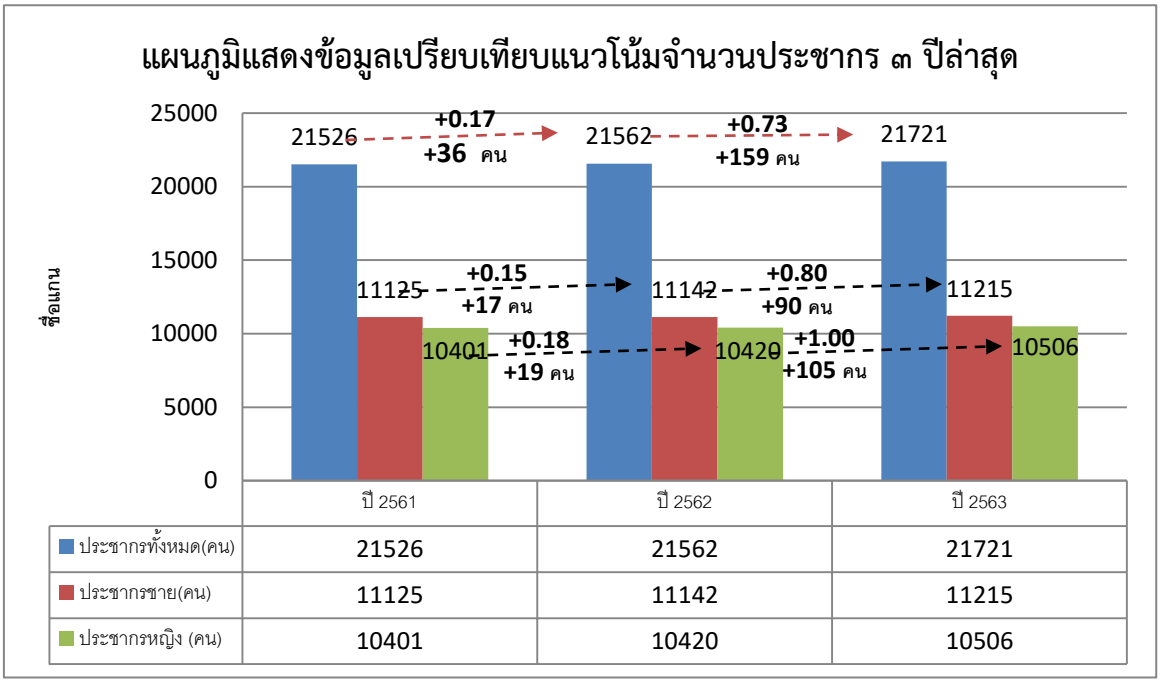
ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปางมะผ้า ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔

(๒) วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรของอำเภอปางมะผ้า

จากสถิติข้อมูลของจำนวนประชากรย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๔) เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าจำนวนประชากรนั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในช่วง ๓ ปี ย้อนหลัง ในอัตราร้อยละ ๐.๔๓ (๓๔๘ คน) ในช่วงปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓ และ ในอัตราร้อยละ ๐.๓๗ (๑๕๙ คน) ในช่วงปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓ ในการเพิ่มขึ้นของประชากรของอำเภอปางมะผ้าในช่วงดังกล่าวนั้นถือได้ว่าเป็นอัตราการเพิ่มของประชากรในจำนวนอัตราที่น้อยมาก

(๒) วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรของอำเภอปางมะผ้า

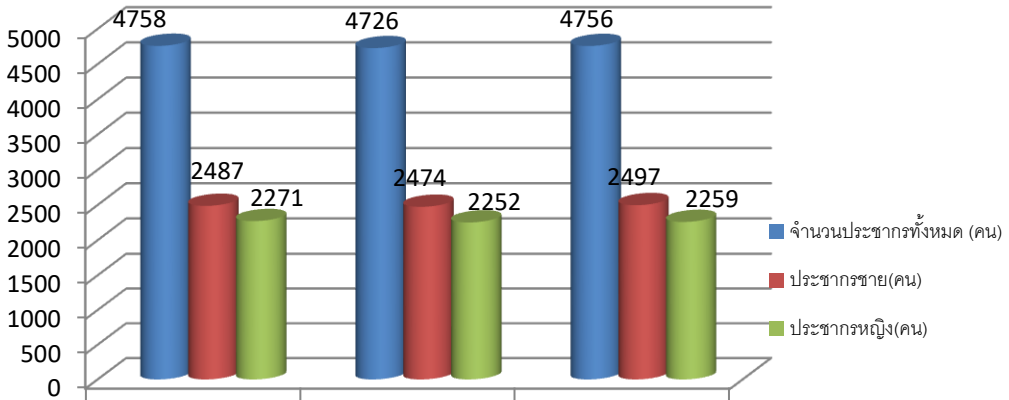

จากสถิติข้อมูลของจำนวนประชากรย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๓) เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า จำนวนประชากรนั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในช่วง ๓ ปี ย้อนหลัง ในอัตราร้อยละ ๐.๑๗ (๓๖ คน) ในช่วงปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ และ ในอัตราร้อยละ ๐.๗๓ (๑๕๙ คน) ในช่วงปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓ ในการเพิ่มขึ้นของประชากรของอำเภอปางมะผ้าในช่วงดังกล่าวนั้นเป็นอัตราการเพิ่มของประชากรในจำนวนอัตราที่น้อย ทั้งนี้เพราะปัจจัยในด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ชนบทหรือย้ายเข้าไปทำงานในพื้นที่ลักษณะเมืองมากขึ้นทั้งนี้ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เทคโนโลยี มีความก้าวหน้าทำให้เกิดค่านิยมและแนวคิดใหม่ๆที่ทำให้คนในพื้นที่อำเภอปางมะผ้าย้ายออกจากเขตอำเภอด้วยเหตุผลทางค่านิยมทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นหลัก รวมไปถึงปัจจัยด้านสาธารณสุขที่ในปัจจุบันมีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการคุมกำเนิดในหลากหลายรูปแบบและง่ายต่อการเข้าถึงยิ่งส่งผลให้การเกิดใหม่ของประชาชนมีอัตราลดลง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อจำนวนประชากรในอำเภอปางมะผ้าให้มีแนวโน้มที่มีจำนวนประชากรลดลงในอนาคตต่อไปในระยะยาว หากไม่มีการวางแผนป้องกันการย้ายถิ่นฐานและการรักษาค่านิยมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด

แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนการเพิ่มขึ้นของประชากรของอำเภอปางมะผ้านั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นประชากรแฝงที่ย้ายเข้ามาในเขตพื้นที่มากขึ้นในช่วงหลายปีผ่านมา โดยเข้ามาทำงานและตั้งรกรากในระยะยาวเพื่อให้มีโอกาสได้รับพิจารณาได้สัญชาติไทยโดยการแปลงหรือเงื่อนไขอื่นๆตามที่ กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรดังกล่าวนั้นก็ยังอยู่ในการควบคุมและดูแลของฝ่ายปกครองและตำรวจจึงทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นได้ในอัตราที่ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคนที่ย้ายออกจากเขตพื้นที่

โดยสรุปแล้วแนวโน้มในอนาคตของจำนวนประชากรของอำเภอปางมะผ้านั้น มีแนวโน้มหรือโอกาสที่จะลดลงมากกว่าแนวโน้มที่จำนวนประชากรจะเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุเพราะปัจจัยหลายๆประการที่ได้กล่าวไปในข้างต้น มีอิทธิพลที่จะส่งผลให้จำนวนประชากรลดลงในระยะยาว แต่คงเป็นการลดลงที่ค่อยเป็นค่อยไป จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากในการพัฒนาเชิงพื้นที่ของส่วนราชการ ในอำเภอปางมะผ้าว่าจะรับมือและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ตามที่คาดการณ์ได้อย่างไรในอนาคต

(๓) ข้อมูลประชากรแฝงและข้อมูลแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

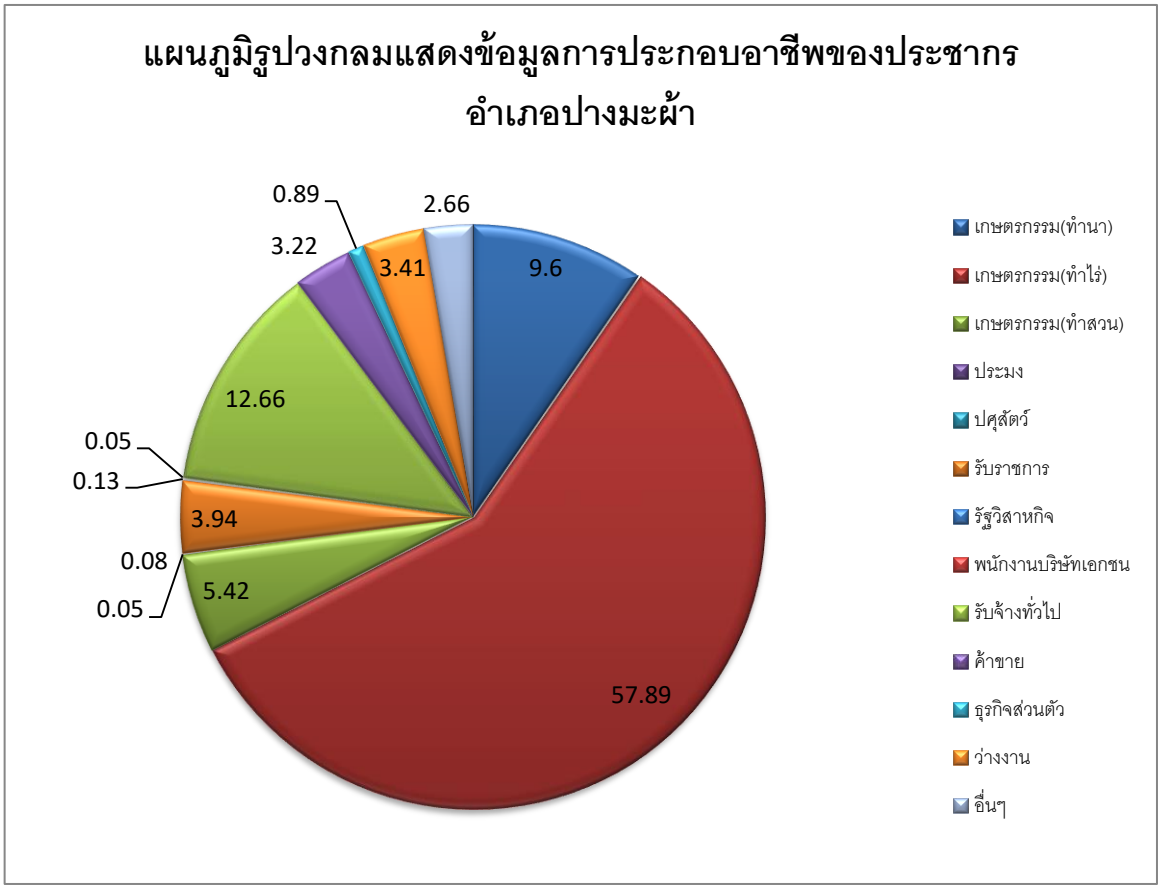
	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
จำนวนประชากรทั้งหมด (คน)	4758	4726	4756
ประชากรชาย(คน)	2487	2474	2497
ประชากรหญิง(คน)	2271	2252	2259

(๔) วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรแฝง

จากข้อมูลสถิติที่ปรากฏนั้น พบว่าจำนวนของกลุ่มประชากรแฝงและจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองนั้นมีจำนวนที่ลดลงในช่วงปี พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๓ (๓๒ คน) และในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๔ มีจำนวนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เพิ่มขึ้น (๓๐ คน) ทั้งนี้เพราะสามสาเหตุหลักๆที่ส่งผลทำให้จำนวนของกลุ่มประชากรดังกล่าวลดลง คือ ๑. ทางส่วนราชการมีแนวปฏิบัติตามนโยบายของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการใช้มาตรการควบคุมและผลักดันจำนวนของกลุ่มประชากรดังกล่าวเข้มงวดมากยิ่งขึ้นประกอบมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีพันธกิจด้านความมั่นคงในพื้นที่ส่งผลให้มีการบังคับใช้มาตรการควบคุมจำนวนกลุ่มประชากรดังกล่าวได้ครอบคลุมในบริบทพื้นที่ส่งผลให้การเข้ามาในเขตประเทศไทยทางอำเภอปางมะผ้ามีจำนวนลดน้อยลง ๒.กลุ่มประชากรดังกล่าวได้เคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่ของอำเภอปางมะผ้าเข้าสู่พื้นที่อื่นในประเทศไทยด้วยเหตุผลของการย้ายเพื่อไปทำงานในพื้นที่ลักษณะเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประกอบกับมีคุณภาพชีวิตที่มีคุณภาพมากกว่า ได้รายได้มากขึ้น ๓.เนื่องจากประเทศไทยเผชิญกับปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ไปทั่วโลก ผู้คนไม่สามารถเดินทางและประกอบกิจการต่างๆ ได้ตามปกติ และต้องมีการควบคุมการเดินทางข้ามประเทศ จังหวัด และยามชายแดน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ดังนั้น ในอนาคตจึงมีแนวโน้มที่ค่อนข้างชัดเจนแล้วว่ากลุ่มประชากรดังกล่าวนี้จะมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นผลดีต่อความมั่นคงในเขตพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานของส่วนราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงในพื้นที่

(๕) ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพของประชากร

การศึกษา

(๑) จำนวนสถานศึกษาในเขตอำเภอปางมะผ้า

- ประถมศึกษา อนุบาล ๑–ประถมศึกษาปีที่ ๖ (สพป.มส เขต ๑)	จำนวน	๑๓	โรงเรียน (หลัก)
- ประถมศึกษา อนุบาล ๑–มัธยมศึกษาปีที่ ๓ (โรงเรียนขยายโอกาส)	จำนวน	๘	โรงเรียน
- โรงเรียนระดับมัธยม มัธยมศึกษาปีที่ ๑ –มัธยมศึกษาปีที่ ๖	จำนวน	๑	โรงเรียน
- ราชประชานุเคราะห์ ๓๔ ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๖	จำนวน	๑	โรงเรียน
- โรงเรียน ตชด.อนุบาล ๑ – ประถมศึกษาปีที่ ๖	จำนวน	๔	โรงเรียน
- ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน	๑	แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล	จำนวน	๕	แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง	จำนวน	๑๖	แห่ง
- วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ระดับอนุปริญญา	จำนวน	๑	แห่ง

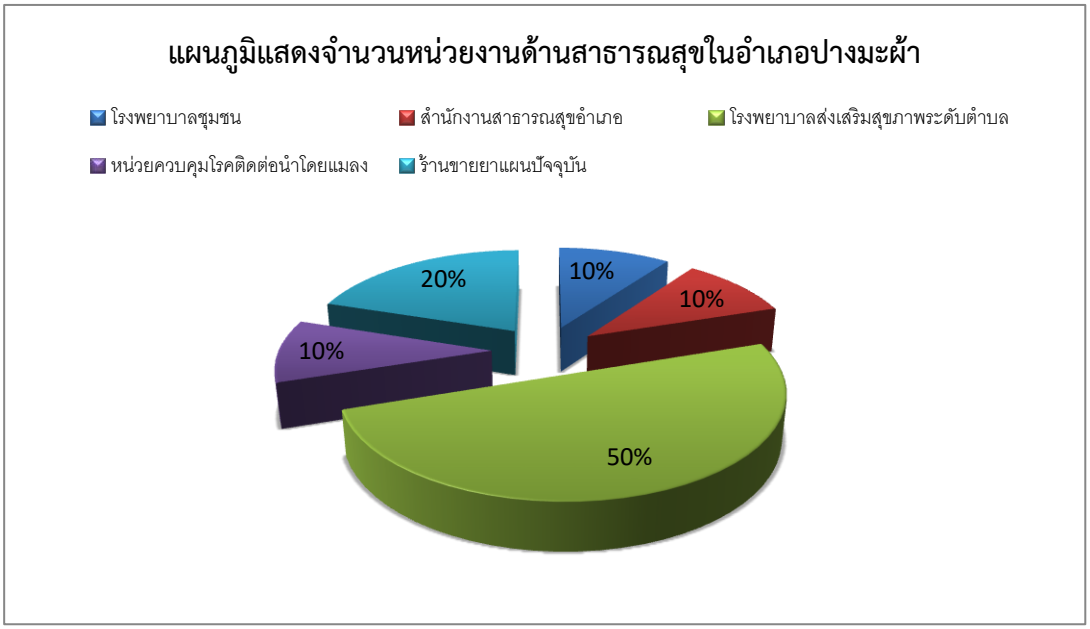
(๒) ห้องสมุดในเขตอำเภอปางมะผ้า

- ห้องสมุดประชาชน	จำนวน	๑	แห่ง

ด้านสาธารณสุข

(๑) จำนวนสถานพยาบาลของรัฐ/เอกชน/ศูนย์บริการสาธารณสุข/คลินิก มีดังนี้

๑.โรงพยาบาลชุมชน ขนาด ๓๐ เตียง (F๒)	จำนวน	๑	แห่ง
๒.สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	๑	แห่ง
๓.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล	จำนวน	๕	แห่ง
๔.หน่วยควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลง (นคม.ปางมะผ้า)	จำนวน	๑	แห่ง
๕.ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน	๑	แห่ง
๖.สถานบริการคลินิกพยาบาล (เอกชน)	จำนวน	๒	แห่ง

(๒) จำนวนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข

๑.โรงพยาบาลปางมะผ้า

- แพทย์	จำนวน	๔	คน
- ทันตแพทย์	จำนวน	๓	คน
- เภสัชกร	จำนวน	๔	คน
- พยาบาลวิชาชีพ	จำนวน	๒๘	คน
- นักเทคนิคการแพทย์	จำนวน	๒	คน
- นักกายภาพบำบัด	จำนวน	๒	คน
- นักจิตวิทยา	จำนวน	๑	คน
- นักรังสีการแพทย์	จำนวน	๑	คน
- แพทย์แผนไทย	จำนวน	๓	คน
- นักจัดการงานทั่วไป	จำนวน	๑	คน
- นักวิชาการเงินและบัญชี	จำนวน	๑	คน
- นักวิชาการพัสดุ	จำนวน	๑	คน

- นักวิชาการคอมพิวเตอร์ จำนวน ๒ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๗ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข(เวชสถิติ) จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข (ทันตสาธารณสุข) จำนวน ๑ คน
- นักโภชนากร จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข จำนวน ๒ คน
- เจ้าพนักงานเภสัชกรรม จำนวน ๒ คน
- เจ้าพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานเวชกิจฉุกเฉิน จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานธุรการ จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี จำนวน ๒ คน
- เจ้าหน้าที่โครงการโรงพยาบาลสร้างสุข จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานพัสดุ จำนวน ๑ คน
- ช่างเทคนิค จำนวน ๓ คน
- ผู้ช่วยทันตแพทย์ จำนวน ๒ คน
- พนักงานช่วยเหลือคนไข้ จำนวน ๘ คน
- พนักงานบริการ จำนวน ๑๐ คน
- พนักงานจ่ายกลาง จำนวน ๒ คน
- พนักงานซักฟอก จำนวน ๒ คน
- พนักงานขับรถยนต์ จำนวน ๖ คน
- พนักงานทั่วไป จำนวน ๓ คน
- พนักงานดูแลสวน จำนวน ๒ คน
- พนักงานทำความสะอาด จำนวน ๕ คน
- พนักงานประกอบอาหาร จำนวน ๓ คน
- พนักงานประจำห้องยา จำนวน ๑ คน
- พนักงานรักษาความปลอดภัย จำนวน ๑ คน
- พนักงานจัดเก็บเอกสาร จำนวน ๑ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๑๒๒ คน

๒. สาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า

- สาธารณสุขอำเภอ จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๔ คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการเงินและบัญชี จำนวน ๑ คน
- ลูกจ้างชาวคราว จำนวน ๑ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๘ คน

๓. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

๓.๑ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(บ้านกื๊ดสามสิบ)

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน ๒ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๑ คน
- พนักงานสุขภาพชุมชน(สสช.น้ำบ่อ) จำนวน ๑ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๖ คน

๓.๒ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปางมะผ้า (บ้านแม่ละนา)

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๑ คน
- พยาบาลวิชาชีพ จำนวน ๐ คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน ๐ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๒ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๓ คน
- พนักงานสุขภาพชุมชน(สสช.ไม้ลัน) จำนวน ๑ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๗ คน

๓.๓ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลถ้ำลอด (บ้านถ้ำลอด)

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
- พยาบาลวิชาชีพ จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข(ทันตสาธารณสุข) จำนวน ๑ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๔ คน
- ผู้ช่วยเหลือคนไข้(สุขศาลาบ้านแอโก๋) จำนวน ๑ คน
- พนักงานสุขภาพชุมชน(บ้านแสนคำลือ) จำนวน ๑ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๑๑ คน

๓.๔ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาปู่ป้อม (บ้านนาปู่ป้อม)

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๓ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๒ คน
- พนักงานสุขภาพชุมชน(สสช.ชอแบะ) จำนวน ๑ คน

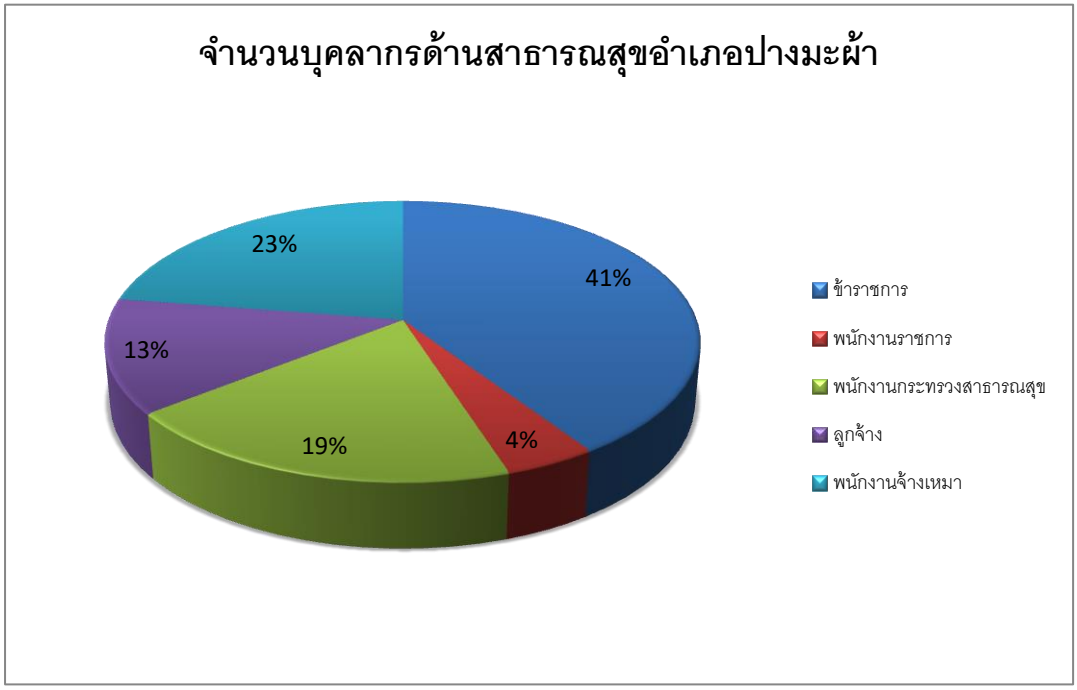
รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๗ คน

๓.๕ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาปู่ป้อม (บ้านน้ำฮูผาเสื่อ)

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๑ คน
- นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๓ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๒ คน

รวมจำนวนบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๖ คน

แผนภูมิแสดง ร้อยละของข้าราชการ และบุคลากรด้านสาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า

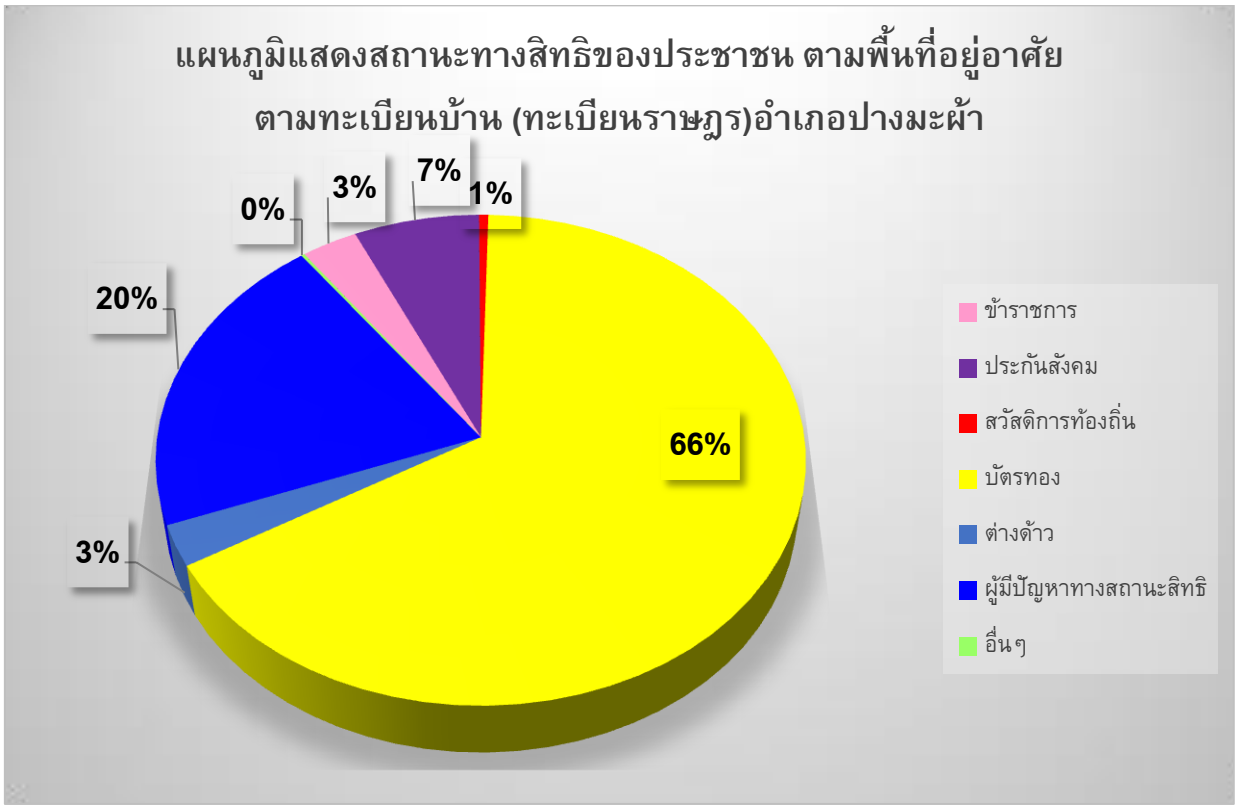

ตารางแสดง จำนวนของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า(จำแนกชาย หญิง)

ลำดับที่	ตำแหน่ง	จำนวน		รวม
		ชาย	หญิง	
๑	สาธารณสุขอำเภอ	๑	-	๑
๒	นักวิชาการสาธารณสุข	๑	๓	๔
๓	เจ้าพนักงานสาธารณสุข	๑	๑	๑
๔	นักวิชาการเงินและบัญชี	-	๑	๑
๕	ลูกจ้างชั่วคราว	-	๑	๑
รวม		๓	๔	๘

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า

๓. ข้อมูลหลักประกันถ้วนหน้าของประชาชน

จากข้อมูล การแสดงสถานะทางสิทธิของประชาชน ตามพื้นที่อยู่อาศัย ตามทะเบียนราษฎร อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีสถานะทางสิทธิโดยใช้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) จำนวน ๑๔,๓๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖ รองลงมาคือประชากรผู้มีปัญหาทางสถานะสิทธิ จำนวน ๔,๔๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และมีประชากรที่มีสิทธิอื่น ดังนี้

- กลุ่มของข้าราชการ จำนวน ๖๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓
- กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑
- กลุ่มผู้ใช้สิทธิประกันสังคม จำนวน ๑,๔๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗
- กลุ่มต่างด้าว จำนวน ๕๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓

รวมประชากรทั้งหมดจำนวน ๒๑,๗๒๙ คน

๔. สถิติการเจ็บป่วยและเสียชีวิต ๕ อันดับแรกของประชากรของอำเภอปางมะผ้า

ตารางแสดง ข้อมูลเชิงสถิติด้านการเจ็บป่วย ๕ อันดับแรกของอำเภอปางมะผ้า ปี ๖๔

ลำดับ	กลุ่มโรค	จำนวน(ครั้ง)
		๒๕๖๔
๑	Essential (primary) hypertension	๔,๕๗๓
๒	Common cold	๒,๔๓๖
๓	Non-insulin-dependent diabetes mellitus	๑,๔๗๐
๔	diseases of pulp and periapical tissues	๑,๐๘๙
๕	Dyspepsia	๙๗๔

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูล HDC โรงพยาบาลปางมะผ้า)

จากตารางแสดงข้อมูลสถิติด้านการเจ็บป่วย ของอำเภอปางมะผ้า เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการมาใช้บริการที่โรงพยาบาลปางมะผ้า พบว่า ผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลมากที่สุด คือผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน ๔,๕๗๓ ครั้ง และอันดับรองลงมาคือโรคไข้หวัด จำนวน ๒,๔๓๖ ครั้ง

ตารางแสดงข้อมูลเชิงสถิติด้านการสาเหตุการเสียชีวิต ๕ อันดับแรกของอำเภอปางมะผ้า ปี ๖๔

ลำดับ	กลุ่มโรค	จำนวน(คน)
		๒๕๖๔
๑	Senility	๘
๒	Stroke	๕
๓	Unattended death	๕
๔	Septicaemia	๓
๕	COPD	๓

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูล HDC โรงพยาบาลปางมะผ้า)

จากตารางแสดงข้อมูลสถิติด้านสาเหตุการเสียชีวิตของประชากรอำเภอปางมะผ้า พบว่า สาเหตุการเสียชีวิตที่มากที่สุดคือ เสียชีวิตจากโรคชรา จำนวน ๘ คน และอันดับที่รองลงมาคือ โรคหลอดเลือดในสมอง (Stroke) จำนวน ๕ ราย

๕. สถานะทางสุขภาพในปัจจุบันของประชากรอำเภอปางมะผ้า

ตารางแสดง จำนวนผู้ป่วยและจำนวนครั้งมารับบริการ ๑๐ อันดับโรคผู้ป่วยนอก ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ลำดับ	ชื่อโรค	จำนวน (ครั้ง)	จำนวน (คน)
๑	Essential (primary) hypertension	๔,๕๗๓	๑,๕๕๙
๒	Acute nasopharyngitis (common cold)	๒,๔๓๖	๑,๘๗๓
๓	Non – insulin – dependent diabetes mellitus	๑,๔๗๐	๓๙๒
๔	Diseases of pulp and periapical tissues	๑,๐๘๙	๘๖๙
๕	Dyspepsia	๙๗๔	๖๗๘
๖	Dental caries	๘๗๙	๗๓๙
๗	Opioids dependence syndrome	๗๓๘	๔๘
๘	Fever of unknow origin	๔๖๒	๓๙๑
๙	Diarrhea	๔๕๗	๔๐๗
๑๐	HIV diseases	๔๐๕	๗๗

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูล HDC โรงพยาบาลปางมะผ้า)

ตารางแสดงจำนวนผู้ป่วยและจำนวนครั้งมารับบริการ ๑๐ อันดับโรคผู้ป่วยใน ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ลำดับ	ชื่อโรค	จำนวน (ครั้ง)	จำนวน (คน)
๑	Single spontaneous delivery	๑๕๙	๑๕๙
๒	Diarrhoea and gastroenteritis of presumed infectious origin	๑๒๔	๑๒๓
๓	COPD c AE	๔๗	๒๒
๔	Dengue fever (classical dengue)	๔๔	๔๔
๕	pneumonia, organism unspecified	๓๙	๓๗
๖	Acute pyelonephritis	๓๕	๓๕
๗	Bacterial pneumonia	๓๕	๓๕
๘	Preterm delivery	๓๔	๒๙
๙	Epilepsy	๓๒	๑๕
๑๐	Acute nasopharyngitis (common cold)	๓๑	๓๑

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูล HDC โรงพยาบาลปางมะผ้า)

ตารางแสดงจำนวนผู้ป่วยและอัตราป่วย ๑๐ อันดับโรค ทางระบาดวิทยา พ.ศ. ๒๕๖๔

ลำดับ	โรค	จำนวนป่วย (คน)	อัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน)
๑	Diarrhoea	๕๓๓	๒,๔๖๒.๑๒
๒	Fever of unknow origin	๒๖๘	๑,๒๓๗.๙๙
๓	Influenza	๑๔๘	๖๘๓.๖๗
๔	Pneumonia Chickenpox	๘๓	๓๘๓.๔๑
๕	Dengue fever	๗๘	๓๖๐.๓๑
๖	Bacterial pneumonia	๖๐	๒๗๗.๑๖
๗	Scrub Typhus	๕๗	๒๖๓.๓๐
๘	Bacterial Foodborne	๓๗	๑๗๐.๙๒
๙	Anogenita (veneral) warts	๓๒	๑๔๗.๘๒
๑๐	Conjunctivitis	๒๙	๑๓๓.๙๖

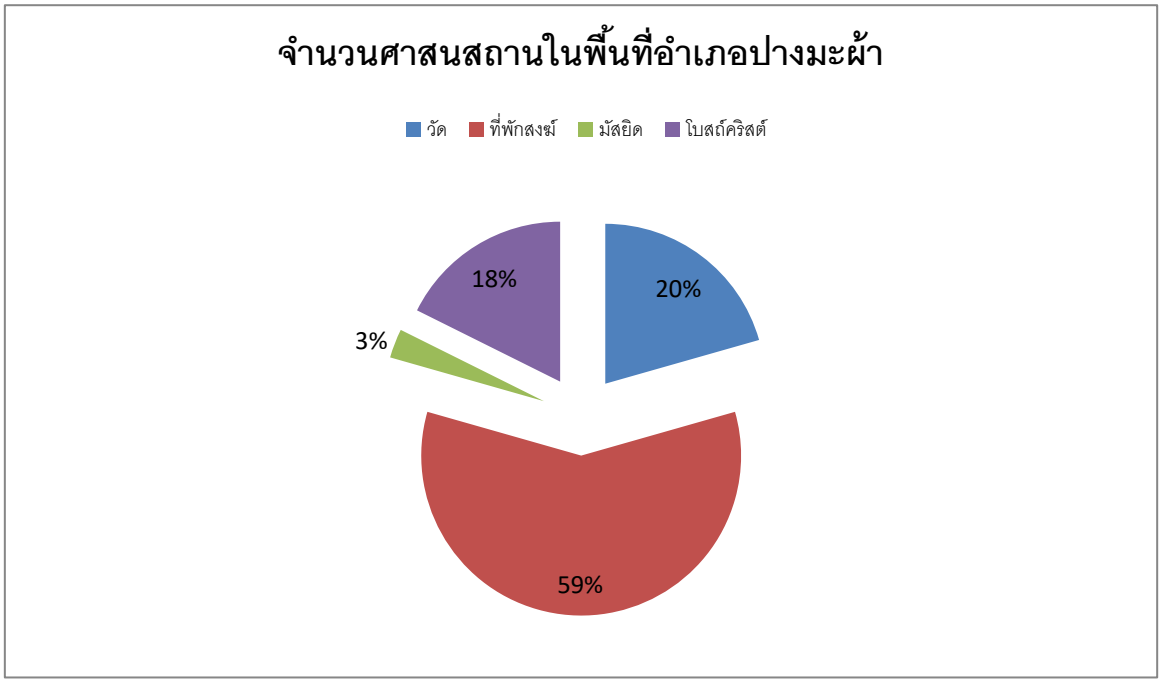
(ที่มา : ระบบรายงาน ๕๐๖ โรงพยาบาลปางมะผ้า)

ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๘๐ ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ ๒๐ มีสถาบันหรือองค์กรทางศาสนา ดังนี้

๑.วัด	จำนวน	๗	แห่ง
๒.ที่พักสงฆ์	จำนวน	๒๐	แห่ง
๓.มัสยิด	จำนวน	๑	แห่ง
๔.โบสถ์คริสต์	จำนวน	๖	แห่ง

ประชากรของอำเภอปางมะผ้า มีการนับถือศาสนาอยู่หลักๆ ๔ ศาสนาด้วยกัน ได้แก่ ศาสนาพุทธ , ศาสนาคริสต์ (นิกายโปรแตสแตนท์) , ศาสนาอิสลาม และความเชื่อทางภูตผีท้องถิ่น ประชากรส่วนใหญ่ที่มีเชื้อสายไทใหญ่และคนพื้นเมืองนั้นนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก โดยมีกิจกรรมทางศาสนาตามสายพุทธเถรวาทโดยทั่วไป ได้แก่ การทำบุญตักบาตรในวันพระ,การเข้าวัดปฏิบัติธรรม,การทอดผ้าป่า/ทอดกฐิน และทำบุญในงานมงคลหรืออวมงคลตามแต่โอกาส แต่ศาสนาพุทธในอำเภอปางมะผ้าจะมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นที่นับถือศาสนาพุทธ เพราะศาสนาพุทธของปางมะผ้าได้รับอิทธิพลบางส่วนจากพุทธฝั่งประเทศเมียนมา โดยปรากฏให้เห็นผ่านงานศิลปกรรมและหัตถกรรม เช่น ศาสนาสถานวัด,พระพุทธรูป,ภาพฝาผนังวัดและการแต่งกาย ในส่วนของการนับถือศาสนาคริสต์ของปางมะผ้า ส่วนใหญ่จะเป็นประชากรเชื้อสายกระเหรี่ยงปกาเก่อญอ ลีซู และลาหู่นับถือเป็นหลัก ซึ่งเป็นสายนิกายโปรแตสแตนท์ โดยมีกิจกรรมหลักๆที่สำคัญ ได้แก่ การเข้าโบสถ์ในวันอาทิตย์ (พิธีนมัสการ) , พิธีบูชามิสซา , พิธีศีลล้างบาป และพิธีศีลสมรส เป็นต้น ต่อไปในส่วนของการนับถือศาสนาอิสลามในปางมะผ้า ส่วนใหญ่จะเป็นคนเชื้อสายจีนฮ่อหรือเชื้อสายแขก ที่มักจะเป็นคนนอกพื้นที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอปางมะผ้าเป็นส่วนมาก มีกิจกรรมหลักๆ ได้แก่ การละหมาด , การถือศีลอด และการบริจาคซะกาต ส่วนของการนับถือในส่วนของความเชื่อทางภูตผีในท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นประชากรเชื้อสายเฉพาะลีซูและลาหู่เท่านั้นที่จะนับถือเป็นหลักโดยมีกิจกรรมที่สำคัญปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นพิธีปีใหม่ (กินวอ) พิธีกินข้าวใหม่ พิธีส่งเคราะห์หมู่บ้าน พิธีบวงสรวงเจ้าป่าเจ้าน้ำ เป็นต้น

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ในด้านวัฒนธรรมพื้นฐานของประชากรปางมะผ้านั้นมีความหลากหลายมากเป็นการผสมผสานจนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าในพื้นที่อำเภอปางมะผ้ามีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เด่นชัดและยังสืบทอดต่อๆกันมาอย่างเหนียวแน่นในกลุ่มคนที่มีเชื้อสายไทใหญ่,ลาหู่,ลีซอและกระเหรี่ยง (ปกาเกอะญอ) เท่านั้น

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทใหญ่ในอำเภอปางมะผ้าที่มีเอกลักษณ์และปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ วิถีชีวิตชาวไทใหญ่ เช่นพิธีการดำหัวตามประเพณีดั้งเดิมของชาวไทใหญ่ การแสดงฟ้อนไต การฟ้อนนก ฟ้อนโต การฟ้อนเจิง การฟ้อนดาบ กับเครื่องดนตรีโบราณ เช่น ระนาดเหล็ก ฆ้องแผง กลองยาว ฉาบ ตียอ หรือไวโอลินพม่า อาหารของชาวไทใหญ่จะมี "ถั่วเน่า" เป็นเอกลักษณ์ คล้ายกะปิ เป็นอาหารที่มีประโยชน์เพื่อสุขภาพอาทิ น้ำพริกคั่วทรายที่ผสมถั่วเน่าเป็นหลัก การทำถั่วเน่า จิ้นลุง หรือลูกชิ้นของชาวไทใหญ่ น้ำพริกพู หรือ ขนม เช่น ข้าวหลามมูล คล้ายๆ กะละแม แต่อยู่ในกระบอกไม้ไผ่ และในส่วนของการตั้งบ้านเรือน ชาวไทใหญ่นิยมอาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ตามหุบเขา มีขนาดตั้งแต่ ๒๐ หลังคาจนถึงขนาด ๗๐๐ – ๑๐๐๐ หลังคาเรือน ด้านหลังของเมืองมักจะเป็นเชิงเขาหันหน้าเข้าสู่ทุ่งนา ชีวิตของไทใหญ่ชีวิตถูกกำหนดด้วยฤดูกาล ที่จะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตการทำงาน การประกอบ พิธีกรรม และประเพณีทางศาสนาต่างๆ ตลอดปี และในอำเภอปางมะผ้าชาวไทใหญ่จะอยู่ในเขตตำบลนาปู่ป้อม ปางมะผ้า และถ้ำลอด ในส่วนของเครื่องแต่งกายชาวไทใหญ่ ผู้ชายสวมเสื้อไต นุ่งกางเกงขาก๊วย มีผ้าเคียนศีรษะ ส่วนผู้หญิง สวมผ้าซิ่นหรือผ้าถุงยาวคลุมตาตุ่ม เสื้อแขนยาวคลุมเอว สาบเสื้อป้ายทับไปด้านเดียวกับผ้าถุงบ้าง และเป็นแบบหลวมๆ แต่ปัจจุบันมีการประยุกต์เป็นแบบรัดรูปเสื้อสั้น สาบเสื้อก็สลับทับไปคนละด้านบ้าง ในด้านของความเชื่อด้านศาสนาของชาวไทใหญ่ จะมีเสื้อบ้านและหอเสื้อบ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนมาประกอบพิธีกรรมเพื่อความเป็นสวัสดิมงคลของหมู่บ้าน และเพื่อความอยู่ดีกินดี พืชพันธุ์เจริญงอกงาม วัวควาย สัตว์เลี้ยงทั้งหลายเติบโตปราศจากโรคภัยจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ถิ่นที่อยู่ และความเชื่อประเพณี พิธีกรรมที่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องผีสางนางฟ้า และลักษณะพิเศษอีกประการของชาวไทใหญ่คือการที่มีภาษาพูด-เขียนเป็นของตนเองคือภาษาไทใหญ่ หรือ ภาษาฉาน เป็นภาษาตระกูลไท-กะได ใช้พูดในภาคเหนือของประเทศพม่า ประเทศไทย และทางตอนใต้ของประเทศจีน มีอักษรเป็นของตนเอง

พยัญชนะเสียงหลัก ๑๘ ตัว / ၸမ္းသိင်ဝ်း ၁၀ တူဝ်

ก	ข	ค	ฆ	ฉ	ฌ
ก๊ะ	ก่ะ	ง่ะ	จ๊ะ	ซ่ะ	ญ่ะ
ต	ถ	ท	บ	ผ	ม
ต๊ะ	ท่ะ	น่ะ	ป๊ะ	พ่ะ	ม่ะ
ย	ร	ล	ว	ห	อ
ย่ะ	ร่ะ	ล่ะ	ว่ะ	ห่ะ	อ๊ะ

วิถีชีวิตชาวไทใหญ่

วัฒนธรรมของชาวลาหู่ในอำเภอปางมะผ้า ในปัจจุบันที่ปรากฏให้เห็นนั้นได้แก่ ระบบครอบครัว ชนเผ่าลาหู่เป็นครอบครัวขยายจะมีบ้างที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมีหัวหน้าครัวเรือนเพียงคนเดียวและทุกคนจะต้องเชื่อฟังและเคารพต่อหัวหน้าครัวเรือน การนับญาตินั้นจะนับญาติทางสามีและภรรยาเข้าด้วยกันโครงสร้างการปกครองและสังคมชนเผ่าลาหู่จะประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง อาดอ (คะแซ) คือ ผู้นำหมู่บ้าน ส่วนที่สอง โตโบ คือ พระหรือนักบวชทำหน้าที่สั่งสอนคนให้เป็นคนดี และส่วนที่สาม จาหลิ่ คือ ช่างตีเหล็ก มีหน้าที่ผลิตเครื่องมือการเกษตร ชนเผ่าลาหู่เชื่อว่าหากหมู่บ้านใดไม่มี ๓ ส่วนดังกล่าว ถือว่าเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่สมบูรณ์ไม่สามารถเป็นหมู่บ้านที่ใหญ่และมั่นคงต่อไปได้ ชนเผ่าลาหู่ให้ความนับถือผู้อาวุโสทั้ง ๓ ส่วนนี้มาก และทุกปีคนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนจะไปทำงานให้ครอบครัวของผู้อาวุโสทั้ง ๓ ส่วนนี้ เพื่อเป็นการตอบแทนที่ช่วยดูแลให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้าน ด้านการปกครองชนเผ่าลาหู่จะใช้รูปแบบของจารีตประเพณี เช่น เมื่อมีการร้องเรียนหรือข้อพิพาท ผู้นำหมู่บ้านจะเชิญหัวหน้าครอบครัวทุกหลังคาเรือนมาประชุมเพื่อชี้แจง ปรึกษา และตัดสินคดีข้อพิพาท ถ้าหากผลการตัดสินเกิดความขัดแย้งขึ้น จะเชิญผู้นำหมู่บ้านกับผู้อาวุโสจากหมู่บ้านอื่นที่มีความเป็นกลางมาว่าความ และตัดสินใจชี้ขาดเสมือนผู้นำในหมู่บ้าน ถ้าเป็นการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงจะมีโทษเพียงปรับเป็นเงินตามอัตรากฎจารีต ของหมู่บ้านที่ได้มีการตกลงกันไว้ หากเป็นความผิดร้ายแรงผู้กระทำความผิดอาจได้รับโทษปรับตามกฎจารีตแล้วถูก ขับไล่ออกจากหมู่บ้านเป็นต้น และด้านความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ

ชนเผ่าลาหู่นับถือ (กื่อซา) กื่อซา คือพระเจ้าซึ่งมีความเชื่อว่า (กื่อซา) เป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายในโลกนี้เป็นผู้ที่ทำให้เรามีความสุขและบันดาลสรรพสิ่งต่าง ๆให้แก่เรา ถ้าหากเราทำทำผิดหรือทำสิ่งไม่ดีก็จะถูกลงโทษได้ นอกจาก (กื่อซา) ยังมีผีเรือนและผีหมู่บ้านที่ลาหู่นับถือ และเชื่อว่าผีเรือนทำหน้าที่ป้องกันภัยให้แก่คนในบ้าน สำหรับผีร้ายที่ลาหู่เกรงกลัวนั้นมีมากมายเช่น ผีฟ้า ผีป่า ผีภูเขาหลวง เป็นต้น ในส่วนของการทำมาหากิน และวิถีการผลิตพื้นบ้าน ในอดีตชนเผ่าลาหู่ประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อบริโภค พืชที่นิยมปลูกได้แก่ ข้าว ข้าวโพด งา และพริก เป็นต้น ระบบการทำไร่นั้นจะเป็นการทำไร่แบบหมุนเวียน ไร่หนึ่งผืนจะใช้ประโยชน์ประมาณ ๓ ปี หลังจากนั้นจะทิ้งไว้ประมาณ ๑๐-๑๕ ปีแล้วหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง แต่ในปัจจุบันเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องที่ดิน จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เป็นการผลิตที่มุ่งเน้นเพื่อการค้ามากขึ้น นอกจากนั้นแล้วยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งานและใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ไก่ สุกร ม้า และล่อ เป็นต้น

ชนเผ่าลาหู่เป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ดีงาม มากมายไม่แพ้เผ่าอื่นๆ เช่น ภาษา การแต่งกาย วิธีการหาปลา หัตถกรรม ศิลปะการแสดงและดนตรี ฯลฯ สิ่งที่โดดเด่น และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปได้แก่ การเป่าแคน และการเต้นจะคึ องค์ความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้ชาว ลาหู่ได้มีการสืบทอดถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต

วิถีชีวิตลาหู่บ้านจ่าโบ่

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวลีซอ ชนเผ่าลีซู มีวิถีชีวิตด้านการละเล่นแบบเรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย ชาวลีซูมีความเป็นอยู่เรียบง่าย ประกอบอาชีพทำไร่ ปลูกข้าวและพืชพันธุ์ต่าง ๆ ไว้เลี้ยงครอบครัว ปกครองโดยผู้อาวุโส สืบสกุลทางพ่อ แต่ละหมู่บ้านมีวงศ์หลายสายสกุล นับถือศาสนาพุทธและถือผี เทศกาลที่สำคัญ คือ เทศกาลขึ้นปีใหม่ เรียกว่า “กินวอ” ตรงกับเทศกาลตรุษจีน มีการเลี้ยงเหล้าข้าวโพด เลี้ยงขนมปาติ่ เลี้ยงฉลองด้วยอาหารต่างๆ ที่ปรุงจากเนื้อหมู วันสำคัญทุกคนจะไปรวมกันที่บ้านหมอผีประจำหมู่บ้าน มีการประกอบพิธีเข้าทรงเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้าย กลางคืนมีการเต้นรำฉลองเรียกว่า “เต้นจะคึ” เช้าวันขึ้นปีใหม่ มีการยิงปืนและมีการเซ่นบูชาผีประจำหมู่บ้านการปรับปรนในสังคมปัจจุบันชาวลีซอปัจจุบันใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้านทั่วๆ ไป แต่ยังคงยึดถือประเพณีและการแต่งกายแบบเดิมเผ่าลีซอการแต่งกายของเผ่าลีซอ

เสื้อผ้าสตรีมีลักษณะคล้ายเสื้อคลุม ผ่าเฉียงจากคอลงไปถึงเข่าแทนกระโปรง ส่วนใหญ่ใช้สีฟ้าสดใส ช่วงแขนที่ยาวลงมาถึงข้อมือขลิบผ้าสีดำที่ริมชาย ตรงคอและไหล่ขลิบด้วยสีแดงชมพู คาดเป็นลายสวยงาม ที่เอวใช้ผ้าสีดำคาดเป็นเข็มขัด ส่วนชั้นในสวมกางเกงขายาวไว้เสมอ ตรงขอบกางเกงขลิบด้วยสีดำหรือสีม่วงและลายอื่น ๆ เสื้อลีซอหญิงมักใช้สีที่ดูเด่นเสมอ ส่วนเครื่องแต่งกายบุรุษสวมเสื้อคอกลมสีดำ ผ่าอกด้านขวาทับด้านซ้ายเป็นแนวเฉียงปักลวดลายสีขาวที่หน้าอก และประดับด้วยกระดุมสีเงินตามไหล่และคอ กางเกงขายาวเป้ากว้างสีดำ มีแถบตรงปลายขาสีฟ้า

ภาษาลีซูอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับภาษามูเซอและอีก้อ ซึ่งกลุ่มนี้รวมเรียกว่า “โลโล” (Loloish) ภาษากลุ่มโลโลมีความสัมพันธ์กับกลุ่มภาษาพม่า (Burmish) จึงรวมเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นเรียกว่า กลุ่มพม่า-โลโล (Burmese-Lolo) และกลุ่มภาษาพม่า-โลโลมีความสัมพันธ์กับภาษาธิเบต (Tibetan) จึงรวมกันเข้าเป็นตระกูลภาษาใหญ่ธิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) อีกทีหนึ่งนอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าตระกูลภาษาใหญ่ทิเบต-พม่ามีความสัมพันธ์กับภาษาตระกูลใหญ่จีน (Sinitic) จึงรวมกันเข้าเป็นตระกูลภาษาใหญ่ที่เรียกว่า จีน-ธิเบต (Sino-Tibetan) ด้วยภาษาลีซออยู่คนละตระกูลภาษากับภาษาไทย จึงแตกต่างจากภาษาไทยมาก ลักษณะภาษาลีซอได้แก่ทำนองเสียง ประโยคลีซอที่มีข้อความเดียวกัน ถ้าเป็นประโยคคำถามจะใช้เสียงตกตรงท้ายประโยค แต่ถ้าเป็นประโยคอื่น ๆ อาทิ ประโยคบอกเล่า, ประโยคปฏิเสธ ฯลฯ ทำนองเสียงจะราบเรียบ อาทิ ประโยคคำถาม, ประโยคชนิดอื่นๆ

ประเพณีการเกี้ยวสาว กล่าวถึงกันว่าความสุขที่ถือว่าสุดยอดของลูกผู้ชายชาวลีซอ คือการดื่มเหล้า กินอาหารและได้เกี้ยวสาว ดังคำโคลงบทหนึ่งของลีซอว่า “ ผีเผ่อต่อ ซาเหย่ต่อ จ่าจ๋ะ ตูบี่ขะ” (ดื่มสุราจิบน้ำชาสรรหาอาหารร่วมรักสาวสะคราญ) ดังนั้นในหมู่บ้านของลีซอจึงไม่ค่อยมีใครครองโสดได้นานถึง ๓๐ ปีเลย หนุ่มสาวลีซออายุ ๑๔- ๑๖ ปี จะเริ่มรู้จักการเกี้ยวพาราสีและแต่งงานกันแล้ว การเกี้ยวสาวของหนุ่มลีซอมักจะเริ่มขึ้นที่บริเวณครกกระเดื่องตำข้าวกลางลานบ้าน หลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จแล้ว โดยหญิงสาวลีซอจะสะพายกระบุงข้าวมาตำรอคอยชายหนุ่ม เสียงสากกระทบกับครกไม้ดังแว่วในหมู่บ้าน ทำให้จิตใจของหนุ่มลีซอกระสันหาสาวหยิบเอาซือบือ หรือซึงคู่ใจมาดีดเป็นเพลงเดินตรงไปหาสาวทันที ประเพณีลีซอ มีข้อห้ามมิให้เกี้ยวสาวภายในบริเวณบ้าน เพราะเป็นการผิดผีบ้านผีเรือน หรือหากมีพ่อแม่ หรือพี่ชาย หรือญาติของฝ่ายหญิงที่เป็นผู้ชายตลอดจนผู้อาวุโสอยู่ในบริเวณนั้น ก็ห้ามเกี้ยวพาราสีหญิงสาวโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติไม่เคารพกัน นอกเสียจากว่าญาติทางฝ่ายหญิงสาวจะเป็นผู้หญิงเท่านั้น จึงจะเกี้ยวสาวได้การนัดพบพูดคุยกันของหนุ่มสาวลีซอ เมื่อมีโอกาสก็จะนัดพบกัน ณ สถานที่ใกล้หมู่บ้านหรือบริเวณครกตำข้าว หรือเวลาไปไร่ ไปร้องเพลงโต้ตอบกันเป็นกลุ่มหนุ่มลีซอมักกล่าวเสมอว่า “ง้วะ อะ สี หมะ หยัวะ ง้วะ งี มา เถ่ มา หยัวะ” (ผมไม่มีอะไรอื่นนอกจากหัวใจดวงเดียวเท่านั้น) การเกี้ยวพาราสีกัน หากหญิงสาวไม่พึงใจผู้ชายจะจับต้องหรือล่วงเกินไม่ได้ แต่หากพึงใจต่อกันความสัมพันธ์ก็อาจจะไปถึงขั้นได้เสียกันก่อน ซึ่งลีซอก็จะไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย หรือละอายต่อสังคมแต่ประการใด

วิถีชีวิตลีซูตำบลสบป่อง

โดยสรุปแล้วในส่วนของวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ของประชากรปางมะผ้าถึงได้ว่ามีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมมาก ทั้งนี้เพราะด้วยเหตุผล/ปัจจัย ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ประชากรส่วนใหญ่มีความเชื่อและศรัทธาในขนบธรรมเนียมประเพณี,วัฒนธรรมและค่านิยมในพื้นที่มาก โดยแสดงให้เห็นได้จากการสืบสานประเพณีที่มีมาแต่โบราณอย่างเคร่งครัดและรูปแบบกฎเกณฑ์ในลักษณะจารีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในพื้นที่มากกว่ากฎหมายในปัจจุบัน

๒. พื้นที่ของปางมะผ้าโดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่า ซึ่งเป็นปราการทางธรรมชาติที่ขวางกั้นในเรื่องของการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ประกอบกับการเข้าถึงภายนอกในการเข้าถึงพื้นที่ยังไม่สะดวกและเข้าถึงได้ยากในบางพื้นที่ ทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงตามเทรนยุคสมัยน้อยจึงสามารถคงรักษาสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมของพื้นที่ได้อย่างเหนียวแน่นและเข้มแข็ง

๓. ทางส่วนราชการและหน่วยงานอื่นๆในพื้นที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมการวัฒนธรรมและประเพณีของคนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ประกอบกับมีการเข้าไปมีส่วนร่วมกับเทศกาลและประเพณีสำคัญๆจึงทำให้เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมในลักษณะบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วัฒนธรรมของคนในพื้นที่เข้มแข็ง

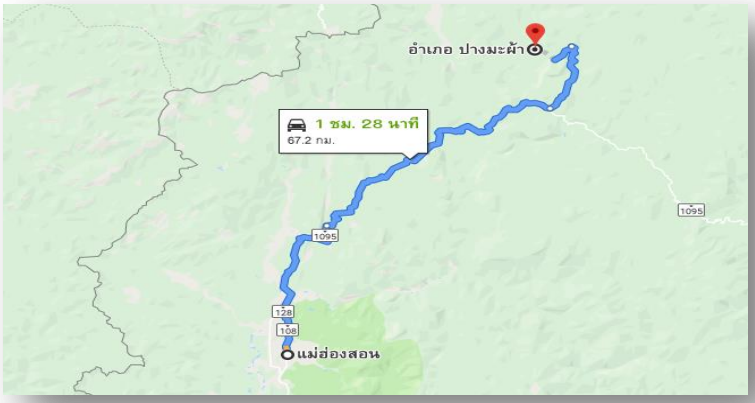
ด้วยปัจจัยและสาเหตุที่ได้กล่าวไปในข้างต้นทำให้อำเภอปางมะผ้าถือได้ว่าเป็นอำเภอที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่เข้มแข็งภายใต้สังคมในรูปแบบพหุวัฒนธรรม

การคมนาคม

อำเภอปางมะผ้าสามารถเดินทางสัญจรมาได้ในการคมนาคมทางบกเพียงเท่านั้น ไม่มีเส้นทางคมนาคมทางอากาศและทางน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

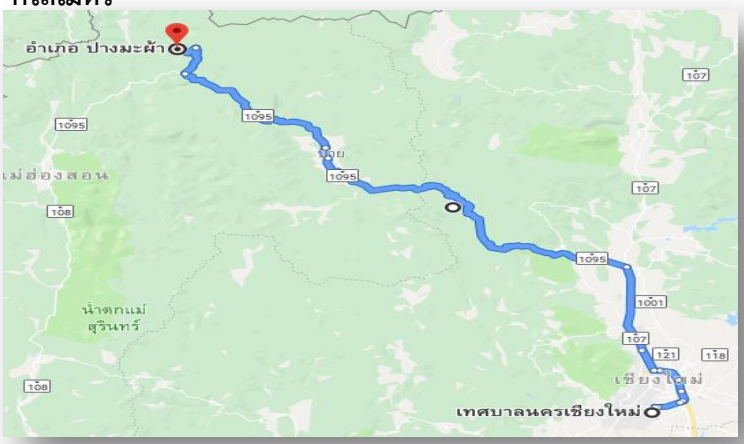
ถนนสายหลักในการเดินทางเข้า-ออก อำเภอปางมะผ้า ได้แก่

- เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ จากอำเภอปางมะผ้า ถึงอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน ระยะทาง ๖๗ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางโดยประมาณ ๑ - ๑.๓๐ ชั่วโมง

พิกัดนำทาง google map
เส้นทาง ๑๐๙๕
แม่ฮ่องสอน – ปางมะผ้า

- **เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ จากอำเภอปางมะผ้า ผ่านอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม ถึงอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะทางประมาณ ๑๗๙ กิโลเมตร**

พิกัดนำทาง google map
เส้นทาง ๑๐๙๕
เชียงใหม่ – ปางมะผ้า

มีจุดพักรถ มีจำนวน ๑ แห่ง มีบริษัทเอกชนให้บริการ จำนวน ๑ ราย ได้แก่ บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด โดยใช้รถตู้บริการร่วม โดยอัตราค่าโดยสาร แบ่งเส้นทางการเดินทางออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๑. ไป หรือ กลับ ปางมะผ้า – อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อัตราค่าเดินทาง ๑๐๐ บาท

๒. ไป หรือ กลับ ปางมะผ้า – ปาย อัตราค่าเดินทาง ๑๐๐ บาท

๓. ไป หรือ กลับ ปางมะผ้า – เชียงใหม่ อัตราค่าเดินทาง ๒๕๐ บาท

สถานีบริการน้ำมัน มี ๑ แห่ง คือ สถานที่บริการน้ำมัน PT (นิยมบริการ) สาขาปางมะผ้า

บริษัทขนส่ง
เปรมประชา

พิกัดนำทาง google map
ปั๊มน้ำมัน PT ปางมะผ้า

ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ด้านการเกษตร

อำเภอปางมะผ้ามีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาหินปูนที่สูงชันและสลับซับซ้อน พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันตามไหล่เขา ไม่มีระบบชลประทานอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร และบางส่วนสามารถทำประปาภูเขานำน้ำมาใช้ในการเพาะปลูกได้ พื้นที่ราบมีเพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณลำห้วย เช่น ที่ราบบริเวณลำห้ วยแม่ละนาในตำบลปางมะผ้า ที่ราบบริเวณลำน้ำของ ในตำบลนาปู่ป้อม และที่ราบบริเวณน้ำลางบางส่วนในตำบลสบป่อง การเพาะปลูกในพื้นที่เขตที่ใช้น้ำฝนจะสามารถทำการเพาะปลูกได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง พืชส่วนใหญ่ที่เกษตรกรปลูกจะเป็นพืชที่มีอายุสั้นใช้น้ำน้อย เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วแดงหลวง ถั่วดำ งา ข้าวไร่ และพืชไร่อื่นๆ ในพื้นที่ที่สามารถทำระบบประปาภูเขาหรือดึงน้ำจากลำห้วยมาใช้ในฤดูแล้งได้ โดยมากอยู่ในพื้นที่ตำบลนาปู่ป้อมและบางส่วนในตำบลสบป่อง เกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวจะปลูกกระเทียมผักจีนและส้มเขียวหวาน กลุ่มเกษตรกรชนเผ่าม้งที่บ้านไร่ในตำบลสบป่องจะยึดอาชีพการปลูกผักเป็นหลักโดยจะมีการหมุนเวียนชนิดของผักให้สอดคล้องกับฤดูกาลและหรือหมุนเวียนการใช้พื้นที่เพื่อลดปัญหาการรบกวนจากโรคแมลงศัตรูพืช

เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการผลิตใน ๒ แบบ คือ ๑. การผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น การปลูกข้าวไร่หรือข้าวนา และ ๒. การผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว โดยปลูกพืชเศรษฐกิจหลักๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า พบว่าการผลิตของเกษตรกรมีดังนี้

ตารางการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๒/๖๓

ตำบล	บันทึก (รวม)			ผ่านการตรวจสอบ (รับรอง)		
	ครัวเรือน	จำนวนแปลง	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	จำนวนแปลง	พื้นที่ (ไร่)
๑.สบป่อง	๑,๐๐๒	๑,๒๑๑	๕,๘๓๗.๗๓	๙๗๔	๑,๑๕๕	๕,๖๐๗.๑๔
๒.ปางมะผ้า	๗๗๕	๙๔๔	๔,๔๙๕.๓๖	๗๖๐	๙๑๙	๔,๓๙๗.๗๓
๓.ถ้ำลอด	๖๐๓	๗๑๕	๓,๐๑๙.๒๘	๕๒๙	๖๒๐	๒,๕๗๓.๐๑
๔.นาปู่ป้อม	๗๙๙	๙๘๑	๔,๐๙๐.๒๖	๖๘๑	๘๒๒	๓,๒๑๒.๕๕
รวม	๓,๑๗๙	๓,๘๕๑	๑๗,๔๔๒.๖๓	๒,๙๔๔	๓,๕๑๖	๑๕,๗๙๐.๔๓

ตาราง ข้อมูลการปลูกพืชไร่ของเกษตรกรอำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๒/ ๖๓

ชนิดพืช	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต/ไร่ (กก.)	ผลผลิตรวม (กก.)
๑. ข้าวโพด	๓,๗๑๐	๒๕,๒๓๘	๓๐๐	๗,๕๗๑,๔๐๐
๒. ถั่วแดงหลวง	๕๔๘	๖,๓๖๕	๑๒๐	๗๖๓,๘๐๐
๓. ถั่วลิสง	๑๖๓	๙๘๐	๓๕๐	๓๔๓,๐๐๐
๔. งาขาว	๑๑๕	๗๘๙	๑๒๐	๙๔,๖๘๐
๕. ถั่วเหลือง (รุ่น ๑)	๕๒	๒๙๔.๕	๓๐๐	๘๘,๓๕๐
๖. ถั่วเหลือง (รุ่น ๒)	๒๒	๑๑๒	๒๕๐	๒๘,๐๐๐
๗. ถั่วดำ	๘๑	๕๐๗.๕	๒๐๐	๑๐๑,๕๐๐
๘. งาดำ	๔๒	๒๒๘	๑๖๐	๓๖,๔๐๐

<u>หมายเหตุ:</u> ยังมีเกษตรกรผู้ปลูกงาขี้ม่อนประมาณ ๗๐ ราย ในตำบลถ้ำลอดมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๓๐๐ ไร่ ที่ยังไม่ได้ทำการสำรวจขึ้นทะเบียน ทางสำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้ากำลังดำเนินการ

ตาราง ข้อมูลการปลูกพืชผักของเกษตรกรอำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓

ชนิดพืช	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต/ ไร่ (กก.)	ผลผลิตรวม (กก.)
๑. กระเทียม	๖๐๗	๒,๕๓๖	๒,๘๐๐	๗,๑๐๐,๘๐๐
๒. เผือก	-	๖๙๕	๒,๕๐๐	๑,๗๓๗,๕๐๐
๓. ขิง	๑๐๔	๒๐๐	๒,๘๐๐	๕๖๐,๐๐๐
๔. ฟักทอง	๖๒	๒๑๖	๔,๐๐๐	๘๖๔,๐๐๐
๕. พริกขี้หนูใหญ่	๑๘	๒๘.๕	-	-
๖. พริกขี้หนูสวน (เมล็ดเล็ก)	๑๔	๖๓	-	-
๗. ผักกาดขาวปลี	๑๐	๔๐	-	-
๘. กะหล่ำปลี	๖	๓๓	๖,๐๐๐	๑๙๘,๐๐๐
๙. แตงกวา	๓	๘	-	-
๑๐.มะเขือยาว	๘	๑๕.๕	-	-
๑๑.มะเขือเปราะ	๒	๔	-	-
๑๒.มะเขืออื่นๆ	๔	๘	-	-
๑๓.สตรอเบอร์รี่-๐๑	๓	๓	-	-

เกษตรกรที่ปลูกพืชผักและมีการขึ้นทะเบียนในโครงการเกษตรแปลงใหญ่ มีกระเทียมเพียงชนิดเดียวซึ่งมีสมาชิกจำนวน ๔๐ รายและมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในตำบลนาปู่ป้อมรวม ๓๓๓ ไร่ การปลูกพืชสวนที่มีการสำรวจและขึ้นทะเบียนเกษตรแปลงใหญ่มีเพียง ๒ ชนิด คือ ๑.กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟตำบลสบป่องจำนวน ๔๐ ราย พื้นที่ปลูกรวม ๒๙๐ ไร่ ๒.กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ตำบลสบป่องจำนวน ๔๐ ราย พื้นที่ปลูกรวม ๔๙๒ ไร่ พืชสวนที่พบมีการปลูกแต่ยังไม่มีการสำรวจจัดทำฐานข้อมูลเช่นส้มสายน้ำผึ้ง พบว่ามีการปลูกมากในตำบลนาปู่ป้อมประมาณ ๕๐ ราย ในตำบลสบป่องประมาณ ๒๐ ราย และในตำบลปางมะผ้าประมาณ ๑๕ ราย พืชสวนประเภทไม้ผลเมืองหนาวมีการปลูกที่บ้านผาเจริญและบ้านยาป่าแหนประมาณ ๒๕ ราย พื้นทีประมาณ ๒๐๐ ไร่เศษ

การจัดการผลผลิตพืชเศรษฐกิจหลักๆ เช่น ข้าวโพดมีพ่อค้าคนกลางทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตส่งให้พ่อค้าหรือผู้รวบรวมรายใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่อีกที โดยมีพ่อค้าคนกลางที่เป็นคนในพื้นที่จำนวน ๓ ราย และเป็นคนจากนอกพื้นที่จำนวน ๒ ราย พ่อค้าคนกลางเหล่านี้จะนำเมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นมาขายหรือให้ไปก่อนแล้วค่อยเก็บเงินตอนขายผลผลิต เกษตรกรที่ซื้อหรือเอาเมล็ดพันธุ์รวมกับปัจจัยการผลิตจากพ่อค้ารายใดก็จะต้องขายผลผลิตให้กับพ่อค้ารายนั้น ซึ่งพ่อค้าจะมีรถสีหรือรถโม่ให้บริการพร้อมส่วนผลผลิตพืชอื่นก็มีการจัดการคล้ายๆกัน เช่น ถั่วลิสง ถั่วแดงหลวงและถั่วดำส่วนใหญ่เกษตรกรจะเก็บเมล็ดพันธุ์เองและลงทุนเองเพราะความไม่แน่นอนของตลาดจึงไม่มีพ่อค้าคนกลางมาลงทุนก่อนเหมือนข้าวโพด แต่การรับซื้อจะมีพ่อค้าที่เป็นคนในพื้นที่ทำหน้าที่รวบรวมแล้วนำไปส่งต่อให้พ่อค้ารายใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ หรือบางปีที่ผลผลิตมีราคาก็จะมีพ่อค้าคนกลางจากภายนอกเข้ามาแย่งซื้อผลผลิตถึงในพื้นที่

การจัดการผลผลิตกาแฟ เกษตรกรที่มีผลผลิตไม่มากก็จะเก็บผลสุกหรือที่เรียกว่าเชอรี่ขายให้กับผู้รวบรวมซึ่งส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านผาเจริญในตำบลปางมะผ้า ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผู้รวบรวมจะตระเวนไปตามหมู่บ้านที่มีการปลูกกาแฟเพื่อรับซื้อและนำมาผ่านขั้นตอนก่อนขายเป็นกะลาหรือสารให้กับคู่ค้าของแต่ละราย เกษตรกรในตำบลสบป่องที่มีผลผลิตมากพอก็จะทำเป็นกะลาหรือสารโดยมีช่องทางการขายที่หลากหลาย บางรายก็ขายกะลาให้กับผู้รวบรวมจากบ้านผาเจริญ บางรายนำผลผลิตทั้งกะลาและสารไปส่งขายเองในจังหวัดเชียงใหม่ และเริ่มมีการนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นกาแฟสดคั่วส่งขาย ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟที่บ้านแม่อุมองมีบริษัทกาแฟจากประเทศเยอรมานีมารับซื้อผลผลิตทั้งหมด

การจัดการผลผลิตกระเทียม ในแต่ละปีจะมีผลผลิตกระเทียมสดออกสู่ตลาดประมาณปีละ ๗,๐๐๐,๐๐๐ กิโลกรัม เมื่อเกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงในแปลง โดยกลุ่มพ่อค้ามาจากหลายพื้นที่ เช่น จากอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จากอำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พ่อค้าจากอำเภอปาย พ่อค้าจากตำบลห้วยโป่ง ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และยังมีพ่อค้าในพื้นที่อีกจำนวน ๒ รายที่รับซื้อผลผลิตกระเทียมสดแขวนไว้ขายแห้ง ในฤดูเก็บเกี่ยวปี ๖๐/๖๑ ประสบปัญหาราคากระเทียมแห้งตกต่ำ ทำให้ยังมีกระเทียมแห้งตกค้างในพื้นที่ ประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ กิโลกรัม แต่ก็พบว่าเมื่อถึงฤดูเพาะปลูกปี ๖๑/๖๒ จำนวนเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกก็ไม่ได้ลดลงเลย เพราะเกษตรกรมีความหวังว่าในช่วงเก็บเกี่ยวราคาอาจดีขึ้น

สถานการณ์การใช้สารเคมีในภาคการเกษตรของอำเภอปางมะผ้า

การใช้สารเคมีในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า พบว่าชนิดของสารเคมีที่มีการใช้มากเป็นอันดับ ๑ คือ สารเคมีที่ใช้ควบคุมและกำจัดวัชพืช โดยมีหลายปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรต้องนำสารเคมีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต ปัจจัยแรกคือสภาพพื้นที่เกษตรกรรมของอำเภอปางมะผ้ามีความลาดชันสูง และบางพื้นที่มีหินปูนโผล่สลับกับพื้นดิน จึงไม่สามารถใช้เครื่องจักรกลหรือเครื่องทุ่นแรงเข้ามาทำการกำจัดวัชพืชได้ ปัจจัยที่ ๒ แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนมีจำนวนน้อย ประกอบกับเกษตรกรทำการผลิตพืชที่มีมูลค่าทางการตลาดต่ำ และให้ผลตอบแทนต่อไร่น้อย เช่น กรณีข้าวโพด ถั่วแดงหลวง พบว่าเกษตรกรปลูกข้าวโพดเฉลี่ยครัวเรือนละ ๖.๘ ไร่ และปลูกถั่วแดงหลวง เฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๑.๖ ไร่ ในขณะที่แรงงานภาคเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ ๓-๕ คน สารเคมีกำจัดวัชพืชจึงเป็นคำตอบที่จะมาทดแทนแรงงาน อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงได้ง่าย การศึกษาพบว่าเกษตรกรสามารถเข้าถึงสารเคมีได้หลายช่องทาง ช่องทางแรกคือการไปซื้อจากร้านค้าที่ที่มีอยู่ทั่วไปทั้งในชุมชนในตัวอำเภอตัวจังหวัดหรือถ้าซื้อยกลังก็อาจไปซื้อที่เชียงใหม่ เพราะจะได้ราคาที่ถูกกว่า ช่องทางที่สอง คือ พ่อค้าผู้รวบรวมผลผลิตนำมาให้ก่อนแล้วเก็บเงินหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งกรณีนี้อยู่ในกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด

ตาราง การใช้ปัจจัยการผลิตในพืชเศรษฐกิจที่ทำการสำรวจ ปี ๒๕๖๒

ชนิดพืช	พื้นที่รวม(ไร่)	ยาฆ่าหญ้า (ลิตร)		ยาคุมหญ้า (กก.)		ปุ๋ยเร่ง (กก.)	
		ต่อไร่	รวม/ฤดู	ต่อไร่	รวม/ฤดู	ต่อไร่	รวม/ฤดู
ข้าวโพด	๓๕,๒๓๘	๒.๕	๘๘,๐๙๕	๐.๒๕	๘,๘๐๙.๕	๑๕	๕๒๘,๕๗๐
ถั่วแดง	๖,๓๖๕	๒	๑๒,๗๓๐	๐	๐	๑๕	๙๕,๔๗๕
ถั่วลิสง	๙๘๐	๒	๑,๙๖๐	๐	๐	๐	๐
งาขาว	๗๘๙	๒.๕	๑,๙๗๒.๕	๐	๐	๐	๐
งาดำ	๒๒๘	๒.๕	๕๗๐	๐	๐	๐	๐
รวม			๑๐๕,๓๒๗.๕		๘,๘๐๙.๕		๖๒๔,๐๔๕

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและการใช้ปัจจัยการผลิตพบว่า การปลูกข้าวโพด ๑ ไร่ต้องใช้สารเคมีกำจัด(ฆ่า)วัชพืชประมาณ ๒.๕ ลิตร และสารเคมีคลุมวัชพืชประมาณ ๐.๕ กิโลกรัม โดยการใช้ครั้งแรกในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ซึ่งหลังจากทำการแผ้วถางและเผาเสร็จ เกษตรกรจะใช้สารเคมีฉีดพ่นเพื่อกำจัดวัชพืชที่ขึ้นมาใหม่ ปริมาณการใช้ขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของวัชพืช หากวัชพืชมีความหนาแน่นมากปริมาณสารเคมีที่ใช้จะอยู่ที่ประมาณ ๒ ลิตรต่อ ไร่ แต่หากวัชพืชไม่หนาแน่นจนเกินไปปริมาณสารเคมีที่ใช้ก็อาจจะลดลงมาแต่ไม่ต่ำกว่า ๑ ลิตรต่อไร่ ส่วนการใช้ในครั้งที่ ๒ หลังจากหยอดเมล็ดแล้วต้นข้าวโพดขึ้นมาสูงประมาณเข่า ก่อนใส่ปุ๋ยเกษตรกรจะใช้ยาฆ่าหญ้าผสมกับยาคุมหญ้าฉีดพ่นในระหว่างแถวข้าวโพด ในขั้นตอนนี้จะใช้ยาฆ่าหญ้า

ประมาณ ๑ ลิตร/ไร่ในยาคุมหญ้าประมาณ ๐.๕ กิโลกรัม/ไร่ การปลูกพืชตระกูลถั่วเกษตรกรจะใช้ยาฆ่าหญ้าในขั้นตอนของการเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกเท่านั้น โดยใช้ประมาณ ๒ ลิตร/ไร่ หลังจากปลูกแล้วจะไม่มีการฉีดพ่นยาฆ่าหญ้าเหมือนข้าวโพด แต่จะมีเกษตรกรบางรายใช้ยาฆ่าและคุมหญ้าใบแคบเข้าฉีดพ่นแต่ก็ยังพบการใช้ไม่มาก การปลูกงาก็มีการใช้ยาฆ่าหญ้าในขั้นตอนของการเตรียมพื้นที่ด้วยเช่นกัน โดยปริมาณที่ใช้เท่ากัน คือ ประมาณ ๒.๕ ลิตร/ไร่ และหลังจากนั้นเกษตรกรบางส่วนยังคงใช้ยาฆ่าหญ้าฉีดพ่นในระหว่างแถวเพื่อกำจัดวัชพืช

ข้อมูลจากตารางจะพบว่าในหนึ่งฤดูการผลิต (เพียง ๕ ชนิดพืชที่ทำการสำรวจ) เกษตรกรมีการใช้ยาฆ่าหญ้าในกระบวนการผลิตรวม ๑๐๕,๓๒๗.๕ ลิตร ใช้ยาคุมหญ้า ๘,๘๐๙.๕ กิโลกรัม และปุ๋ยเคมี ๖๒๔,๐๔๕ กิโลกรัม โดยพบว่า ยาฆ่าหญ้าที่ใช้มีทั้งพาราควอทและไกลโฟเซส เกษตรกรจะซื้อยกลังใน ๑ ลัง มี ๔ แกนลอนๆ ละ ๔ ลิตร สำหรับไกลโฟเซส และ ๕ ลิตร สำหรับพาราควอท ส่วนยาคุมหญ้าที่เกษตรกรใช้เป็นชนิดผงบรรจุซองละ ๕๐ กรัม และปุ๋ยเคมีที่ใช้ประกอบด้วย ปุ๋ยแอมโมเมี่ยมซัลเฟส สูตร ๒๑-๐-๐ ปุ๋ยยูเรีย สูตร ๔๖-๐-๐ ปุ๋ยนาสูตร ๑๖-๒๐-๐ ปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ สำหรับถั่วลิสงและงาส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่ใส่ปุ๋ย จากการสำรวจพบเพียงไม่กี่รายที่มีการใช้ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ ไปหว่านในแปลงงา ปริมาณที่ใช้เพียง ๕-๖ กิโลกรัม/ไร่

จากตัวเลขการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชใน ๑ ฤดูการผลิตอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งหากดูข้อมูลรายงานด้านสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปางมะผ้า จะพบว่าในปี ๒๕๖๑ ที่มีการตรวจหาสารเคมีในกระแสเลือดของเกษตรกรพบอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยสูง

ตาราง ผลการตรวจสุขภาพเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงจากสารเคมีปี ๒๕๖๒ อ.ปางมะผ้า

ที่	รพ./รพ.สต.	จำนวน (คน)	ผลการตรวจเลือดหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (คน)							
			ปกติ		ปลอดภัย		มีความเสี่ยง		ไม่ปลอดภัย	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	รพ.สต.กิ๊ดสามสิบ	๙๑	๑	๑.๑๐	๑๔	๑๕.๓๘	๓๕	๓๘.๔๖	๔๑	๔๕.๐๕
๒.	รพ.สต.ถ้ำลอด	๑๓๙	๘๗	๖๒.๕๙	๑๐	๗.๑๙	๓๙	๒๘.๐๖	๓	๒.๑๖
๓.	รพ.สต.แม่ละนา	๘๕๖	๑๐	๑.๑๗	๒๒๔	๒๖.๑๗	๔๖๐	๕๓.๗๔	๑๖๒	๑๘.๙๓
๔.	รพ.สต.นาปู่ป้อม	๙๑	๗	๗.๖๙	๘	๘.๗๙	๓๙	๔๒.๘๖	๓๗	๔๐.๖๖
๕.	รพ.สต.น้ำฮูผาเสื่อ	๘๒	๑๗	๒๐.๗๓	๒๕	๓๐.๔๙	๓๒	๓๙.๐๒	๘	๙.๗๖
๖.	รพ.ปางมะผ้า	๒๒๑	๒๑	๙.๕๐	๗๑	๓๒.๑๓	๑๐๒	๔๖.๑๕	๒๗	๑๒.๒๒
รวม (คน/ ร้อยละ)		๑,๔๘๐	๑๔๓	๙.๖๖	๓๕๒	๒๓.๗๘	๗๐๗	๔๗.๗๗	๒๗๘	๑๘.๘๗

จากตารางแสดงผลพบว่า รพ.สต.กิ๊ดสามสิบ (ตำบลสบป่อง กลุ่มชนเผ่าลีซู) มีเกษตรกรที่รับการตรวจ จำนวน ๙๑ ราย พบมีความเสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ ๓๘.๔๖ และไม่ปลอดภัยอยู่ที่ร้อยละ ๔๕.๐๕ ซึ่งเกษตรกรในกลุ่มนี้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ เผือก,ขิง,ถั่วลิสงและข้าวโพด รพ.สต.นาปู่ป้อม พบเกษตรกรที่มีความเสี่ยงร้อยละ ๔๒.๘๖ และไม่ปลอดภัยร้อยละ ๔๐.๖๖ ในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าไทใหญ่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด,กระเทียม,ส้มเขียวหวาน รพ.สต.แม่ละนา พบเกษตรกรที่มีความเสี่ยงร้อยละ ๕๓.๗๔ และไม่ปลอดภัยร้อยละ ๑๘.๙๓ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลาหู่,ไทใหญ่และปะโอ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด,ถั่วแดงหลวงและถั่วดำ รพ.ปางมะผ้า พบเกษตรกรที่มีความเสี่ยงร้อยละ ๔๖.๑๕ และไม่ปลอดภัยร้อยละ ๑๒.๒๒ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า ลีซูและม้ง

พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ผักต่างๆ,ข้าวโพด,กระเทียมและส้มเขียวหวาน รพ.สต.น้ำฮูผาเสื่อ พบเกษตรกรที่มีความเสี่ยงร้อยละ ๓๙.๐๒ และไม่ปลอดภัยร้อยละ ๙.๗๖ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลาหู่แดงและลั๊วะ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพดและงา(ขาว/ดำ) รพ.สต.ถ้ำลอด เป็นพื้นที่ที่พบน้อยที่สุด คือมีความเสี่ยงร้อยละ ๒๘.๐๖ และไม่ปลอดภัยเพียงร้อยละ ๒.๑๖ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า ลาหู่แดง, ไทใหญ่และปะโอ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ งาขาว,งาดำและงาขี้ม่อน สรุปจากผลการตรวจหาสารเคมีในร่างกายเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการผลิตในภาคเกษตรของแต่ละพื้นที่ ในพื้นที่ที่มีการปลูกพืชเศรษฐกิจมากๆ จะพบเกษตรกรมีความเสี่ยงจากสารเคมีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และยังมีความสัมพันธ์กับปริมาณสัตว์เลี้ยงในแต่ละชุมชนด้วย

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต (ต่อไร่)

๑) ข้าวไร่

๑.สารเคมีกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซท จำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐
๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ๗๐๐ บาท
๓.ค่าแรงงานปลูก ๔๐๐ บาท
๔.ค่าเมล็ดพันธุ์ ๑๐ กิโลกรัม x ๓๐ บาท เป็นเงิน ๓๐๐ บาท
๕.การดูแลจนถึงเก็บเกี่ยวใช้แรงงานในครัวเรือน

รวมต้นทุนการผลิตข้าวไร่ เป็นเงิน ๑,๖๒๐ บาท/ไร่ ผลผลิตประมาณ ๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

๒) ข้าวโพดพื้นเมือง

๑.สารกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซท จำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐ บาท
๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ๗๐๐ บาท
๓.ค่าแรงงานปลูก ๔๐๐ บาท
๔.ค่าเมล็ดพันธุ์ ๕ กิโลกรัม เก็บเอง
๕.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ๔๐๐ บาท
๖.ค่าขนส่ง ๓๐๐ บาท

รวมต้นทุนการผลิตข้าวโพดพันธุ์พื้นเมือง เป็นเงิน ๒,๐๒๐ บาท/ ไร่ ผลผลิตประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ กิโลกรัม/ ไร่

๓) ข้าวโพดพันธุ์ ๘๘๘

๑.สารกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซทจำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐ บาท
๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ๗๐๐ บาท
๓.ค่าแรงงานปลูก ๔๐๐ บาท
๔.ค่าเมล็ดพันธุ์ ๓ กิโลกรัม x ๑๓๕ บาท รวม ๔๐๕ บาท
๕.ค่าปุ๋ยเร่งต้น ๒๑๐ บาท
๖.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ๔๐๐ บาท
๗.ค่าขนส่ง ๓๐๐ บาท

รวมต้นทุนการผลิตข้าวโพด เป็นเงิน ๒,๖๓๕ บาท/ ไร่ ผลผลิตประมาณ ๔๐๐-๔๕๐ กิโลกรัม/ ไร่ (ค่าเฉลี่ยของทุกภูมิภาคอยู่ที่ ๖๐๐-๙๐๐ กิโลกรัม/ ไร่, อำเภอปางมะผ้า ๓๐๐ กิโลกรัม/ ไร่)

๔) ถั่วแดงหลวง

๑.สารเคมีกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซท จำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐

๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ๗๐๐ บาท

๓.ค่าแรงงานปลูก ๒๐๐ บาท

๔.ค่าเมล็ดพันธุ์ ๑ ถัง เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๕.ค่าปุ๋ยเร่งสูตร ๑๖-๒๐-๐ รวม ๒๔๐ บาท

๖.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ๔๐๐ บาท

๗.ค่าแรงงานนวด (ตี) ๕๐๐ บาท

๘.ค่าแรงงานคัดเมล็ด ๒๐๐ บาท

รวมต้นทุนถั่วแดง เป็นเงิน ๒,๙๖๐ บาท/ ไร่ ผลผลิตประมาณ ๑๒๐ กิโลกรัม หรือ ๘ถัง/ ไร่ (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ ไร่)

๕) ถั่วดำ

๑.สารเคมีกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซท จำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐

๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ๗๐๐ บาท

๓.ค่าแรงงานปลูก ๑๕๐ บาท

๔.ค่าเมล็ดพันธุ์ ๔ กิโลกรัม x ๓๐ บาท เป็นเงิน ๑๒๐ บาท

๕.ค่าปุ๋ยเร่งสูตร ๑๖-๒๐-๐ รวม ๒๔๐ บาท

๖.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ๖๐๐ บาท

๗.ค่าแรงงานนวด (ตี) ๒๐๐ บาท

๘.ค่าแรงงานคัดเมล็ด ๔๐๐ บาท

รวมต้นทุนการผลิตถั่วดำ เป็นเงิน ๒,๖๓๐ บาท/ไร่ ผลผลิตประมาณ ๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๘๐-๒๒๐ กิโลกรัม/ไร่)

๖) มันเทศ

๑.สารเคมีกำจัดวัชพืชไกลโฟรเซท จำนวน ๒ ลิตร x ๑๑๐ บาท รวม ๒๒๐

๒.ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่(ขุดพรวนดิน)๑,๐๐๐ บาท

๓.แรงงานปลูกในครัวเรือน

๔.ค่ายอดพันธุ์เก็บเอง

๕.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ๑,๐๐๐ บาท

๖.แรงงานคัดล้างทำความสะอาดในครัวเรือน

รวมต้นทุนการผลิตมันเทศเป็นเงิน ๒,๒๒๐ บาท/ไร่ผลผลิตประมาณ ๑,๒๐๐-๑,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ด้านปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เป็นวิถีที่อยู่คู่กับชุมชนมาตั้งแต่อดีต กลุ่มชาติพันธุ์ที่ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า ในอดีตมีการอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่ที่ทำกินอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ในกลุ่มของชนเผ่าลาหู่ทำไร่ฝิ่นเป็นหลักจึงต้องเคลื่อนย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอด นอกจากทำไร่ฝิ่นก็จะปลูกข้าวไร่ไว้แค่พอกินปลูกข้าวโพดไว้เลี้ยงหมูและไก่ เพราะวัฒนธรรมของชนเผ่าลาหู่จะต้องใช้หมูและไก่ในพิธีกรรมต่างๆตลอดทั้งปี ชนเผ่าอื่นเช่นกระเหรี่ยงและลีซูก็มีวัฒนธรรมและพิธีกรรมที่คล้ายๆกัน ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์จึงพบเห็นอยู่ในวิถีปกติของหลายชนเผ่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ก็จะมีการเลี้ยงควายและวัวเพื่อใช้แรงงานไถนาหรือกลุ่มพ่อค้าก็จะใช้วัวเทียมเกวียนเพื่อขนส่งสินค้า อีกทั้งการเลี้ยงสัตว์ยังเป็นการออมหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าสามารถขายเมื่อยามจำเป็น

แต่ในปัจจุบันหลังจากที่ชุมชนหยุดเคลื่อนย้ายและทำการผลิตแบบถาวร ทำให้วิถีการเลี้ยงสัตว์ในหลายชุมชนเริ่มหายไปด้วยหลายสาเหตุ เช่น การเข้ามาของรถไถนาทำให้เกษตรกรที่เคยใช้ควายไถนาก็ไม่มีความจำเป็นต้องเลี้ยงควายอีกต่อไป การขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทำให้พื้นที่เลี้ยงสัตว์และอาหารสัตว์ลดลง เกษตรกรที่เลี้ยงวัว-ควาย เกิดปัญหากระทบกระทั่งกับเกษตรกรที่ทำไร่ เกษตรกรหลายคนจึงต้องเลิกอาชีพเลี้ยงวัว-ควาย เช่นกรณีของบ้านบ่อไคร้ไม่มีเกษตรกรเลี้ยงวัว-ควายแม้แต่คนเดียว หรือแม้แต่บ้านแม่ละนาก็เหลือเพียง ๖-๗ ราย กรณีของกลุ่มลีซูในตำบลสบป่องก็เช่นกันเมื่อการผลิตพืชเศรษฐกิจแบบเข้มข้นรุกเข้าไปทำให้สัตว์เลี้ยงที่เคยอยู่วิถีหายไปด้วย ปัจจุบันการใช้หมูในพิธีกรรมส่วนใหญ่ต้องซื้อจากภายนอกการเลี้ยงในชุมชนไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว แต่เมื่อดูข้อมูลในตำบลถ้ำลอดที่พืชเศรษฐกิจอย่างข้าวโพดยังไม่มากเหมือนตำบลอื่นๆ พบว่ายังมีการเลี้ยงวัว-ควายอยู่มากโดยพบในชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์กระเหรี่ยงและลาหู่ และเช่นเดียวกันการเลี้ยงวัว-ควายในตำบลปางมะผ้าก็พบมากในชุมชนที่เป็นชนเผ่าลาหู่

ตาราง การสัตว์เลี้ยงและจำนวนสัตว์รวม ๔ ตำบล ในอำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๓

ชนิด	พื้นที่ตำบล				รวม (ตัว)
	ถ้ำลอด	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	สบป่อง	
๑. โคเนื้อ	๑,๓๔๔	๑,๑๒๗	๒,๔๒๒	๔๑๑	๕,๓๐๔
๒. กระบือ	๑,๓๑๐	๓๒๒	๑,๑๖๐	๑๑๖	๒,๙๐๘
๓. หมู	๑,๓๓๗	๑,๒๓๐	๓,๘๐๔	๑,๔๒๖	๑,๓๓๗
๔. ไก่	๘,๙๙๖	๑๐,๘๓๔	๑๓,๓๗๘	๑๓,๖๖๓	๔๖,๘๗๑
๕. เป็ด	๑๑๐	๑๑๕	๓๔๓	๑๕๒	๘๗๒
๖. อื่นๆ	๖๓๖	๘๔๙	๑,๐๐๗	๓๑๖	๒,๘๐๘

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอปางมะผ้า ๒๕๖๓

ตาราง การสัตว์เลี้ยงและจำนวนสัตว์รวม ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๓

หมู่ที่/บ้าน	เกษตรกร (ราย)	ชนิดสัตว์เลี้ยง					
		โคเนื้อ (ตัว)	กระบือ (ตัว)	หมู (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	สัตว์อื่นๆ (ตัว)
๑. ถ้ำลอด	๓๘	๒๒๖	๒๔	๑๙๕	๑,๖๓๓	๓	๔๑
๒. แสนคำลือ	๘๗	๓๓๘	๒๖๐	๒๖๗	๑,๙๙๖	๒๑	๑๘๕
๓. วนาหลวง	๙๐	๖๖	๑๑๑	๓๔๑	๑,๙๖๑	๔๘	๑๑๓
๔. ผามอน	๕๔	๑๐๑	๑๗๑	๒๒๓	๗๖๕	๑๙	๑๑๖
๕. เมืองแพม	๑๑๒	๓๗๕	๖๓๓	๑๘๑	๑,๖๐๗	๑๙	๘๕
๖. ห้วยแห้ง	๔๓	๒๑๒	๖๑	๙๑	๘๑๑	๐	๗๕
๗. แอลา	๑๔	๒๖	๕๐	๓๙	๒๒๓	๐	๒๑

ตาราง การสัตว์เลี้ยงและจำนวนสัตว์รวม ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๓

หมู่ที่/ บ้าน	เกษตรกร (ราย)	ชนิดสัตว์เลี้ยง					
		โคเนื้อ (ตัว)	กระบือ (ตัว)	หมู (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	สัตว์อื่นๆ (ตัว)
๑. นาปู่ป้อม	๑๗	๐	๐	๗	๒๘๒	๐	๒๐
๒. ปางตอง	๕๖	๑๗๕	๐	๑๙๙	๑,๐๓๗	๐	๑๑๕
๓. ปางบอน	๓๘	๑๐๐	๑๑	๑๐๔	๘๖๓	๕	๘๒
๔. น้ำฮูผาเสื่อ	๔๙	๙๐	๑๓๕	๑๑๑	๖๓๑	๘	๖๗
๕. ปุงยาม	๔๓	๑๒๕	๕๗	๓๖	๗๖๓	๐	๔๗
๖. โท้งนา-ดอยคู	๓๙	๐	๐	๒๓	๘๓๓	๐	๔๗
๗. โท้งสาแล	๘๖	๑๙๐	๔๙	๒๒๖	๑,๗๐๙	๒๕	๑๒๑
๘. ซอแบะ	๕๒	๑๙๙	๔	๑๑๕	๑,๐๔๑	๒๒	๖๔
๙. โท้งหลวง	๕๖	๙	๐	๕๐	๘๓๘	๐	๖๑
๑๐.โท้งกองเต้า	๓๙	๖๓	๐	๗๘	๙๐๗	๐	๖๗
๑๑.ป่าโหล	๖๘	๕๖	๕๔	๒๔๐	๑,๔๓๔	๔๘	๑๒๙
๑๒.ปางคอง	๒๖	๑๒๐	๑๒	๔๑	๔๙๖	๗	๒๙
รวม	๕๖๙	๑,๑๒๗	๓๒๒	๑,๒๓๐	๑๐,๘๓๔	๑๑๕	๘๔๙

ตาราง การสัตว์เลี้ยงและจำนวนสัตว์รวม ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๓

หมู่ที่/บ้าน	เกษตรกร (ราย)	ชนิดสัตว์เลี้ยง					
		โคเนื้อ (ตัว)	กระบือ (ตัว)	หมู (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	สัตว์อื่นๆ (ตัว)
๑. แม่ละนา	๙๐	๑๘๐	๔๙	๑๒๗	๑,๕๖๔	๙	๑๑๓
๒. ปางคาม	๕๕	๑๑๓	๙๒	๑๐๕	๑,๐๖๔	๑๗	๙๕
๓. ไม้ฮุง	๕๓	๑๕๓	๐	๑๘๔	๙๓๕	๒	๔๘
๔. จ่าโบ่	๗๖	๒๐๖	๗๔	๒๕๑	๑,๐๔๗	๐	๙๙
๕. ยาป่าแหน	๔๔	๑๙๐	๑๑๒	๑๐๔	๖๐๐	๑๗	๔๑
๖. ผาแดง	๑๔	๗๘	๒๐	๕๐	๓๑๙	๒	๒๘
๗. ไม้ลัน	๓๐	๑๐๖	๑๘	๑๒๙	๖๓๗	๐	๒๓
๘. ห้วยเฮี๊ยะ	๘๙	๒๒๑	๓๓๑	๕๓๖	๒,๓๖๖	๗๕	๑๗๐
๙. ลุกข้าวหลาม	๑๒๗	๑๖๙	๗๗	๓๒๗	๑,๔๓๘	๑	๑๔๕
๑๐. ผาเผือก	๖๙	๙๙๙	๓๘๗	๑,๕๓๕	๒,๑๙๖	๒๒๐	๑๗๔
๑๑. บ่อไคร้	๗๐	๗	๐	๔๕๖	๑,๒๑๒	๐	๗๑
รวม	๗๑๗	๒,๔๒๒	๑,๑๖๐	๓,๘๐๔	๑๓,๓๗๘	๓๔๓	๑,๐๐๗

ตาราง การสัตว์เลี้ยงและจำนวนสัตว์รวม ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๓

หมู่ที่/บ้าน	เกษตรกร (ราย)	ชนิดสัตว์เลี้ยง					
		โคเนื้อ (ตัว)	กระบือ (ตัว)	หมู (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	สัตว์อื่นๆ (ตัว)
๐๐ สบป่อง	๑	๐	๐	๑๘	๖๕	๐	๒
๑. สบป่อง	๓๒	๑๑	๔	๑๐๑	๑,๖๔๘	๓๖	๒๖
๒. น้ำริน	๒๘	๐	๐	๕๓	๑,๑๐๐	๐	๑๔
๓. บ้านไร่	๖๕	๑๐๐	๔	๑๖๓	๒,๗๑๔	๕๑	๖๒
๔. หนองผาจ้ำ	๔๕	๐	๐	๕๐	๙๒๒	๐	๐
๕. แม่อุมอง	๖๒	๒๕๕	๑๐๘	๒๑๒	๑,๖๕๑	๒๗	๗๖
๖. กื๊ดสามสิบ	๖๒	๔๕	๐	๒๖๒	๑,๑๕๕	๙	๔๘
๗. หนองตอง	๖๗	๐	๐	๓๙๓	๒,๘๒๖	๓	๐
๘. แม่หมูลีซอ	๓๙	๐	๐	๑๗๔	๑,๕๘๒	๒๖	๘๘
รวม	๔๐๑	๔๑๑	๑๑๖	๑,๔๒๖	๑๓,๖๓๓	๑๕๒	๓๑๖

หากดูจากตารางจะพบว่าในตำบลถ้ำลอดและตำบลปางมะผ้ามีการโคเนื้อ-กระบือ มากกว่าตำบลนาปู่ป้อมและตำบลสบป่อง ในตำบลถ้ำลอดที่บ้านเมืองแพมซึ่งเป็นชนเผ่ากระเหรี่ยงมีเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จำนวน ๑๑๒ ราย มีโคเนื้อ ๓๗๕ ตัว กระบือ ๖๓๓ ตัว บ้านแสนคำลือที่เป็นชนเผ่าลาหู่แดงมีเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จำนวน ๘๗ ราย โคเนื้อ ๓๓๘ ตัว กระบือ ๒๖๐ ตัว และชุมชนทั้งสองแห่งมีการปลูกข้าวโพดน้อยมากและยังมีผืนป่าเป็นจำนวนมากทำให้มีพื้นที่ให้สัตว์หากิน

การประมง

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอปางมะผ้า ไม่ได้ทำการประมงเป็นอาชีพหลักเพื่อการจำหน่าย แต่เป็นการทำการประมงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ไม่ได้มีพื้นที่มีแหล่งน้ำที่เอื้อต้องการทำการประมงในระยะยาวประกอบกับประชากรส่วนใหญ่นั้นทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงทำให้การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับด้านประมงมีน้อยมาก หน่วยงานประมงระดับอำเภอไม่ได้มีสำนักงานในพื้นที่อำเภอ จึงทำให้การประมงในพื้นที่ปางมะผ้าไม่ได้เป็นการทำประมงเพื่อเป็นอาชีพแต่เป็นเพียงเพื่อบริโภค และไม่มีได้การเก็บข้อมูลในระดับอำเภอที่จะประสานงานเรื่องข้อมูลทางประมงกับอำเภอปางมะผ้าได้ในปัจจุบัน

ด้านการพาณิชย์

ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น OTOP ของอำเภอปางมะผ้า

- การลงทะเบียนผู้ผลิต / ผู้ประกอบการ ร้าน OTOP มีทั้งหมดจำนวน ๕ ร้าน

๑. ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP บ้านไร่
๒. ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP บ้านจ่าโบ่
๓. ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP บ้านแม่ละนา
๔. ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP บ้านถ้ำลอด
๕. ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP บ้านผามอน
๖. กลุ่มผู้ผลิต จำนวน ๖๒ กลุ่มผู้ผลิต สินค้าที่จำหน่าย จำนวน ๑๕๘ รายการ

<u>สินค้า OTOP ตำบลสบป่อง</u>

๑. กระเป๋าผ้าทอ กระเป๋าแตงโม กลุ่มหัตถกรรมลีซอน้ำริน
๑๐/๑ ม.๒ ต.สบป่อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๒. กระเป๋าลีซอ กลุ่มเย็บกระเป๋าลีซอ

๓๙/ช ม.๗ ต.สบป่อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๓. กระเป๋าสะพายข้างผู้หญิงลายลีซอ กลุ่มพัฒนาชุมชนบ้านแม่หมูลีซอ

๒ หมู่ ๘ ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๔. กระเป๋าสะพายข้างสายสั้น กลุ่มหัตถกรรมชนเผ่าลีซอหนองตอง

๙๓ ม.๗ ต.สบป่อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๕. กระเป๋าสะพายใหญ่และ กระเป๋าสะพายและหิ้ว กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าลีซอหนองตอง

๘๑ หนองตอง หมู่ ๗ แม่ฮ่องสอน-ปาย ต.สบป่อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๖. กระเป๋าเครื่องสำอางสามเหลี่ยมและผ้าทอลีซอ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าลีซอ

๘๒ น้ำริน หมู่ ๒ ต.สบป่อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

<u>OTOP ตำบลถ้ำลอด</u>

ผ้าคลุมไหล่และผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่สุมาต

๗๓ เมืองแพม หมู่ ๕ ต.ถ้ำลอด อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

OTOP ตำบลปางมะผ้า

๑. กระเป๋าผ้า กลุ่มหัตถกรรมผ้ามูเซอดำลุกข้าวหลาม

๔๖ ม.๙ ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐

๒. กิ๊ปติดผม สถานที่จัดจำหน่าย กิ๊ปติดผม

๘๓ หมู่ ๕ ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕

๓. ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ามูเซอดำลุกข้าวหลาม

๕ หมู่ที่ ๙ ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน

ด้านการท่องเที่ยว

(๑) แหล่งท่องเที่ยวและเทศกาลที่สำคัญ

๑. ถ้ำน้ำลอด

ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑ บ้านถ้ำลอด ต.ถ้ำลอด ฤดูท่องเที่ยว ฤดูหนาว และฤดูร้อนมีถ้ำเสาหินเป็นคูหาแรกและใหญ่ที่สุดมีจุดเด่นคือเสาหินปูนขนาดยักษ์ ที่เกิดจากหินงอกและหินย้อยมาบรรจบกัน กลายเป็นเสาหินขนาดใหญ่รูปร่างสวยงามถ้ำตุ๊กตาเป็นถ้ำที่มีหินงอกและหินย้อยรูปร่างคล้ายตุ๊กตา ตั้งเรียงรายเป็นจำนวนมาก และผนังถ้ำมีภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นรูปร่างสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งสื่อให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ถ้ำในสมัยก่อนถ้ำผีแมนภายในมีท่อนไม้ที่ถูกขุดส่วนกลางออกเป็นร่องคล้ายเรืออยู่กระจัดกระจายในถ้ำ ซึ่งสันนิฐานว่าเป็นโลงศพของคนในยุคก่อน นับเป็นโบราณวัตถุที่ ล้ำค่า

เส้นทางการเดินทางไปถ้ำลอด

คลิปวิดีโอท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด

๒. ถ้ำแม่ละนา (ลัดนา)

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ละนา ต.ปางมะผ้าเป็นถ้ำที่ยาวที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความยาวประมาณ ๑๔ กิโลเมตร โดยมีลำน้ำแม่ละนาลอดผ่าน ครั้งสำรวจถ้ำครั้งแรกต้องใช้เวลาเดินถึง ๑๕ ชม. จึงจะทะลุออกไปอีกด้านหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถสำรวจถ้ำได้ทั่วถึง อย่างไรก็ตามมีการกำหนดเส้นทางสำหรับเที่ยวชมถ้ำ สองเส้นทาง คือ เส้นทาง ๒.๕ กม. โดยจะใช้เวลา ๔ ชม. ต้องเดินลุยน้ำ ปีนโขดหินใหญ่ ไปจนถึงอ่างน้ำขนาดใหญ่ภายในถ้ำ ซึ่งบางช่วงมีหินงอกหินย้อยที่สมบูรณ์ และอีกเส้นทาง คือ ๕ กม. ที่ใช้เวลาเต็มวัน เส้นทางนี้ยากกว่าเส้นทางแรก ต้องเดินผ่านความมืดไปจนถึงน้ำตกภายในถ้ำ จะได้พบเห็นปลา ที่ไม่มีตาภายในถ้ำอันมืดมิดนี้ด้วย

เส้นทางการเดินทางไปถ้ำแม่ละนา

คลิปวิดีโอท่องเที่ยวถ้ำแม่ละนา

๓.ถ้ำผีแมน

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอไปทางตัวจังหวัดประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นแหล่งโบราณคดีที่เต็มไปด้วยหลักฐานและร่องรอยของมนุษย์โบราณบนพื้นที่สูงจำนวนกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ชิ้น ประกอบไปด้วยชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ในโลง โลงไม้ลงรัก ภาชนะ เครื่องมือทอผ้า ลูกปัดแก้ว กระดูกสัตว์ และเปลือกหอย

วิดีโอการท่องเที่ยว
ในถ้ำผีแมน

๔. ถ้ำน้ำบ่อผี

น้ำบ่อผีเป็นชื่อที่รู้จักกันดีใน กลุ่มของน้ำสำรวจถ้ำในต่างประเทศ ในชื่อของ “SPIRIT WELL” ซึ่งเป็นปล่องถ้ำที่มีขนาดใหญ่ มีความลึกตั้งแต่ ๙๐-๑๗๐ เมตร ปล่องถ้ำด้านล่างมีขนาดใหญ่ มีต้นไม้ขึ้นเบียดเสียดกันหนาแน่น บริเวณก้นเหวของถ้ำน้ำบ่อผี ปกคลุมด้วยป่าดิบมีต้นไม้สูงกว่า ๓๐ เมตรตั้งอยู่ที่บ้านลุกข้าวหลามตำบลปางมะผ้า ใช้เวลาเดินเท้าประมาณ ๔๐ นาที การลงไปในถ้ำจะต้องมีความชำนาญในการปีนเขาโดยใช้เชือกโรยตัวตามแนวหน้าผาสูง ๑๐๐ เมตร ก้นเหวเป็นป่าดงดิบภายในถ้ำอากาศเย็นมาก

น้ำบ่อผีถูกจัดอันดับให้เป็นถ้ำที่น่าสนใจถ้ำหนึ่งของเมืองไทย หรืออาจอยู่ในระดับโลกเลยทีเดียว เพราะถ้ำนี้เคยต้อนรับทีมสำรวจของ National Geographic ที่ได้นำความงามของปากปล่องไปอวดสายตาชาวโลกมาแล้ว น้ำบ่อผีถูกค้นพบเมื่อประมาณ ๓๐ กว่าปีที่แล้ว โดยชาวมูเซอดำ ออกไปล่าสัตว์และพบกับปล่องถ้ำขนาดใหญ่มีลักษณะเหมือนบ่อน้ำ และตั้งชื่อว่า “ฮะกุนี” เป็นหลุมที่มีความกว้างกว่า ๑๐๐ เมตร มีกำแพงหินผาที่สูงชันรอบด้าน ไม่มีเส้นทางที่มนุษย์คนใดสามารถลงไปได้ ก้นบ่อมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น และเขียวสดตลอดปี ซึ่งต่างจากป่าด้านบน จึงนำมาสู่ความเชื่อถึงเรื่อง ผีที่สิงสถิตและปกปักรักษาวิธีการเดียวที่ทีมสำรวจลงไปได้ก็คือ การใช้เชือกโรยตัวลงลงหน้าผาด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสูงถึง ๙๐ เมตร เนื่องจากรอบด้านเป็นหน้าผาชัน อีกทั้งหากจะกลับขึ้นมาก็มีเพียงวิธีการเดียวอีกเช่นกันก็คือการไต่เชือก ใช้เวลาประมาณ ๑ ช.ม.

วิดีโอการสำรวจน้ำบ่อผี

เส้นทางไปน้ำบ่อผี

๕. ถ้ำผามอน

คืออีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่เริ่มเป็นที่รู้จักบ้างแล้วในหมู่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันเป็นหนึ่งในถ้ำที่มีความสวยงามมาก ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยที่งดงาม ส่วนการเดินทางไปถ้ำผามอนนั้น ถ้ำตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของ หมู่ ๓ บ้านวนาหลวง ตำบลถ้ำลอด และอยู่ห่างจากตัวอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นระยะทางประมาณ ๔-๕ กิโลเมตร

เส้นทางไปถ้ำผามอน

วิดีโอการท่องเที่ยวถ้ำผามอน

๖. ถ้ำผาแดง

เป็นถ้ำธารลอดขนาดเล็กยาว ๑ กิโลเมตรเดินทะลุได้และเที่ยวได้เฉพาะฤดูแล้งเท่านั้น ถ้ำผาแดงเป็นถ้ำที่มีความโดดเด่นในเรื่องผลึกแคลไซต์ และ มีโลงผีแมนที่มีความยาวมากที่สุดอีกที่หนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอนลักษณะของถ้ำเป็นลำธารน้ำลอดผ่านเข้าไปในโพลงถ้ำที่มีความยาวประมาณ ๑ กิโลเมตร นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้เฉพาะช่วงที่ตื้นๆ เพราะหากเดินลึกเข้าไปจำเป็นต้องพบกับความลำบากนิดหนึ่งเนื่องจากว่าต้องเดินลุยน้ำเข้าไปโดยเฉพาะในช่วงหน้าฝนระดับน้ำค่อนข้างสูงพอสมควร นักท่องเที่ยวไม่ควรเดินเข้าไปตามลำพังควรติดต่อเจ้าหน้าที่ หรือชาวบ้านให้นำทางเพราะเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับพื้นที่เป็นอย่างดี

สถานที่ตั้งของถ้ำผาแดง ตั้งอยู่ อ.ปางมะผ้า ต.นาปู่ป้อน ห่างจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ ๕๐ กิโลเมตรโดยเดินทางจากอำเภอเมืองไปบ้านสบป่องบนเส้นทางหลวงหมายเลข๑๐๙๕ แยกเลี้ยวซ้ายทางเข้าบ้านโท้งสาแลไปประมาณ ๘ กม. ก่อนเข้าหมู่บ้านประมาณ ๒ กม. ทางด้านทิศตะวันตกของถนนเป็นที่ตั้งของถ้ำผาแดงซึ่งมีธารน้ำไหลลอดผ่านเดินเท้าทะลุถ้ำไปออกปากถ้ำอีกด้านซึ่งเป็นทางที่ธารน้ำลอดผ่านเข้าเป็นระยะทางประมาณ ๑,๒๗๕ เมตร เดินต่อไปทางทิศเหนือประมาณ ๓๐๐ เมตร พบเพิงผาที่มีภาพเขียนสีเป็นเพิงผาหินปูนสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๘๐๐ เมตร ทอดยาวต่อเนื่องมาจากถ้ำผาแดงมากกว่า ๓๐๐ เมตร บริเวณที่พบภาพเขียนสีเป็นแนวเพิงผาที่ทอดยาวตามแนวเหนือใต้หันหน้าไปทางทิศตะวันออกยาวประมาณ ๑๕ เมตร สิ่งที่น่าสนใจในถ้ำผาแดงจะเป็นผนึกแคลไซต์สีแดงเป็นแนวกว้างซึ่งเป็นที่มาของการตั้งชื่อถ้ำ คือถ้ำผาแดง นอกจากผลึกสีแดงแล้วยังมีผลึกแคลไซต์สีขาวนวลแกะกันเป็นกลุ่มๆรวมทั้งหินงอกหินย้อยที่สวยงามดูแปลกตาที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ในถ้ำแห่งนี้

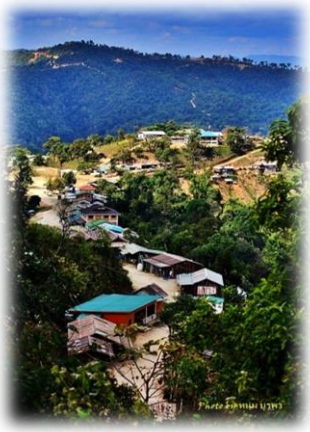
วิดีโอการท่องเที่ยวถ้ำผาแดง

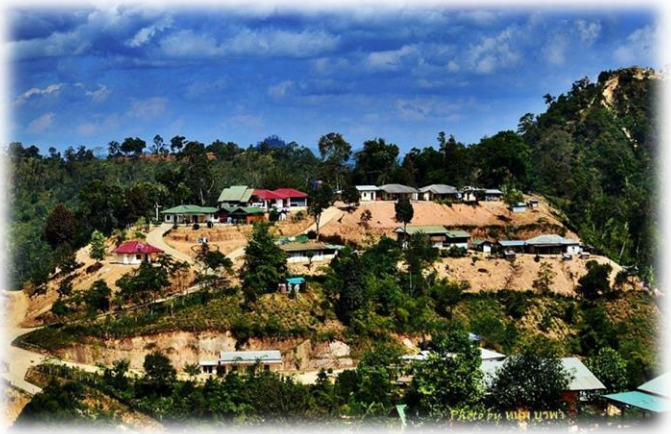
๗. ดอยไตแลง

เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เพื่อชมธรรมชาติและอากาศหนาวเย็นตลอดปีอยู่ในพื้นที่ตำบลปางมะผ้า ดอยไตแลง เป็นฐานที่มั่นของกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ (Shan Stat Army – SSA) อยู่ในเขตรัฐฉาน ประเทศพม่า ตรงกันข้ามกับ บ้านปางคาม ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และชาวไทยใหญ่ที่อพยพมาจากมาจากที่ต่าง ๆ ในส่วนของ ดอยไตแลง ทั้งนี้ ยอดดอยไตแลง อยู่เหนือระดับความสูงจากน้ำทะเลประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร จึงทำให้มีอากาศชื้นและหนาวเย็นตลอดทั้งปี อีกทั้งยังสามารถมองเห็นทัศนียภาพของขุนเขาไกลสุดลูกหูลูกตา และนอกจาก ดอยไตแลง จะเป็นฐานที่มั่นของกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ หากแต่ยังเป็นชุมชนบนสันเขาสูงที่ทอดยาวยื่นออกไป มีทั้งค่ายทหาร หมู่บ้าน วัด โรงเรียน และโรงพยาบาล ที่ตั้งเรียงรายอยู่ตามยอดดอย

ดอยไตแลง ตั้งอยู่ในตำบลปางมะผ้า อยู่บริเวณตะเข็บชายแดนไทย-พม่า ห่างจากตัวอำเภอปางมะผ้าประมาณ ๕๖ กิโลเมตร จากบ้านปางคามไปยังดอยไตแลงระยะทางประมาณ ๘ กิโลเมตร ในช่วงฤดูฝนจะต้องใช้รถยนต์ขับเคลื่อน ๔ ล้อบริเวณดอยไตแลงสามารถมองเห็นรัฐฉานที่มั่นของกองกำลังกู้ชาติไทยใหญ่ สภาพอากาศหนาวเย็นนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวได้ตลอดทั้งปีเนื่องจากสภาพอากาศหนาวเย็นซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของอำเภอปางมะผ้า

วิดีโอการท่องเที่ยวดอยไตแลง

เส้นทางไปดอยไตแลง

๘. จุดชมวิวลุกข้าวหลาม

เป็นจุดชมวิว ภูเขา สายหมอก บนถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๕ ก่อนถึงอำเภอปางมะผ้า ๒๐ กิโลเมตร อากาศเย็นตลอดทั้งปีเป็นจุดชมวิวที่นักท่องเที่ยวกว่าครึ่งต้องจอดรถแวะถ่ายรูป เดินทางสะดวกเพราะอยู่ ระหว่างทางก่อนเข้า อำเภอปางมะผ้าตั้งอยู่ที่เขตติดต่อระหว่างอำเภอปางมะผ้า และอำเภอปาย อยู่ห่างจากอำเภอปางมะผ้าไปทางอำเภอปาย ๒๐ กิโลเมตรเป็นจุดชมวิวที่สวยงามและ มีผลิตภัณฑ์มีสินค้าหัตถกรรมจากชาวบ้านเผ่ามูเซอวางจำหน่ายอยู่สองข้างทาง

เส้นทางไปลุกข้าวหลาม

วิดีโอการท่องเที่ยว
ลุกข้าวหลาม

๙. ชุมชนบ้านจ่าโบ่

บ้านจ่าโบ่ อยู่ในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชุมชนขนาดเล็กที่เงียบสงบ มีประชากรทั้งหมด ๒๒๖ คน จำนวนที่พักอาศัย ๕๓ ครัวเรือน มีการย้ายถิ่นฐานหลายครั้ง กลุ่มที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นชาวลาหู่ ที่ย้ายมาจากห้วยยาวโดยการนำของ นายจ่าโบ่ ไพรเนติธรรม เพราะได้เกิดโรคระบาดขึ้น แล้วต่อมาได้ตั้งเป็น “ชุมชนจาโบ่” ซึ่งมาจากชื่อของผู้นำหมู่บ้าน เมื่อปี ๒๕๒๑ คนในชุมชน ล้วนเกี่ยวข้องเป็นญาติกันเกือบทั้งหมด ยังคงใช้ภาษาและเครื่องแต่งกายแบบลาหู่ในปี ๒๕๓๒ หมู่บ้านจาโบ่ ได้รับการยกฐานะเป็นหมู่บ้านทางการ อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ การทำไร่และเลี้ยงสัตว์ อาชีพรอง คือเก็บของป่าขาย และรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวมาขึ้น ที่นี่ได้เปิดเป็นโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้พักอาศัยและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวลาหู่ด้วยร้านก๋วยเตี๋ยว จ่าโบ่ เป็นร้านก๋วยเตี๋ยวชื่อดังในหมู่บ้านนี้ มีสโลแกนที่นักท่องเที่ยวตั้งให้ว่า “ก๋วยเตี๋ยวหลักสิบ วิวหลักล้าน” เป็นร้านก๋วยเตี๋ยวขนาดเล็ก อยู่หน้าหมู่บ้าน บ้านจ่าโบ่ มีระเบียงยื่นออกไปเพื่อให้นั่งห้อยขาชมวิว เห็นวิวภูเขา ๑๘๐ องศา มีที่จอดรถสะดวกสบาย ราคาก๋วยเตี๋ยวธรรมดา ๓๕ พิเศษ ๔๐ เส้นเล็ก เส้นหมี่ บะหมี่ เส้นใหญ่ มีแต่แบบน้ำใส และมีกาแฟสด

เส้นทางไปบ้านจ่าโบ่

วิดีโอการท่องเที่ยว
บ้านจ่าโบ่

จุดชมวิวดอยสันวัวตอ

จุดชมวิวดอยสันวัวตอ ตั้งอยู่ที่ หมู่บ้านยาป่าแหน **หมู่ที่ ๕ ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน รหัสไปรษณีย์ ๕๘๑๕๐** อยู่ห่างจากหมู่บ้านถ้ำลอดไปทางทิศตะวันตก ประมาณ ๔ กม. และอยู่ห่างจากตัวอำเภอปางมะผ้า ๑๔ กม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที ซึ่งเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวชมทะเลหมอกและสัมผัสกับความหนาวเย็นบนยอดเขาสูง ซึ่งสามารถชมทะเลหมอกได้ถึง ๑๘๐ องศา ในระดับที่ความสูงที่ ๑๐๓๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล

การเดินทาง : การเดินทางค่อนข้างสะดวกสบายเนื่องจากถนนลาดยางอย่างดี สามารถขับรถไปได้ทุกชนิด เพราะจุดชมวิวอยู่ติดถนน

(แผนที่การเดินทางไปจุดชมวิวสันวัวตอ)

(คลิปวีดิโอจุดชมวิวสันวัวตอ)

จุดชมวิวกิกอคอบ้านห้วยเฮี๊ยะ

จุดชมวิวกิกิคอ ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเฮี๊ยะ หมู่ที่๘ ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๑๕๐ ห่างจากทางหลวง ๑๐๙๕ ประมาณ ๑๙ กิโลเมตร และห่างจากตัวอำเภอปางมะผ้าประมาณ ๒๕ กิโลเมตร จุดชมวิวแห่งนี้ยังไม่ค่อยมีคนรู้จักมากนัก เพราะเป็นจุดชมวิวแห่งใหม่ของหมู่บ้านห้วยเฮี๊ยะ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ถัดจากจุดชมวิวบ้านจ่าโบไม่ไกลมากนักประมาณ ๕-๖ กิโล การคมนาคมสะดวกสบาย จุดชมวิวแห่งนี้มีธรรมชาติที่สวยงามให้เห็นทิวเขาที่เรียงต่อๆกันไปอย่างสวยงาม ความเขียวของต้นไม้นาๆชนิด อีกทั้งยังมีพื้นที่การเกษตรของชาวบ้านที่ทำไร่ตามแนวเขาและมีร้านกาแฟเปิดประจำอยู่ตรงจุดชมวิวกิกิคอ

(แผนที่การเดินทางไปจุดชมวิวกิกกคอ)

(วีดิโอจุดชมวิวกิกิคอ)

ประเพณีที่สำคัญ

- ประเพณีปอยส่างลอง

เป็นประเพณีที่จะจัดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายนของทุกปีที่อำเภอปางมะผ้านิยมที่จะจัดงานที่ตำบลนาปู่ป้อมและตำบลถ้ำลอด ปอยส่างลองคือ งานบวชลูกแก้ว ตามแบบฉบับของชาวไทยใหญ่ ซึ่งเชื่อกันว่าการบรรพชาสามเณรได้กุศลมากกว่าบวชพระ จึงมักจัดกันอย่างยิ่งใหญ่ ช่วงระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม เด็กที่จะบรรพชาเรียกว่า “ส่างลอง” เมื่อกำหนดจัดงานก็จะโกนผม แต่ไม่โกนคิ้ว (พระภิกษุพม่าไม่โกนคิ้ว) แล้วแต่งกายอย่างสวยงามด้วยเครื่องประดับอันมีค่า เช่น สวมสายสร้อย กำไล แหวน และใช้ผ้าโพกศีรษะแบบพม่า สวมถุงเท้ายาว นุ่งโสร่ง ทาแป้งขาว เขียนคิ้ว ทาปาก แล้วพาไปขี่ม้า ถ้าไม่มีม้าก็จะขี่คอคน ซึ่งเรียกว่า “พี่เลี้ยง” หรือ “ตะแปส่างลอง” แล้วแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ มีกลดทองหรือ “ทีคำ” แบบพม่ากั้นกันแดด ปัจจุบันประเพณีได้มีการกำหนดรูปแบบให้เป็นการบรรพชาสามเณรหมู่ เป็นการบรรพชาพร้อม กันเป็นจำนวนมาก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงต้นๆ เดือนเมษายนของทุกปี ทำให้ประเพณีปอยส่างลองของอำเภอปางมะผ้ามีความยิ่งใหญ่และงดงามเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาสัมผัสถึงวัฒนธรรมไทยใหญ่และไปท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีทางธรรมชาติไปในตัวด้วย

ชมบรรยากาศปอยส่างลอง

- การฟ้อนรำ นก โต

เป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนชาติใด โดยผู้แสดงการฟ้อนนก จะแต่งกายเลียนแบบนกยูงกรีดกรายร่ายรำแสดงท่ารื่นเริงสุขใจ ถ้าเป็นชายแต่งกายเป็นนกตัวผู้เรียกว่า กิ่งนะหร่า ถ้าเป็นหญิงแต่งเป็นนก ตัวเมียเรียก กิ่งนะหรี่ แต่เรียกทั่วไปว่า รำกิ่งกะหร่า มีความหมายว่าเป็นการรำนกทั้งหญิงและชาย ส่วนการรำโต หรือ ก้าโต เป็นการแสดงโดยให้ผู้แสดงสองคนมุดเข้าไปอยู่ในหุ่นคล้ายกับกวาง ซึ่งไทใหญ่เรียกว่า โต เป็นสัตว์ในนิยายในสมัยพระพุทธกาล จากนั้นก็จะเต้นรำไปตามจังหวะกลองก้นยาวอย่างน่าสนุกสนาน ซึ่งการฟ้อนนกและโตนี้ ส่วนใหญ่จะนิยมฟ้อนและรำในช่วงงานวันออกพรรษา เนื่องจากชาวไทใหญ่มีความเชื่อ ว่า นก โต เป็นสัตว์ที่ได้ร่วมถวายการฟ้อนรำแด่พระพุทธเจ้าในช่วงวันออกพรรษา

ปัจจุบัน การฟ้อนรำ นก โต ได้เริ่มเผยแพร่เข้าสู่สังคมไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอปางมะผ้า ซึ่งสามารถพบเห็นในงานหรือการเดินขบวนทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องจากตลอดช่วง ๑๐ – ๑๕ ปีมานี้ ในอำเภอปางมะผ้ามีชนชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น และการฟ้อนรำนก โต ได้มีการนำเข้าไปสอนตามโรงเรียนหลายแห่ง

ชมการแสดงก้าโต

ชมการแสดงรำนก

- ประเพณีกินวอ : การเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวเขาเผ่าลาหู่ (มูเซอ)

การเฉลิมฉลองปีใหม่ ในภาษาลาหู่(มูเซอ) เรียกว่าประเพณี เขาะเจ๊าเว ซึ่งแปลว่า “ปีใหม่การกินวอ” ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่บรรดาญาติมิตร ได้กลับมาร่วมงานกันที่บ้านอย่างพร้อมเพรียงเรียงหน้า ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกลเมื่อทราบว่าทางหมู่บ้านตัวเองจะจัดงานดังกล่าวก็จะกลับมาร่วมกัน เทศกาลของลาหู่ค่อนข้างจะมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง แตกต่างจากชนเผ่าอื่นๆ ซึ่งปีใหม่หรือการกินวอนี้มีความสำคัญต่อชาวลาหู่อย่างยิ่ง เพราะเป็นประเพณีที่เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเผ่าเสียเป็นส่วนมาก ปีใหม่ของลาหู่ไม่ได้กำหนดวันไว้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าจะจัดขึ้นวันไหน แต่จะมีการตกลงร่วมกันให้จัดในช่วงเวลาที่สมาชิกของกลุ่มตนเสร็จสิ้นจากภาระกิจการงานต่างๆ ตามอาชีพที่ทำอยู่ และเมื่อเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่อยู่พร้อมเพรียงกัน เพราะการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น ทำไร่ ทำสวน ก็ตามส่วนมากก็จะทำเหมือนกันและเริ่มพร้อมกัน เมื่อเก็บเกี่ยวพืชผลของตนเสร็จแล้วก็จะจัดงานกินวอกันขึ้น ดังนั้น การจัดงานดังกล่าวของชนเผ่า เมื่ออยู่ต่างหมู่บ้านกันก็อาจจะไม่ได้จัดพร้อมกันก็ได้ เพราะในแต่ละหมู่บ้านอาจจะมีความพร้อมในการจัดงานดังกล่าวไม่พร้อมกัน ทำให้เวลาที่จะจัดงานปีใหม่นี้อาจจะจัดในช่วง กุมภาพันธ์ มีนาคม หรือ เมษายน ก็ได้ทั้งสิ้น เมื่อถึงช่วงของการฉลองปีใหม่ของหมู่บ้านแล้ว สมาชิกที่ได้ไปทำงานต่างถิ่นต่างที่ หรือในปัจจุบันก็ไปเรียนหนังสือที่อื่น ก็จะกลับมาที่หมู่บ้านเพื่องานฉลองปีใหม่

ในงานเลี้ยงวันปีใหม่ของ ลาหู่ จะมีการใช้ หมูดำ เป็นหลักในการสังเวยและการเลี้ยงกัน กล่าวคือ จะมีการฆ่าหมูดำ แล้วเอาส่วนที่เป็นเนื้อหมูและหัวของหมู นำไปเซ่นสังเวยต่อเทพเจ้าอื่อซา ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่ชาวลาหู่ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก พร้อมกับข้าวเหนียวนึ่งที่นึ่งแล้วมาตำให้เหนียว เมื่อเสร็จแล้วก็ปั้นให้เป็นก้อนกลมๆ เรียกว่า “อ่อผุ” บางที่จะได้ยินเรียกกันว่า “ข้าวปุ๊ก” แล้วจึงน้ำเนื้อหมูดังกล่าว มาปรุงหรือทำเป็นอาหารเลี้ยงกันอย่างเต็มที่

การเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวลาหู่ หรือ มูเซอ นับว่าใช้เวลานานพอสมควร นั่นคือ ๑๒ วัน เพราะเหตุที่มีเวลามากนี่กระมัง จึงได้มีการแบ่งการฉลองออกเป็น ๒ ช่วง นั่นคือ
- ช่วงแรกเป็นการฉลองปีใหม่สำหรับผู้หญิงเรียกว่า”เขาะหลวง”หรือ “ปีใหญ่”เป็นระยะเวลา ๖ วัน
- ช่วงที่สองเป็นการฉลองปีใหม่สำหรับผู้ชายเรียกว่า”เขาะน้อย”หรือ “ปีเล็ก” เป็นระยะเวลา ๖ วัน

โดยทั้งสองช่วงนั้น จะมีเวลาว่างหรือหยุดกิจกรรมอยู่ตรงกลางระหว่างนั้น ๑-๒ วัน

หลังจากเวลาสองวันนี้แล้วกลางคืนจะมีการเต้นรำทุก ๆ คืน ลาหู่เรียกว่า “ก่าเคาะเว” ตั้งแต่หัวค่ำไปจนกระทั่งรุ่งสาง เวลากลางวันชาย – หญิงลาหู่ จะมีการละเล่นกัน แต่แตกต่างกันกล่าวคือ ผู้ชายจะมีการเล่นขว้างลูกข่าง ฝ่ายผู้หญิงจะมีการเล่นลูกสะบ้า และการเล่นโยนลูกบอล ขนาดประมาณกำปั้นมือ ซึ่งเป็นลูกบอลที่ทำมาจากผ้าเย็บไว้ด้านนอกเสมือนเป็นการห่อ โดยข้างในห่อนั้นจะบรรจุแกลบหรือรำข้าวไว้ เทศกาลฉลองปีใหม่นี้ มีกิจกรรมอื่นๆอีก คือ มีการจุดเทียน เพื่อสวดอ้อนวอนเทพเจ้าที่ชาวลาหู่เคารพนับถือ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวหรือหมู่บ้านของตนมีความสุข มีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนฟ้าตกต้องตามฤดู เป็นต้น ประเพณีกินวอหรือการฉลองปีใหม่นี้ หากมีชาวลาหู่(มูเซอ) ในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน ได้จัดงานขึ้นพร้อมกันกับหมู่บ้านต้นเอง ก็จะมีพิธีกรรมเพิ่มขึ้นมาเรียกว่า “อ่อริ้เตดะเว” หมายถึง การเดินทางไปเยือนหมู่บ้านอื่นพร้อมกับห่อเนื้อหมู และ อ่อผุ (ข้าวปุ๊ก) ไปทำบุญกับเพื่อนบ้านด้วย พร้อมกันนั้นก็มีการรดน้ำให้ผู้อาวุโส มีการเต้นรำรอบลานพิธีของหมู่บ้านนั้น ก่อนจะกลับมาหมู่บ้านของตนเอง และอีกไม่กี่วันเพื่อนบ้านก็จะมาหมู่บ้านของตนบ้าง และจะมีการประกอบพิธีที่เรียกว่า “อ่อริ้เตดะเว” ขึ้นเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันนี้ก็ยังมีการจัดประเพณีกินวอ ๒ ช่วงเหมือนเดิม คือ เขาะหลวง และ เขาะน้อย เช่นเดียวกับสมัยเก่า แต่ว่า ทั้งสองเพศสามารถเข้าร่วมด้วยทั้งหมด ซึ่งก็หมายถึง ต่างฝ่ายต่างได้ฉลองกันถึงสองหนนั่นเองเนื่องจากว่าปัจจุบันการเดินทางสะดวกมากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล เมื่อทราบข่าวแล้ว ก็สามารถจะมาร่วมงานได้ภายในเวลาที่หมู่บ้านของตนได้กำหนดไว้ ส่วนใหญ่แล้วในอำเภอปางมะผ้า จะจัดขึ้นในเกือบทุกเขตตำบลของปางมะผ้า

การเต้นจะคึ

ประเพณีกินวอ

- ประเพณีมัดมือของชาวกระเหรี่ยง

ประเพณีมัดมือขึ้นปีใหม่หรืองานทำขวัญประจำปีของกะเหรี่ยงเรียกว่า “กิจื๊” จะจัดขึ้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน หมอผีประจำหมู่บ้านจะเป็นคนกำหนดวัน หากหมู่บ้านใดมีหมอผี ๒ คนงานมัดมือก็จะมี ๒ งานซึ่งวันจะไม่ตรงกัน พิธีมัดมือปีใหม่ เป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นฤดูกาลการเพาะปลูก หลังจากงานมัดมือปีใหม่แล้วไม่นาน จะเริ่มถางไร่และเตรียมที่นาสำหรับเพาะปลูก ก่อนวันพิธี ๑ วันชาวกะเหรี่ยงจะทำข้าวเหนี่ยวต้มเตรียมไว้ จะมีการฆ่าควายที่รวมเงินกันซื้อมา แล้วมาแบ่งกันทำอาหารรับประทาน เนื้อควายนี้เขาจะไม่ใช้ในพิธีกรรมเลย กับทั้งมีการต้มเหล้าซึ่งใช้เวลาประมาณ ๔-๕ ชั่วโมง และมีการตำข้าวปุ๊ก

พิธีมัดมือทำขวัญ เริ่มด้วยพ่อแม่เอาตะกร้าใส่สิ่งของต่างๆ เช่น เสื้อ ผ้าถุง ผ้าโพกหัวของแม่บ้าน ซึ่งเป็นของใหม่ ไก่ เหล้า ข้าวเหนียวต้ม เป็นต้น ไปวางไว้ที่หัวบันไดข้างหนึ่งมือหนึ่งจับไก่ ๒ ตัว เป็นไก่ตัวผู้กับตัวเมีย ไว้ให้อยู่นิ่งๆ อีกมือข้างหนึ่งใช้ไม้คนหม้อข้าวเคาะ หัวบันได พร้อมทั้งสวดมนต์ เมื่อเสร็จแล้วก็ไปอีกหัวหนึ่งบันได จากนั้นยกตะกร้าเข้ามาไปในบ้าน เคาะและสวดมนต์ตรงด้านหัวนอนของพ่อบ้านและแม่บ้าน สวดเสร็จก็ฆ่าไก่เอามาลวก ถอนขนออกแล้วเอาไปย่างไฟให้หอม เพื่อนำไปทำกับข้าว เมื่อทำกับข้าวเสร็จก็จัดอาหารลงบนขันโตก อาหารมีข้าว กับข้าว ข้าวปุ๊ก ข้าวเหนียวต้มที่แกะออกแล้ว และเหล้า ๑ ถ้วย

จากนั้นเอาเส้นฝ้ายทีมีความยาวประมาณ ๑๔-๑๕ นิ้วมาวางพาดบนขันโตกให้ถูกข้าวแกงและขนม เส้นฝ้ายนี้มีจำนวนเท่าสมาชิกของครอบครัว จากนั้น พ่อบ้านทำพิธีด้วยการเอาไม้คนหม้อข้าวเคาะขันโตก แล้วสวดมนต์เรียกขวัญมากินอาหาร พอสวดเสร็จ พ่อบ้านหรือแม่บ้านเอาด้ายขวัญผูกข้อมือลูกทุกคน จากลูกคนเล็กไปยังลูกคนโต พร้อมทั้งสวดมนต์เรียกขวัญให้อยู่กับตัว เมื่อผูกเสร็จพ่อบ้านกับแม่บ้านจะผลัดกันผูกมือแก่กันและกัน พร้อมที่ทั้งสวดมนต์ให้แก่กัน จากนั้นพ่อบ้านจะยกถ้วยเหล้าขึ้นจบเทลงไปพอเป็นพิธี แล้วสวดมนต์ให้ผีลงมาดื่มสุราถ้วยนั้น และขอให้ปกป้องดูแลรักษาโรคภัยให้แก่สมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลการทำมาหากินสะดวก ปลูกพืชได้ผลดี พอสวดเสร็จทุกคนก็ดื่มเหล้าด้วยกัน และกินข้าวในโตกร่วมกันเป็นอันเสร็จพิธี

พอตกกลางคืน จะมีการดื่มเหล้าและร้องเพลงกัน การร้องและการดื่มนี้จะต้องวนเวียนไปจนครบทุกบ้านกล่าวแต่คำอันเป็นมงคลแก่ชีวิต พิธีมัดมือขึ้นปีใหม่นี้ มีเรื่องความเชื่อและกฎเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติเกี่ยวข้องอีกมาก มีความแตกต่างในรายละเอียดระหว่างหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน และแตกต่างตามความเชื่อของหมอผีแต่ละคน แต่มีความเชื่อที่สำคัญคือ หากเดือนที่กำหนดจะมีงานมัดมือขึ้นปีใหม่นี้ เกิดเหตุการณ์ไม่ดีไม่งามในหมู่บ้าน เช่น มีคนตาย มีเสือเข้ามากินสัตว์เลี้ยงในบ้าน มีหนุ่มสาวได้เสียกัน เป็นต้น ก็ต้องยกเลิกหมดถือว่าการเตรียมการครั้งนี้ไม่ดี ทำต่อไปไม่เกิดผลดีต่อคนในหมู่บ้าน ต้องเลื่อนไปจัดในเดือนต่อไป หรือหากจัดพิธีไปแล้วเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นทีหลัง จะถือว่างานที่จัดไปแล้วนั้นใช้ไม่ได้เช่นกัน ต้องจัดพิธีกันใหม่อีก

ประเพณีมัดมือ

วิเคราะห์แนวโน้มของนักท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังอำเภอปางมะผ้านั้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายการเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอปายและอำเภอแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพราะอำเภอปางมะผ้าตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่ของทั้ง ๒ อำเภอจึงทำให้นักท่องเที่ยวถือโอกาสที่จะมาแวะเที่ยวอำเภอปางมะผ้ารวมไปด้วย ซึ่งแนวโน้มนักท่องเที่ยวในปัจจุบันของอำเภอปางมะผ้านั้นแปรผันโดยตรงกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยงจังหวัดแม่ฮ่องสอนเลยก็ว่าได้ ในช่วงระยะหลัง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในระดับหนึ่งส่งผลให้อำเภอปางมะผ้าเองมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นประกอบกับสถานที่ท่องเที่ยวของปางมะผ้าเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากอำเภออื่นๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ถ้ำที่มีจำนวนมากมาย มีระบบนิเวศทางธรรมชาติที่สมบูรณ์และป่าไม้ที่ปกคลุมพื้นที่ไปโดยทั่วยิ่งทำให้ปางมะผ้ามีเสน่ห์ต่อการเข้ามาของนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม ทั้งคนไทยและคนต่างชาติ

จุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในปางมะผ้า คือ ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีทางธรรมชาติผสมผสานกับเชิงประวัติศาสตร์ที่ยังคงดึงดูดให้มี นักวิชาการทางมานุษยวิทยาและทางโบราณคดีหรือรวมไปถึงทางสังคมศาสตร์ ที่เข้ามาทำการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยวของปางมะผ้าไปด้วยในตัว

แต่อย่างไรก็ตามจำนวนการมาท่องเที่ยวอำเภอปางมะผ้านั้นส่วนใหญ่จะเป็นในช่วงฤดูหนาวที่มีความเอื้ออำนวยในสภาพอากาศ และในฤดูอื่นๆนั้นกลับมาจำนวนการเข้าท่องเที่ยวตกลงไปอย่างน่าเป็นห่วง ทั้งนี้เพราะ ไม่ว่าจะเป็นสภาพหมอกวันจากไฟป่าและการเผาในช่วงฤดูร้อน หรือ ปัญหาเส้นทางการคมนาคมในเส้นทางสายรองมีความไม่สะดวกในการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในฤดูฝน ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงในฤดูร้อนและฤดูหนาว

ดังนั้นแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นหากมีแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยงของอำเภอปางมะผ้าให้สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดู ซึ่งเป็นความท้าทายแก่ส่วนราชการในพื้นที่ว่าจะดึงศักยภาพในพื้นที่อำเภอปางมะผ้าให้สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้ทุกฤดูได้มากน้อยเพียงใด

- ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวและแนวทางแก้ไข

ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอำเภอปางมะผ้านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะแหล่งท่องเที่ยวของปางมะผ้าจะเป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ สามารถสรุปปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวออกเป็นประเด็นหลักๆได้ดังนี้

๑. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นถ้ำได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยว

โดยในประเด็นนี้เกิดจากการที่ไม่สามารถดูแลหรือทำความเข้าใจถึงกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในสถานที่กับนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจนประกอบกับ ขาดการวางแผนในการระมัดระวังสถานที่ท่องเที่ยว ที่เหมาะสม แนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรเข้าไปส่วนร่วมให้การสร้างระบบและความเข้าใจกับผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่ในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีมาตรการที่รัดกุมและคลอบคลุมการดูแลและการทำเข้าใจกับนักท่องเที่ยว

๒. ค่านิยมในการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป เอาเปรียบนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการให้บริการในการท่องเที่ยวไปในรูปแบบเอากำไรที่เกินควรกับนักท่องเที่ยวจนเกินเหมาะสม ทำให้การท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไปส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจประกอบกับทำให้คุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวลดลงและนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง แนวทางแก้ไขควรให้หน่วยงานหรือส่วนราชการเข้าไปควบคุมระดับของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม

๓. จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นในแหล่งที่ท่องเที่ยว

แน่นอนว่าหากมีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวย่อมมีขยะที่เกิดจาการอุปโภคและบริโภคระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในปางมะผ้าส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบบริการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพทำให้ระดับของปัญหายังส่งผลเสียต่อระบบนิเวศโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว หน่วยงานที่รับผิดควรพัฒนาระบบจัดการและแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ อบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจในการจัดการขยะให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของแหล่งท่องเที่ยว

<u>ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว</u>

จำนวน ที่พัก รีสอร์ท จำนวนห้องพัก การเติบโตของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

- อำเภอปางมะผ้ามีที่พักประเภทโฮมสเตย์ที่มีจำนวน ๕๖ ที่ ขนาดไม่เกิน ๔ ห้อง และมีรีสอร์ท อีกจำนวน ๕ แห่ง รองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่

๑. สบป่องริเวอร์อินน์	๒. Little Eden
๓. Northern hill	๔. Keawmora
๕. Bar ๑๒๓ cafe& Accommodation	

ในการเติบโตของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในอำเภอปางมะผ้านั้น มีแนวโน้มในการเติบโตที่มีอัตราที่เพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะโดยสภาพพื้นที่ที่มีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และการประกอบอาชีพของประชากรเริ่มให้ความสำคัญกับธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆเกิดขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่องในช่วง ๕ ปีหลังที่ผ่านมาประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนโฮมสเตย์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จึงส่งผลให้การเติบโตของเศรษฐกิจอำเภอปางมะผ้ามีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อซึ่งสอดคล้องและแปรผันโดยตรงกับเทรนด์การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของกลุ่มนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ภัตตาคารและร้านอาหาร

- อำเภอปางมะผ้าไม่มีร้านอาหารระดับภัตตาคารแต่มีเพียงร้านอาหารระดับทั่วไปที่ชื่อเสียงและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อยู่จำนวน ๙ ร้าน ด้วยกันได้แก่

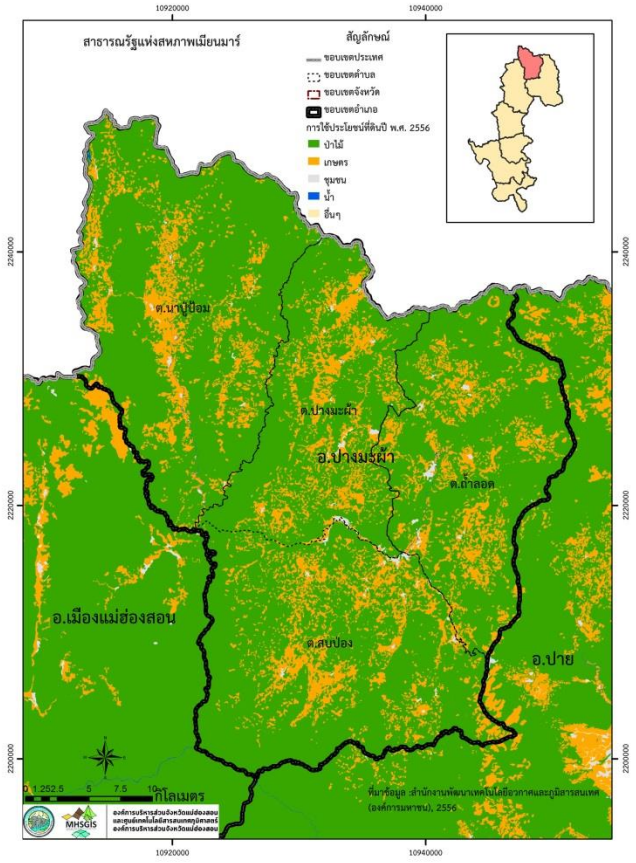
๑. แก้วโมรา สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๒๐๐ คน
๒. ครัวฮอมสุข ณ ฮ่องสอน สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๑๐๐ คน
๓. นอร์ทเทอร์นฮิลล์ เกสท์เฮ้าส์ สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๕๐ คน
๔. ก๋วยเตี๋ยวห้อยขาจ่าโบ่ สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๑๐๐ คน
๕. ภูผาจันผา สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๘๐ คน
๖. ราญรมณ์ปางมะผ้า สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๕๐ คน
๗. ส้มตำยาจก สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๕๐ คน
๘. ครัวกำแพงเพชร สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๑๐๐ คน
๙. แม่ครัวกรุงเทพ สามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ ๕๐ คน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรดิน

พื้นที่อำเภอปางมะผ้า มีที่ราบน้อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นภูเขาและยังมีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์เนื่องจากอยู่ในเขตป่าสงวนและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นส่วนใหญ่

แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2556 อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑. แม่น้ำลาง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบริเวณหัวลาง หมู่ที่ ๖ ตำบลถ้ำลอด ไหลผ่านบ้านแอโก๋ – แสนคำลือ บ้านถ้ำลอด บ้านวนาหลวง บ้านสบป่อง จนกระทั่งไปบรรจบกับแม่น้ำของในเขตอำเภอเมือง เป็นแม่น้ำที่อำนวยประโยชน์แก่พื้นที่อำเภอปางมะผ้ามากที่สุด

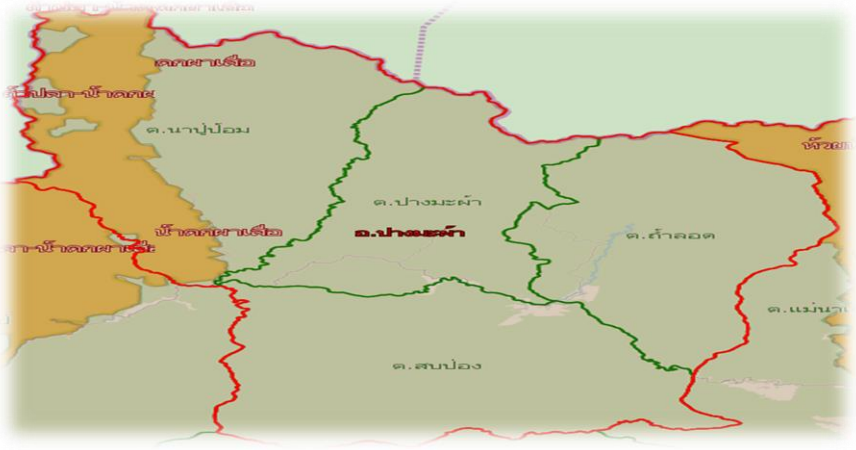
๒. ลำห้วยแม่อูมอง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาซึ่งอยู่เหนือบริเวณบ้านแม่อูมอง หมู่ที่ ๕ ตำบลสบป่อง ขึ้นไปไหลผ่านบ้านน้ำริน บ้านสบป่อง จนกระทั่งมาบรรจบกับแม่น้ำลาง ที่บริเวณบ้านสบป่อง จึงเรียกบ้านสบป่องกันติดปากว่า “บ้านสบป่อง-แม่อูมอง”

๓. นอกจากนั้นยังมีลำน้ำของ,น้ำแพม และห้วยน้ำโป่ง

ทรัพยากรป่าไม้

อำเภอปางมะผ้าเป็นพื้นที่สำคัญด้านทรัพยากรป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ยังเป็นพื้นที่อาศัยของสัตว์ป่าสำคัญและเฉพาะถิ่น เช่น กวางผา กวางป่า ด้วยสภาพพื้นที่ต้นน้ำที่เป็นภูเขาสูงชัน มีลำห้วยสาขาเล็กๆ ที่มีความชุ่มชื้นเป็นที่อาศัยของสัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำ สัตว์สะเทินบก เฉพาะถิ่น เช่น เต่าปูลู อึ่งกราย เขียดแลว และยังมีชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่ยังไม่มีการสำรวจ ซึ่งคาดว่าจะมีความหลากหลายอยู่มาก ในแนวสันเขตตอนเหนือสุดเป็นสันปันน้ำ แนวปันแดนระหว่างไทยกับเมียนมา ประกอบกับยังมีสัตว์ป่าขนาดใหญ่ จำพวก ช้างป่า กวาง อพยพข้ามไปมาในถิ่นอาศัยทั้ง สองฝั่งอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีแหล่งอาหารตามธรรมชาติเป็นโป่งขนาดใหญ่และสำคัญสำหรับ สัตว์ป่าอยู่หลายแห่ง เช่น โป่งแสนปึก โป่งเบื่อ เป็นต้น ไม้ป่าในพื้นที่ป่าของปางมะผ้ามีความเด่น เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้เต็งรัง มีคุณภาพดี เปลาตรง ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

อำเภอปางมะผ้ามีพื้นที่อยู่เขตป่าไม้ตามที่กฎหมายกำหนดถึง ๔ เขตด้วยกันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ , เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสันปันแดน,เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำป่ายและเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่ป่าฝั่งขวา ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ ๙๕ เป็นป่าไม้และอยู่ในเขตป่าตามกฎหมายเกือบทั้งหมด ทำให้อำเภอปางมะผ้าเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในส่วนของอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ มีอาณาเขตครอบคลุม ตำบลตำบลนาปู่ป้อม

ในส่วนของเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่ปายฝั่งขวา มีอาณาเขตครอบคลุม ๓ ตำบล นาปู่ป้อม, ถ้ำลอดและปางมะผ้า

ในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ลุ่มน้ำปาย และสันปันแดน มีอาณาเขตครอบคลุมทั้ง ๔ ตำบล ของอำเภอปางมะผ้า

แผนที่แสดงเขตพื้นที่ป่าไม้อำเภอปางมะผ้า

ลักษณะทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้าจำแนกได้ ๕ ชนิด ดังนี้

๑. ป่าเบญจพรรณหรือป่าโปร่งผสม (Mixed Deciduous Forest) กระจายตัวอยู่ในรอบๆ พื้นที่ประมาณร้อยละ ๓๕ ของพื้นที่ และจะพบไม้สักผสมอยู่ มีไม้ไผ่ขึ้นผสมอย่างหนาแน่น พรรณไม้ที่พบจัดเป็นชนิดหลักของป่าชนิดนี้อยู่ในวงศ์ (Verbenaceae)คือ ไม้สัก นอกจากนี้ยังพบพรรณไม้ชนิดอื่นๆ ขึ้นปะปนกัน ได้แก่ ยมหิน เปล้าหลวง กว้าว เสี้ยวดอกขาว ปอตูบหูช้าง ปอคาว ตะคร้ำ ตะแบก เป็นต้น และสำหรับ ไม้ไผ่ที่พบ ได้แก่ ไผ่ไร่ ไผ่ซาง

๒. ป่าเต็งรัง (Dry Dipterocarp Forest) เป็นป่าเต็งรังผสมไม้สน ซึ่งพบในบริเวณสันเขา ประมาณร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ ไม้สนที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้สนสองใบขึ้นผสมกันอยู่ จะมีเรือนยอดสูงกว่าระดับเรือนยอดของไม้ทั่วไป นอกจากนี้ยังพบพรรณไม้สำคัญที่เป็นตัวชี้สภาพของป่า เต็งรัง ได้แก่ ไม้รัง ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้แสลงใจ ไม้รกฟ้า สำหรับไม้พื้นล่างที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้จำพวก ปรง เป้ง

๓. ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) จะกระจายตัวอยู่ตามบริเวณที่ราบลุ่มของสองฝั่งห้วย ครอบคลุมพื้นที่ในปริมาณที่ไม่มากนัก ประมาณร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ พื้นที่แห่งนี้พบว่ามีความชื้นที่สูง และเมื่อเปรียบเทียบกับ ป่าเบญจพรรณ ไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็น ไม้ในตระกูลยาง ได้แก่ มะหาด ตะคร้อ ตะเคียนหิน ตะเคียนทอง มะยมป่า มะม่วงป่า มะกอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบไม้พื้นล่างจำพวก พลอง, ผักกูด, ไม้ในตระกูลข่า และไม้ในตระกูลปาล์ม

๔. ป่าดิบเขา (Hill Evergreen Forest) จะพบอยู่ในบริเวณใกล้หุบลำห้วยที่มีความชุ่มชื้นมาก ตามเขตภูเขาสูงในระดับ ๑,๐๐๐ เมตรขึ้นไป โครงสร้างจะเป็นเรือนยอด ๓ ชั้น ความสูงของเรือนยอดมากกว่า ๒๕ เมตร พืชจะเป็นไม้ในวงศ์ก่อ (Fagaceae) ผสมอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นพรรณไม้เด่นของป่าประเภทนี้ที่พบ ได้แก่ ก่อเดือย ก่อหนาม ก่อตลับ ก่อนก และอาจพบพรรณไม้อื่นขึ้นปะปนอยู่

เช่น ไม้สน กำลังเสือโคร่ง จำปีป่า เป็นต้น พืชยึดเกาะที่สำคัญได้แก่ กล้วยไม้ เช่น ข้าหลวงหลังลาย ชายผ้าสีดา มอส พื้นป่าจะพบผักกูด และเฟิร์นขึ้นหนาแน่นรวมทั้งมีพวกเห็ดต่างๆ ขึ้นตามซากไม้ผุพัง ป่าประเภทนี้เป็นป่าที่มีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์ เนื่องจากเป็นป่าต้นน้ำลำธาร และเป็นแหล่งน้ำซับที่สำคัญ

๕. ป่าสนเขา (Pine Forest) ป่าชนิดนี้มีกระจัดกระจายเป็นหย่อมเล็กๆ ตามบริเวณที่สูง โดยเฉพาะตามสันเขา มีสนสองใบและสนสามใบ และอาจขึ้นปะปนกับป่าประเภทอื่น ถ้าเป็นป่าสนเขาที่อยู่บนภูเขาที่มีความสูงมากกว่า ๑,๐๐๐ เมตร ส่วนใหญ่จะเป็นสนสามใบ (Pinus kesiya) ป่าเขาหินปูน เป็นป่าที่ขึ้นอยู่เฉพาะตามภูเขาที่เป็นภูเขาหินปูนเท่านั้น สภาพป่าแคระแกรน ไม้ที่ขึ้นอยู่มีขนาดเล็ก เนื่องจากมีชั้นหน้าดินน้อยมาก จากการสำรวจชนิดพรรณไม้บริเวณที่เข้าถึง มีชนิดไม้คล้ายกับป่าดงดิบชื้น

อำเภอปางมะผ้ามีทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญขอประเทศประมาณ ๙๕% ของพื้นทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป่าเบญจพรรณ ในปัจจุบันสภาพป่าไม้ถูกทำลายมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การบุกรุกเขตป่าเพื่อที่ทำกิน การทำไร่เลื่อนลอยของชาวไทยภูเขา เป็นต้น ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญที่สุดในเขตพื้นที่อำเภอปางมะผ้า คือ ป่าสักนวมินทรราชินี เป็นป่าสักผืนใหญ่ ในพื้นที่ป่าลุ่มน้ำปาย อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ระดับความสูง ๓๐๐-๑,๓๐๐ เมตร มีไม้สักขนาดใหญ่ขึ้นอยู่หนาแน่นในพื้นที่รวมกว่าสามแสนไร่ เป็นป่าสักที่ใหญ่ที่สุดในโลก มูลค่าหลายแสนล้านบาท กว้างขวางเกินกว่าที่จะอนุรักษ์ไว้ได้ จึงได้ขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ให้ทรงช่วยอนุรักษ์ผืนป่านี้ไว้

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สำคัญในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า

๑. โครงการหมู่บ้านยามชายแดน

เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชดำริให้พิจารณาหาจัดตั้งหมู่บ้านในรูปแบบบ้านยามชายแดนด้านทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อพัฒนาราษฎรในพื้นที่ให้เข็มแข้ง มีส่วนร่วมรักษาอธิปไตยของชาติอย่างมีระบบและให้หาราษฎรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจ ไปเป็นยามตามแนวชายแดน ซึ่งอำเภอปางมะผ้ามีทั้งหมด จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่บ้านปางคอง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลนาปู่ป้อม และบ้านอาโจ้ บ้านบริวาร หมู่ที่ ๓ ตำบลนาปู่ป้อม อยู่ระหว่างการขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้านหลัก

๒. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณลุ่มน้ำของ–ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบริเวณลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงรับไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และทรงพระราชทานชื่อป่าสักบริเวณนี้ว่าป่าสักนวมินทรราชินี ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงตั้งแต่ ๓๐๐-๑,๓๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ไม้สักที่ขึ้นมีลักษณะดี ขนาดลำต้นใหญ่ตรง ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า มีพื้นที่ดำเนินการคือ บ้านกื๊ดสามสิบ บ้านนาอ่อน หมู่ที่ ๖ ตำบลสบป่อง บ้านแม่หมูลีซอ บ้านดงมะไฟ หมู่ที่ ๘ ตำบลสบป่อง และบ้านแม่อูมอง บ้านลุกป่าก้อ หมู่ที่ ๕ ตำบลสบป่อง

๓. โครงการหมู่บ้านพัฒนาแดนชายเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนแก่ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบก เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน สรุปได้ว่า การสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ต้องกระทำในลักษณะผสมผสาน มีการเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับการปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อสร้างความใกล้ชิด รับทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของราษฎรตามแนวชายแดน ซึ่งพื้นที่ดำเนินการในท้องที่อำเภอปางมะผ้า มีจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน

ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

<u>สถานการณ์ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย</u>

๑. อำเภอปางมะผ้า เป็นพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศพม่า ซึ่งมีแหล่งผลิตยาเสพติดและการคุ้มกันของกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดอาวุธที่ต่อต้านรัฐบาลพม่าโดยมีเครือข่ายเป็นราษฎรไทยที่เข้าไปเกี่ยวข้องและติดต่อเคลื่อนไหวอยู่ในหมู่บ้านเป้าหมายในพื้นที่ของอำเภอ

๒. กลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีพื้นที่กบดาน และติดต่อเคลื่อนไหวโดยใช้หมู่บ้านเป้าหมาย มีกลุ่มเครือญาติให้ความร่วมมือสนับสนุน นำไปสู่การสร้างอิทธิพล และกดขี่ ข่มขู่คนในหมู่บ้าน ให้เกิดความหวาดกลัว ทำให้สถานการณ์แพร่ระบาดยาเสพติดทวีความรุนแรงทั้งในหมู่บ้านนั้น และพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้ง นำไปสู่พื้นที่ตอนใน

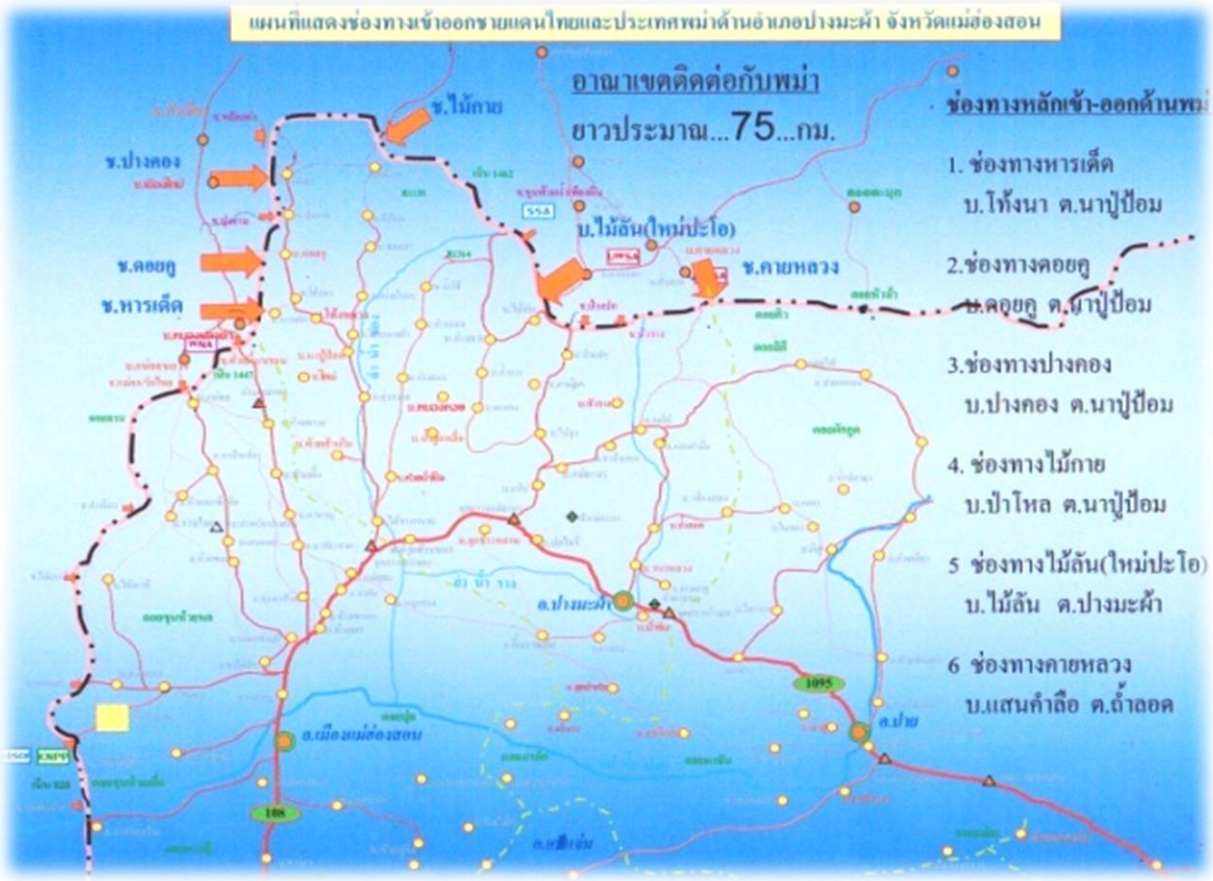
๓. ราษฎรพม่าส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก และถูกกดดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในประเทศ ทำให้มีราษฎรพม่าบางส่วนอพยพ ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เข้ามาในประเทศไทย เพื่อการค้าแรงงาน รวมทั้งประกอบอาชีพอื่น เพื่อให้พ้นจากสภาพความเป็นอยู่ในพม่า

๔. การเฝ้าระวังอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะมีชายแดนติดกับประเทศพม่า ที่มีข่าวเป็นพื้นที่ผลิต และพักยาเสพติดจำนวนมาก และตลอดแนวชายแดน ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร มีช่องทางผ่านเข้าออกตามธรรมชาติอยู่มากมาย ทำให้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังพื้นที่เป็นไปด้วยข้อจำกัด หากสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ก็จะทำให้ปัญหายาเสพติดลดน้อยลงไป และสามารถควบคุมได้

ด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

<u>จุดผ่านแดน/ จุดผ่านเข้า-ออกชายแดน</u>

ช่องทางชายแดนอาศัยเส้นทางเดินในภูมิประเทศ โดยการเดินเท้า หรือรถจักรยานยนต์ในฤดูแล้ง มี ๖ ช่องทางหลัก โดยมีราษฎรของหมู่บ้านใกล้ๆ ชายแดนใช้ผ่านเพื่อการค้าขายของใช้จำเป็น และการติดต่อในกลุ่มเครือญาติพี่น้อง ตลอดแนวชายแดน ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร อยู่ในอิทธิพลของกองกำลังชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ ทิศเหนือติดกับกลุ่มของกองกำลังทหารว้าแดง ซึ่งอยู่ในบัญชาการของทหารพม่า และกองกำลังกู้ชาติ ไทยใหญ่ ซึ่งมีฐานอยู่ที่ดอยไตแลงตรงข้ามบ้านไม้ลัน และบ้านปางคาม ทิศตะวันตกติดกับเขตอิทธิพลของทหารพม่าและ กองกำลังอาสาประจำท้องถิ่น มีที่มั่น อยู่ที่บ้านหัวเมือง

แผนที่แสดงช่องทางเข้าออกชายแดน ไทย-พม่า อ.ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน

อำเภอปางมะผ้ามีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศเมียนมา ซึ่งติดกับรัฐฉานและเขตพื้นที่ของละว้า ในการติดต่อสื่อของทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่และประชาชนในฝั่งปางมะผ้า อยู่ในระดับดีในการสื่อสาร สามารถแบ่งการสื่อสารออกได้ ๒ กลุ่ม คือการสื่อสารกับฝั่งรัฐฉาน (ไทใหญ่) กับการสื่อสารกับกลุ่มละว้า

ในการสื่อสารกับฝั่งของรัฐฉานนั้น ถือว่าในส่วนของเจ้าหน้าที่และประชาชนในฝั่งปางมะผ้าสามารถสื่อสารกับฝั่งกลุ่มไทใหญ่ในรัฐฉานได้ในระดับดี ทั้งนี้เพราะภาษาที่ใช้ในการพูดเป็นภาษาเดียวกันกับภาษาไทใหญ่ของกลุ่มคนเชื้อสายไทใหญ่ที่อยู่ในเขตปางมะผ้าอยู่แล้ว ประกอบกับภาษาไทใหญ่มีความใกล้เคียงกับภาษาไทยมากจึงทำให้การสื่อสารของทั้งสองฝ่ายอยู่ในระดับที่ดีและมีการติดต่อเชื่อมความสัมพันธ์กันอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น การติดต่อเรื่องความร่วมมือทางทหารและความมั่นคง , การค้าขาย, ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมและประเพณีที่ความใกล้เคียงกันแต่อย่างไรก็ตามการสื่อสารที่อยู่ในระดับดีนั้นเป็นสารสื่อสารด้วยภาษาพูดและในด้านภาษาเขียนจะสามารถมีความเข้าใจได้ในการสื่อสารได้นั้นยังคงเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลหรือเจ้าหน้าที่บางท่านในพื้นที่เท่านั้นที่เคยได้รับการศึกษาภาษาไทใหญ่พื้นฐานมาก่อน และเมื่อเทียบสัดส่วนแล้วถือได้ว่าในการสื่อสารด้วยภาษาเขียนยังเป็นอุปสรรคและปัญหาของประชากรและเจ้าหน้าที่ทั้งฝั่งไทยและฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน

ในการสื่อสารกับฝั่งของกลุ่มละว้า ถือว่าในส่วนของของการสื่อสารของเจ้าหน้าและประชาชนทั้งสองฝั่งนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และการสื่อสารยังคงจำกัดเพียงแค่ภาษาพูดประกอบกับความใกล้เคียงของภาษาของกลุ่มละว้ากับภาษาไทยมีความแตกต่างกันมาก ทำให้การสื่อสารยังคงสื่อสารระหว่างกันได้เฉพาะเจ้าหน้าที่บริเวณเขตชายแดนด้านความมั่นคงกับประชากรที่มีความคุ้นเคยกับกลุ่มละว้าเท่านั้น

โดยสรุปแล้วการสื่อสารกันของทั้งฝั่งไทยและประเทศไทยเพื่อนบ้านของอำเภอปางมะผ้าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามควรมีการส่งเสริมพัฒนาให้ทั้งสองฝั่งตกลงในเรื่องของภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารของทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นทางการเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของทั้งสองฝ่ายให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการทำงานในพื้นที่ร่วมกันลดความขัดแย้งและแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

ทางอำเภอปางมะผ้าได้จัดกิจกรรมเป็นประจำทุกปีเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนไทยกับประชาชนในประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนผ่านกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์หลากหลาย ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา การกีฬา การท่องเที่ยว เศรษฐกิจตามแนวชายแดน ฯลฯ อำเภอปางมะผ้าจึงได้จัดทำโครงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับประชาชนในพื้นที่ชายแดน (People to People Connectivity)

แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑. วิสัยทัศน์

“เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เปิดประตูสู่ตะวันตก ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง”

๒. เป้าประสงค์รวม (Objective)

๑. สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิถีชีวิตวัฒนธรรม สุขภาพ เกษตรปลอดภัย และการค้าชายแดน

๒. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคน สังคม การบริการภาครัฐและพลังงานทดแทน

๓. เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๓. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนา

๑. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว
๒. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน
๓. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน
๔. ร้อยละที่ลดลงของจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.
๕. พื้นที่ป่าถูกบุกรุกและพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น
๖. จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ลดลง
๗. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด
๘. ร้อยละที่ลดลงของการเกิดคดีประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เทียบค่าย้อนหลัง ๓ ปี

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ (โดยจัดลำดับความสำคัญ)

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน	**เป้าประสงค์ที่ ๑** พัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิต สุขภาพ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว (ร้อยละ ๕) **ตัวชี้วัดที่ ๒** : ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน (ร้อยละ ๕)	กลยุทธ์ที่ ๑.๑ สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ ๑.๒ ฟื้นฟู อนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กลยุทธ์ที่ ๑.๓ พัฒนาศักยภาพบุคลากร และยกระดับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ ๑.๔ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในโครงการตามพระราชดำริ วนเกษตร เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลยุทธ์ที่ ๑.๕ พัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ ๑.๖ พัฒนาระบบการบริหารจัดการและบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน (ต่อ)	**เป้าประสงค์ที่ ๒** เพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว **ตัวชี้วัดที่ ๒** : ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน	กลยุทธ์ที่ ๒.๑ สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยว
	เป้าประสงค์ที่ ๓ ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน	**ตัวชี้วัดที่ ๓ :** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน	กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP วิสาหกิจชุมชน และ C-POT ด้านการท่องเที่ยว
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ส่งเสริมและพัฒนาการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน	**เป้าประสงค์ที่๑** การค้าการลงทุน มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน (ร้อยละ ๐.๕) **ตัวชี้วัดที่ ๒ :** จำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการและนักลงทุน (๕๐ ราย)	กลยุทธ์ที่ ๑.๑ พัฒนาระบบ Logistic เพื่อรองรับการเปิดด่านสู่ประเทศเมียนมา, กลุ่ม ASEAN และกลุ่ม BIMSTEC กลยุทธ์ที่ ๑.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน และยกระดับให้เป็นด่านถาวร กลยุทธ์ที่ ๑.๓ ส่งเสริมพัฒนาการค้าการลงทุน และการค้าชายแดน กลยุทธ์ที่ ๑.๔ ยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการท่องเที่ยว วัฒนธรรมและเปิดประตูสู่ตะวันตก กลยุทธ์ที่ ๑.๕ พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การยกระดับคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	**เป้าประสงค์ที่ ๑** ส่งเสริมสนับสนุนให้ครัวเรือนผ่านเกณฑ์ จปฐ.	**ตัวชี้วัดที่ : ๑** ร้อยละที่ลดลงของจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.	กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ส่งเสริมครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.ที่สามารถพัฒนาได้ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมอาชีพด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย หัตถกรรม อุตสาหกรรม บริการ และด้านอื่นๆ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
	เป้าประสงค์ที่ ๒ เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการมีงานทำของนักเรียนและนักศึกษา	**ตัวชี้วัดที่ ๑** : ร้อยละของผู้เรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ **ตัวชี้วัดที่ ๒** : อัตราการเรียนต่อของนักเรียนในแต่ละระดับเพิ่มขึ้น **ตัวชี้วัดที่ ๓**: ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคนอายุ ๒๕-๖๐ ปีเต็ม อ่านออก/เขียนได้	กลยุทธ์ที่ ๒.๑ : พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในและนอกระบบ โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กลยุทธ์ที่ ๒.๒ : เพิ่มโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน กลยุทธ์ที่ ๒.๓ : พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา และส่งเสริมเทคโนโลยีที่ทันสมัย กลยุทธ์ที่ ๒.๔: เพิ่มโอกาสและพัฒนาทักษะในการทำงานให้กับนักศึกษาและเยาวชน
	เป้าประสงค์ที่ ๓ ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างทั่วถึงและภาครัฐมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	**ตัวชี้วัดที่ ๑** : อัตราการตายของทารกต่อการเกิดมีชีพ **ตัวชี้วัดที่ ๒** : จำนวนผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการเพิ่มขึ้น **ตัวชี้วัดที่ ๓** อัตราการฆ่าตัวตายลดลง **ตัวชี้วัดที่ ๔** อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรลดลง	กลยุทธ์ที่ ๓.๑ พัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ส่งเสริมให้ผู้ด้วยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง กลยุทธ์ที่ ๓.๓ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ได้รับบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง กลยุทธ์ที่ ๓.๔ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาคน สังคม การบริการภาครัฐ และพลังงานทดแทน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต	**เป้าประสงค์ที่ ๔** สร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคลและชุมชน โดยการสืบทอดศาสนา ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเน้นคุณธรรมจริยธรรม	**ตัวชี้วัดที่ ๑** : จำนวนกิจกรรมการสืบทอดทางศาสนา ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕)	กลยุทธ์ที่ ๔ : ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ ศาสนาศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธ์
	เป้าประสงค์ที่ ๕ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ขยายผลสู่ชุมชน/หมู่บ้าน และสถานศึกษาในพื้นที่อย่างทั่วถึง	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** จำนวนที่เพิ่มขึ้นของชุมชน/หมู่บ้าน สถานศึกษา ที่ได้รับการขยายผลการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและโครงการหลวง (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕)	กลยุทธ์ที่ ๕ : ขยายผลการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการตามพระราชดำริ โครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่พื้นที่เป้าหมาย
	เป้าประสงค์ ที่ ๖ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและเพิ่มมูลค่า ยกระดับสู่มาตรฐาน	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่ลดลงของจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ.	กลยุทธ์ที่ ๖ : ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและเพิ่มมูลค่า
	เป้าประสงค์ ที่ ๗ การยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานทั้งในและนอกระบบเพิ่มขึ้น	**ตัวชี้วัดที่ ๑ ร้อย**ละที่เพิ่มขึ้นของแรงงานทั้งในและนอกระบบได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพและฝีมือแรงงาน (ร้อยละ ๕) ตัวชี้วัดที่ ๒ ร้อยละของสถานประกอบกิจการที่ผ่านการตรวจสอบด้านกฎหมายด้านแรงงานได้ถูกต้อง (ร้อยละ ๘๐)	กลยุทธ์ที่ ๗ : ส่งเสริมการเพิ่มด้านทักษะอาชีพและฝีมือแรงงานของทั้งในและนอกระบบ กลยุทธ์ที่ ๘ : ส่งเสริมการมีงานทำ การสร้างรายได้ของแรงงานทั้งในและนอกระบบ กลยุทธ์ที่ ๙ : ส่งเสริมและติดตามสถานประกอบกิจการด้านการคุ้มครอง การจ้างงาน และความปลอดภัยในการทำงานที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย
	เป้าประสงค์ที่ ๘ พัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ ให้เหมาะสมกับพื้นที่	**ตัวชี้วัดที่ ๑** จำนวนโครงสร้างพื้นฐานแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนา	กลยุทธ์ที่ ๑๐ : ส่งเสริมพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม ไฟฟ้า แหล่งน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
	เป้าประสงค์ที่ ๙ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน	**ตัวชี้วัดที่ ๑ ร้อยละการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น**	กลยุทธ์ที่ ๑๑ : ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	**เป้าประสงค์ที่ ๑ :** ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลและยั่งยืน	**ตัวชี้วัด : ๑.** พื้นที่ถูกบุกรุกและพื้นที่ป่าได้รับการฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ ๕) **ตัวชี้วัด : ๒** จำนวนวันที่มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยรายวันอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น (๑๖ วัน) **ตัวชี้วัด : ๓** จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ลดลง (ร้อยละ ๑๐) **ตัวชี้วัด : ๔** ปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น (ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐) **ตัวชี้วัดที่ ๕** ตลิ่งลำน้ำได้รับผลเสียหายลดลง (ร้อยละ ๕) **ตัวชี้วัดที่ ๖** ร้อยละการเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมขอประชาชนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ ๑๐)	กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปลูกป่าสร้างรายได้ พัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ ๒ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าโดยกระบวนการมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ ๒ : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ที่ ๓ : ป้องกันและแก้ไขไฟป่าหมอกควันโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กลยุทธ์ที่ ๔ : ส่งเสริมการบริหารจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนและขยะอันตรายต้นทาง กลยุทธ์ที่ ๕ :การป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ต่อ)	เป้าประสงค์ที่ ๒ ประชาชน มีความมั่นคงในที่ดินทำกินและอาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน	**ตัวชี้วัด :** ร้อยละการเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> สร้างป่าสร้างรายได้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน	**เป้าประสงค์ที่ ๑** ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** จำนวนกิจกรรมการจัดงานเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และสร้างความปรองดองสมานฉันท์	<u>กลยุทธ์ที่ ๑ :</u> การปกป้องสถาบันและการปรองดองสมานฉันท์
	เป้าประสงค์ที่ ๒ หมู่บ้าน/ชุมชนปลอดภัยยาเสพติด	**ตัวชี้วัดที่๑ :**ร้อยละของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด (ร้อยละ ๑๐) ตัวชี้วัดที่ ๒ ร้อยละเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการสีขาวและโรงเรียนปลอดยาเสพติด (ร้อยละ ๑๐)	<u>กลยุทธ์ที่ ๒ :</u> ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
	เป้าประสงค์ที่ ๓ สร้างความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละที่ลดลงของการเกิดคดีประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๓ ปี	<u>กลยุทธ์ที่ ๓ :</u> เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน	**เป้าประสงค์ที่ ๕** หมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหมู่บ้านยามชายแดนสามารถพึ่งพาตนเองได้	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อความความมั่นคง	กลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหมู่บ้านยามชายแดน
	เป้าประสงค์ที่ ๕ แก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติ	**ตัวชี้วัดที่ ๑ :** ร้อยละจำนวนบุคคลที่ได้รับการแก้ไขปัญหาจากจำนวนผู้มีสิทธิ์ยื่นขอสัญชาติและสถานะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ร้อยละ ๑๐)	กลยุทธ์ที่ ๕ เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมาย กลยุทธ์ที่ ๖ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
	เป้าประสงค์ที่ ๖ ป้องกันและสร้างเครือข่ายเตือนภัยและบรรเทา เพื่อลดผลกระทบจากสาธารณภัย	**ตัวชี้วัดที่ ๑ : ร้อยละของชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย**	กลยุทธ์ที่ ๗ เสริมสร้างศักยภาพชุมชนเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย